

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Adam Čičmanec

**Nástroje přípravy jednání v civilním
soudním řízení sporném**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Tematický okruh: Civilní právo procesní

Datum vypracování práce: 3. 10. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 298 041 znaků včetně mezer.

Mgr. Adam Čičmanec

V Ústí nad Labem dne 3. 10. 2018

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Ditě Frintové, Ph.D., vedoucí mé rigorózní práce za cenné odborné rady, vstřícnost a ochotu při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Příprava jednání.....	4
1.1. Definice přípravy jednání.....	4
1.2. Význam a cíle přípravy jednání	6
2. Geneze právní úpravy přípravy jednání na území českého státu	9
2.1. Období Rakouska - Uherska a zákon č. 113/1895 ř. z.	9
2.2. Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních	13
2.3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.....	14
3. Nástroje přípravy jednání	16
3.1. Výzva podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ	16
3.1.1. Účel výzvy a podmínky jejího využití.....	16
3.1.2. Náležitosti výzvy	21
3.1.3. Reakce žalovaného na výzvu.....	22
3.2. Alternativní usmiřovací činnost v přípravě jednání	24
3.3. Vyžádání zprávy o významných skutečnostech.....	26
3.4. Odborné posouzení skutkových otázek.....	30
3.5. Zajištění důkazů k jednání ve věci	32
3.6. Jiná vhodná opatření	33
3.7. Výzva podle § 114b OSŘ.....	35
3.7.1. Účel výzvy a podmínky jejího využití.....	35
3.7.2. Kvalifikovaná výzva a platební rozkaz.....	44
3.7.3. Náležitosti výzvy a její doručení	49
3.7.4. Obsah vyjádření žalovaného	53
3.7.5. Fikce uznání nároku.....	55
3.7.6. Ústavněprávní hledisko kvalifikované výzvy.....	64
3.8. Přípravné jednání	70
3.8.1. Institut přípravného jednání a jeho účel.....	70
3.8.2. Podmínky pro konání přípravného jednání.....	75
3.8.3. Předvolání a účast na přípravném jednání	78
3.8.4. Poučovací povinnost podle § 118a OSŘ v přípravném jednání	84
3.8.5. Průběh přípravného jednání	86

3.8.6.	Nedostavení se k přípravnému jednání	90
3.8.7.	Smírné řešení věci a nařízení mediace	93
3.8.8.	Koncentrace řízení v přípravném jednání	95
4.	Principy mezinárodního civilního procesu	102
5.	Příprava jednání podle právní úpravy Spolkové republiky Německo	105
5.1.	Schéma civilního soudního řízení	105
5.2.	Nástroje přípravy jednání	106
6.	Úvahy de lege ferenda	109
6.1.	Civilní řád soudní	112
	Závěr	115

Seznam zkratk

Seznam použitých zdrojů

Název rigorózní práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce

Název rigorózní práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce

Úvod

Mám-li v rámci kritického náhledu na postup soudů v civilním soudním řízení identifikovat jeden problém, jenž je význačný dlouhodobě nepříznivým dopadem na sféru hospodárnosti soudního řízení, efektivity ochrany práva poskytované soudy a společenského vnímání činnosti soudů, lze jednoznačně poukázat, aniž bych se snad jakkoli pokoušel izolovat či odstupňovat nedostatky civilního soudního řízení, na zcela běžné porušování pravidla rozhodnout při jediném jednání. Soudům je pravidelně, nutno podotknout, že často oprávněně, vytýkáno, že soudci se se spisovým materiálem seznamují až na samotném jednání, na němž by měli věc rozhodnout. Může tak nastat situace, že soudce nezjistí okruh skutečností, jež jsou ve věci relevantní, že nezajistí všechny potřebné důkazní prostředky tak, aby byly na prvním jednání k dispozici. To vše nevyhnutelně vede ke zbytečnému odročování jednání, k oddálení vydání rozhodnutí ve věci. Podstatný vliv na to, zda soud bude schopen pravidlu rozhodnutí při jednom jednání dostát, má příprava jednání.

Zákony č. 30/2000 Sb. a č. 7/2009 Sb.¹, kterými se mění mimo jiné OSŘ, byla s účinností od 1. ledna 2001, resp. od 1. července 2009, podstatně změněna právní úprava postupu soudu prvního stupně při přípravě jednání. Smyslem a cílem přijatých změn bylo precizovat postup soudu při úkonech souvisejících s přípravou jednání, posílit odpovědnost účastníků řízení za jeho výsledek se záměrem zrychlit řízení ve věci v prvním stupni a usnadnit soudu rozhodnutí věci při jediném jednání.² Příprava jednání je podstatnou a také nejvíce podceňovanou fází civilního soudního řízení. Kvalita provedené přípravy jednání je v přímé úměře k následujícímu průběhu civilního soudního řízení, tj. k možnosti soudu rozhodnout ve věci již při jediném jednání.

Cílem práce je provedení komplexní analýzy institutů současné právní úpravy přípravy jednání ve sporném řízení s ohledem na přetrvávající a stupňující se požadavky na efektivní civilní soudní řízení, v návaznosti na probíhající diskuzi potřeby přijetí zcela nové úpravy civilního soudního řízení i zhodnocení

¹ Se zákonem č. 7/2009 Sb. je spojováno zařazení institutu přípravného jednání do občanského soudního řádu, byť jakýsi předvoj tohoto institutu obsahoval již zákon č. 59/2005 Sb.

² Viz důvodové zprávy k zákonům č. 30/2000 Sb. a č. 7/2009 Sb.

de lege ferenda, a to i ve vztahu k možné inspiraci zahraniční právní úpravou. Výsledkem práce by mělo být potvrzení či vyvrácení následujících tezí. Právní úprava přípravy jednání není v českém právním řádu dostatečná a neposkytuje soudům efektivní nástroje přípravy jednání. Je žádoucí nekoncepčně pojatou přípravu jednání nahradit zcela novým komplexním systémem, než ji průběžně a fragmentárně modifikovat. Efektivita přípravy jednání přímo souvisí jednak se zvoleným systémem celého soudního řízení, jednak se zásadou rozhodnutí při jediném jednání.

Přípravu jednání přitom pro účely této práce rozlišuji na přípravu jednání v užším slova smyslu, tedy oblast zahrnující vlastní instituty přípravy jednání, tedy jednak nástroje uvedené i neuvedené v § 114a OSŘ, výzva žalovanému k vyjádření podle § 114b OSŘ a přípravné jednání podle § 114c OSŘ a přípravu jednání v širším slova smyslu, tedy veškeré úkony soudu po podání žaloby až do samotného nařízení jednání ve věci. Posléze zmíněné pojetí přípravy jednání pak zahrnuje mimo jiné i odstraňování vad žaloby a zkoumání podmínek řízení, oblastí, jež by samy o sobě mohly obstat jako samostatná témata rigorózní práce. S ohledem na uvedené se v této práci budu zabývat přípravou jednání v užším slova smyslu, tedy instituty přípravy jednání, jejichž užití se předsedovi senátu nabízí za situace, kdy má k dispozici projednatelnou žalobu, je splněna poplatková povinnost a jsou splněny podmínky řízení. K dosažení nastíněného cíle jsem využil především metody analýzy, syntézy a komparace.

Jako základ pro analýzu současného stavu jsem zvolil schéma zkoumání právních předpisů na úrovni zákonů. Opomenout nelze ani rozhodovací činnost soudů, a to především Nejvyššího soudu a Ústavního soudu ohledně dané problematiky, která s ohledem na limity právní úpravy přípravy jednání v platném právu koriguje pravidla psaná a nikoli výjimečně formuluje nová nepsaná pravidla. Přínosem práce by mělo být vyvrácení či potvrzení následujících tezí. Právní úprava přípravy jednání je komplexní, srozumitelná a v aplikační praxi využitelná. Současná podoba přípravy jednání v právním řádu přispívá k ulehčení a zrychlení postupu soudů směřujícího k vydání rozhodnutí. Soudy nedostatečně a nevhodně využívají jednotlivé instituty přípravy jednání, čímž zatěžují průběh a výstup civilního soudního řízení. Právní úprava přípravy jednání nevyžaduje podstatnějších změn.

Práce se sestává ze tří hlavních částí. První část bude obsahovat historický exkurz vývoje právní úpravy přípravy jednání počínaje zákonem č. 113/1895 ř. z. a teoretický úvod do problematiky přípravy jednání, zahrnující definici přípravy jednání, její význam a účel před soudem prvního stupně. Těžištěm práce by měla být druhá část, v níž se budu podrobně zabývat jednotlivými instituty přípravy jednání, výzvami k vyjádření podle § 114a a § 114b OSŘ a přípravným jednáním podle § 114c OSŘ. Třetí část poté obsáhne komparaci české právní úpravy přípravy jednání s příslušnou právní úpravou Německé spolkové republiky, zhodnocení české právní úpravy přípravy jednání a úvahy *de lege ferenda*, a to včetně návaznosti na věcný záměr civilního řádu soudního, a konečně se zmíním i o výstupu organizace UNIDROIT, Pravidlech mezinárodního civilního soudního řízení.

Před samotnou tvorbou práce bylo nutné vymezit okruh podkladů. Při zpracování kapitoly věnující se genezi právní úpravy jednání jsem vedle vlastního textu ČŘS vycházel z knihy Československé civilní právo procesní prof. Václava Hory. Pokud jde o nosnou část práce, vycházel jsem především z komentářové literatury k občanskému soudnímu řádu a časopiseckých zdrojů, neboť ucelená publikace věnující se přípravě jednání dle mého zjištění chybí. Na tomto místě považuji za vhodné vyzdvihnout přínos JUDr. Jaromíra Jirsy, který se jednak v soudcovském komentáři, jednak v množství svých publikovaných článků zabývá tematikou přípravy jednání. Byť ne vždy nalézám shodu s jeho názory, jeho dílo pro mě představovalo podnět ke kritickému uvažování nad zpracovávanou problematikou.

1. Příprava jednání

1.1. Definice přípravy jednání

Zákon absentuje legální definici pojmu příprava jednání. Vymezuje ji pouze účelem, a sice připravením věci tak, aby mohlo být rozhodnuto zpravidla při jediném jednání.³ Citované ustanovení pak navazuje na obecný požadavek obsažený v § 100 odst. 1 OSŘ a vycházející z povinnosti soudu postupovat tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta. Jirsa přípravu jednání definuje jako jinou než vlastní meritorní rozhodovací činnost soudce a jeho týmu, resp. řetězec procesních postupů (i rozhodnutí) k meritornímu rozhodnutí bezprostředně směřujících.⁴ Drápal definuje přípravu jednání z hlediska jejího obsahu a účelu následovně: „*Příprava jednání zahrnuje v první řadě všechny úkony soudu, účastníků řízení, jejich zástupců a ostatních osob zúčastněných na řízení, které je třeba učinit k tomu, aby věc mohla být projednána a aby mohlo být ve věci samé rozhodnuto, popřípadě, aby mohlo být ve věci samé rozhodnuto bez jejího projednávání, připouští-li zákon takový postup. Součástí přípravy jednání jsou takové úkony (sdělení) správních úřadů, fyzických a právnických osob o skutečnostech, které mají význam pro řízení a rozhodnutí, neboť bez znalosti těchto skutečností nemůže soud náležitě postupovat v řízení nebo o věci rozhodnout. Přípravou jednání se tedy rozumí, zjednodušeně a obecně řečeno, vše, co musí být vykonáno, aby soud mohl o věci rozhodnout bez nařízení jednání (v případech, kdy to zákon umožňuje a současně je to účelné), nebo aby mohl (v ostatních případech) nařídit jednání k projednání věci samé a po skončení jednání vyhlásit (vydat) rozhodnutí ve věci.*“⁵ Bureš definuje přípravu jednání tak, že: „*Přípravou jednání se tedy rozumí, zjednodušeně a obecně řečeno, vše, co musí být vykonáno, aby soud mohl o věci rozhodnout bez nařízení jednání (v případech, kdy to zákon umožňuje a kdy je to účelné) nebo aby mohl (v ostatních případech) nařídit jednání k projednání věci samé a po skončení*

³ Viz §114a odst. 1 OSŘ

⁴ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 202.

⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

*jednání vyhlásit (vydat) rozhodnutí ve věci.*⁶ Neúplný, přesto nikoli nesprávný, popis přípravy jednání nabízí Škárová, když uvádí, že: „*Příprava jednání vyžaduje, aby se především soudce sám náležitě připravil prostudováním a promyšlením skutkové i právní stránky věci, jak se mu ze žaloby (návrhu) jeví.*“⁷ Z uvedených pokusů definovat přípravu jednání je zřejmé, že právní praxe se zaměřuje spíše na obsahové a techničtější vymezení přípravy jednání, zatímco právní teorie využívá popis více ideově zaměřený.

Pro účely této práce definuji přípravu jednání následovně. Jedná se o činnost soudu, a to jak vnitřní (myšlenkovou), tak vnější, kterou soud jak sám, tak v součinnosti s účastníky řízení, popřípadě se třetími osobami, zajišťuje a vytváří předpoklady, jejichž splnění je nutné pro rozhodnutí věci (meritorní i nemeritorní) při co nejmenším počtu nařízených jednání. Nelze přehlížet, že tato, i shora uvedené definice vycházejí ze současné koncepce občanského soudního řádu, dle které příprava jednání je fází soudního řízení trávající od zahájení řízení do nařízení jednání ve věci samé, tedy včetně odstraňování vad žaloby, zkoumání podmínek řízení a odstraňování jejich případných nedostatků.⁸ Zde lze hovořit o formální rovině přípravy jednání, neboť dochází ke zkoumání formálních předpokladů pro další postup v řízení. Mám za to, že není nemístné uvažovat i nad přípravou jednání v užším slova smyslu, přípravou jednání, již Bureš označuje slovním spojením materiální rovina přípravy jednání.⁹ Zde je účelem přípravy jednání ujasnit si podstatu sporu a jeho hmotněprávní kvalifikaci za využití konkrétních nástrojů přípravy jednání podle § 114a, § 114b a § 114c OSŘ, a to alespoň ve variantách, jak plynou z dostupných tvrzení účastníků. Příprava jednání by začínala teprve od okamžiku, kdy by soud měl k dispozici projednatelnou žalobu a zároveň by nezjistil nedostatek podmínek řízení. Jinými slovy, příprava jednání v užším slova smyslu by se soustředila na zjištění postoje protistrany, zajištění důkazů k jejich provedení na jednání a nejen s tím související předběžné skutkové a právní posouzení věci ze strany soudu. Pokud je totiž

⁶ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 781.

⁷ ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2009, s. 259.

⁸ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

⁹ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 781

uvažováno o přípravě jednání v širším, tedy současném zákonném, pojetí, pak lze dospět k částečně rozporuplnému závěru, že součástí přípravy jednání, která má směřovat k důkladnému připravení jednání ve věci samé, je i vyřízení věci jiným způsobem podle § 114 odst. 2 OSŘ, který se obejde bez nařízení jednání. Nabízí se otázka, zda by předseda senátu neměl připravovat jednání až za situace, kdy disponuje projednatelnou žalobou a současně jsou splněny podmínky řízení. Jinými slovy řečeno, zda zmíněné úkony jsou součástí přípravy jednání, když v této fázi soud nemá jistotu, zda jsou vůbec splněny podmínky pro to, aby řízení dospělo do fáze nařízení jednání. Na druhou stranu výstupem řádné přípravy jednání může být beze sporu i vydání rozhodnutí ve věci bez nařízení jednání.¹⁰ Lze však uzavřít, že panuje shoda v tom, že v souvislosti s přípravou jednání předseda senátu musí zohledňovat v řízení i jiné cíle než výlučně nařízení jednání ve věci samé.¹¹ Krom toho jak formální, tak materiální rovina přípravy jednání se mohou vzájemně překrývat, resp. mylná by byla představa, že materiální rovina se projeví až po vyčerpání roviny formální.¹²

1.2. Význam a cíle přípravy jednání

V rámci české koncepce přípravy jednání, která začíná hned po zahájení řízení, předseda senátu zkoumá, zda jsou splněny všechny podmínky řízení, a dbá, aby odstranitelné nedostatky byly odstraněny. Dále se stará, aby byly odstraněny vady a neúplnosti žaloby. Poté přistoupí k úkonům vlastní přípravy jednání.

Primárním účelem přípravy jednání a zároveň odrazem zásady rozhodnutí při jediném jednání¹³ je připravit věc takovým způsobem, který umožní rozhodnutí o věci zpravidla při jediném jednání.¹⁴ To předpokládá schopnost

¹⁰ Viz § 115a OSŘ.

¹¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 781; KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹² Projevem prolínání je situace, v níž předseda senátu nařídí přípravné jednání dle § 114c OSŘ tehdy, má-li pochybnosti o splnění podmínek řízení.

¹³ Jedná se o zásadu především praktickou, nikoli akademickou. Jinými slovy, právní teorie této zásadě nevěnuje tolik pozornosti.

¹⁴ Dřívější soudní praxe s poukazem na slovo „zpravidla“ obsažené v současném § 114a odst. 1 OSŘ připouštěla, že v určitých typech řízení (o rozvod manželství apod.) se s ohledem na jejich specifika tato zásada fakticky neuplatní. Viz stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 30. května 1996, sp. zn. Pls 4/66.

soudce zajistit projednatelnost sporu, vymezit samotnou podstatu sporu, jeho možné právní posouzení a s tím spojený okruh skutečností, k nimž má být vedeno dokazování, pakliže zůstanou mezi účastníky sporné. Samotné jednání pak má sloužit k provádění, nikoliv k odstraňování vad podání, či nedostatků podmínek řízení či zjišťování sporných nebo nesporných skutečností mezi účastníky.¹⁵ Zásada vyjadřuje primárně metodu přípravy jednání, nikoliv požadavek skončení věci při prvním jednání. Jinými slovy, zákon naznačuje, že všechny úkony přípravy jednání je třeba provádět promyšleně, takže bude-li mít jednání soudcem očekávaný průběh, věc bude možno rozhodnout na jediném jednání.¹⁶ Platnost zmíněné zásady není absolutní. Nezřídka totiž v praxi nastávají předem neočekávané situace, jež si vyžadují reakci soudu spočívající v nařízení dalšího jednání, byť provedl vzhledem ke všem jemu známým okolnostem náležitou přípravu jednání.¹⁷ Být účastníci svým jednáním vykonávají vliv na průběh řízení a podílí se na tom, jak hospodárně řízení probíhá, převážnou tíhu odpovědnosti za naplnění zmíněné zásady nese soudce. Nelze ponechat bez povšimnutí, že s posilováním zásady rozhodnutí při jediném jednání začal zákonodárce až s účinností zákona č. 30/2000 Sb.¹⁸

V konkrétní rovině slouží příprava jednání tomu, aby soudce po ujasnění povahy věci a její právní a skutkové složitosti vymezil okruh sporných právně významných skutečností, které budou předmětem dokazování, a naopak vyloučil ty skutečnosti, které jsou mezi účastníky nesporné, popř. pro věc bezvýznamné. Tomu odpovídá ustanovení § 118 odst. 2 OSŘ, dle kterého po úvodních úkonech předseda senátu sdělí výsledky přípravy jednání a podle dosavadních výsledků řízení uvede, která právně významná skutková tvrzení účastníků lze považovat za shodná, která právně významná skutková tvrzení zůstala sporná a které z dosud navržených důkazů budou provedeny, popřípadě které důkazy soud provede, i když je účastníci nenavrhli. Z uvedeného plyne, že předseda senátu by neměl

¹⁵ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁶ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 780.

¹⁷ Např. se k výpovědi přes řádné a včasné předvolání nedostaví svědek, na jednání vyjdou najevo dosud neznámé skutečnosti, k nimž je potřeba provést dokazování.

¹⁸ Viz dále.

přístupovat k nařízení jednání ve věci, aniž by mu byl znám okruh sporných skutečností a seznam prováděných důkazů.¹⁹

Fáze přípravy jednání, resp. její konkrétní nástroj - přípravné jednání - plní od 1. července 2009²⁰ významnou roli i z pohledu koncentrace řízení, neboť je s ním spojen "koncentrační bod"²¹, po jehož dosažení účastníci až na výjimky nemohou uplatňovat nová tvrzení a důkazní návrhy. Tím je zdůrazněn trend posilování odpovědnosti účastníků za výsledek řízení.

Nelze odhlédnout od toho, že v rámci přípravy jednání dochází k uplatnění zásady předvídatelnosti soudního rozhodnutí zakotvenou v § 6 OSŘ. Efektivní příprava jednání totiž účastníkům naznačí, v čem dle soudu spočívá podstata sporu, jaká tvrzení a důkazní návrhy mají za účelem úspěchu ve sporu uplatnit, co bude předmětem jednání.²²

Je třeba zdůraznit, že byť je vedení přípravy jednání v gesci soudu a především jeho úkony určují průběh přípravy, bylo by chybou domnívat se, že se příprava jednání omezuje pouze na tyto úkony. Příprava jednání totiž nadto zahrnuje všechny úkony účastníků řízení, jejich zástupců a ostatních osob zúčastněných na řízení, které je třeba učinit k tomu, aby bylo možné o věci rozhodnout, a to pokud možno na jediném jednání.²³

Význam přípravy jednání bude podrobněji přiblížen v kapitole třetí v rámci pojednání o konkrétních nástrojích přípravy jednání.

¹⁹ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 779-780.

²⁰ Viz dále.

²¹ Skončení přípravného jednání či uplynutí lhůty k doplnění tvrzení a podání návrhů na provedení důkazů.

²² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 203.

²³ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 781.

2. Geneze právní úpravy přípravy jednání na území českého státu

2.1. Období Rakouska - Uherska a zákon č. 113/1895 ř. z.

Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, účinný od 1. ledna 1898 do 31. prosince 1949, jednoznačně identifikoval důležitost přípravy jednání a její dopad na hospodárnost civilního soudního řízení, přičemž se nezaměřoval výlučně na úkony soudu, ale i samotných účastníků řízení.

Civilní řád soudní v obecné rovině stanovil soudci vedoucímu řízení povinnost, aby na jedné straně pečoval o „úplné probrání věci“, avšak na straně druhé aby nedopustil zbytečné prodlužování jednání „rozvláčením a nezávažným vedlejším projednáváním“ tak, aby bylo jednání skončeno bez přerušení.²⁴

Zákon obsahoval poměrně detailní úpravu civilního řízení s odchylkami pro řízení před samosoudcem a řízení o věcech nepatrných.²⁵ Po obdržení žaloby a počátečním zkoumání podmínek řízení soudce obeslal žalovaného žalobou a nařídil prvý rok. Teprve na prvním roku soud vyzval žalovaného k podání "odpovědi na žalobu", k čemuž mu stanovil lhůtu. Nepodal-li žalovaný odpověď včas, nastaly účinky zmeškání. V opačném případě soud nařídil buď ústní jednání ve věci, nebo přípravné řízení, po jehož skončení nařídil jednání ve věci.²⁶

Příslušnému soudci byla i za účelem přípravy jednání z obavy z pozdějšího ztížení zjistitelnosti či využitelnosti skutečností a důkazních prostředků svěřena

²⁴ Viz § 180, alinea třetí ČŘS; V souvislosti s častým jevem civilního soudnictví, bezvýsledným odročováním jednání v rámci "zdržovací taktiky" účastníků, ČŘS poskytoval soudci účinnější prostředek k dosažení cíle odročení než stávající zákon č. 99/1963 Sb. Zatímco totiž § 181, alinea druhá ČŘS, umožňovalo soudci sankcionovat stranu, která po odročení jednání k výzvě soudu k doplnění potřebných informací o důkazních prostředcích ve stanovené lhůtě požadované nepředložila a učinila tak až při samotném odročeném jednání, čímž soudci znemožnila náležitě připravit odročené jednání v návaznosti na poskytnuté informace, tím, že požadovaný návrh učiněný až při odročeném jednání prohlásí při splnění dalších podmínek za nepřijatelný, OSŘ soudci umožňuje uvedenému čelit pouze prostřednictvím výzvy podle § 118a a následným sankcionováním strany neunesením důkazního břemene nebo břemene tvrzení či za využití zákonné koncentrace podle § 118b.

²⁵ Viz § 448 ČŘS.

²⁶ HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 422-423.

obdobná oprávnění zmiňovaná v § 114a odst. 2 OSŘ.²⁷ Soudce mohl především vyzvat strany k předložení listin a předmětů ohledání, jichž se dotčená strana dovolává, sám uvedené opatřit, nařídit ohledání, uložit zhotovení znaleckého posudku, zajistit přítomnost svědků.

Na několika místech jsou explicitně zmíněna "přípravná podání účastníků", a to jednak ve smyslu podání sloužícího k přípravě ústního jednání, jednak ve smyslu podání žaloby, popř. vyjádření žalovaného k žalobě.²⁸ Účelem přípravného podání bylo informovat soud a protistranu o tom, co bude obsahem ústního jednání z hlediska skutkového a důkazního, ústní jednání urychlit a usnadnit.²⁹ S přípravným podáním se počítalo i v odvolacím řízení, v němž bylo možné jeho prostřednictvím za určitých okolností uplatnit tvrzení a důkazní návrhy, které se nevyskytly v řízení před soudem prvního stupně.³⁰ Zákon zároveň demonstrativně předepisoval, jaké náležitosti má přípravné jednání obsahovat. Podatel musel mimo jiné vyjevit, jaké návrhy zamýšlí učinit při ústním jednání, musel vylíčit skutkové okolnosti, jichž se bude při ústním jednání dovolávat a označit důkazní prostředky.³¹ Doporučení tehdejšího zákonodárce nezahrnovat do přípravného podání právní závěry a hodnocení pravděpodobnosti a hodnověrnosti jednotlivých tvrzení a navrhovaných důkazních prostředků zvýrazňuje podstatu přípravnosti a snahu o maximalizaci přehlednosti podání účastníků.

Důležitým institutem přípravy jednání obsaženým v ČŘS byl "první rok".³² Lze jej charakterizovat jako fakultativní první setkání stran před soudem, jehož účel zřetelně plynul z jeho obsahové limitace. Soud se zde totiž v převážné míře omezoval pouze na zkoumání podmínek řízení³³, včetně překážek *litispence* a *res iudicata*, a pokoušel se o uzavření smíru, aniž by se zabýval skutkovými tvrzeními účastníků a důkazními návrhy.³⁴ Jinými slovy, první rok zásadně nebyl

²⁷ Viz 183 ČŘS; Odlišně od OSŘ nebyla tato oprávnění vázána výlučně na přípravu jednání; Není bez zajímavosti, že strany řízení mohly svým společným prohlášením některá opatření soudu vyloučit.

²⁸ Viz § 78, § 176, § 226, § 243 ČŘS.

²⁹ HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 134.

³⁰ Viz § 482 ČŘS.

³¹ Viz § 76 a 78 ČŘS.

³² Viz § 239 - § 242 ČŘS.

³³ Mezní okamžik vznesení námitky nepřislušnosti limituje skončením prvního roku.

³⁴ Viz 239n. ČŘS.

určen k jednání ve věci samé.³⁵ V řízení před okresními soudy měl být první rok zpravidla nařízen již k samotnému ústnímu jednání.³⁶

S prvním rokem byla spojena úprava rozsudku pro zmeškání. *Zmešká-li žalobce nebo žalovaný první rok, nutno pokládati přednes dostavivší se strany o skutkových okolnostech, týkající se předmětu sporu, za pravdivý, pokud není vyvrácen předloženými důkazy, a nutno na tomto základě na návrh strany, která se dostavila, rozhodnouti o žalobní žádosti rozsudkem pro zmeškání.*³⁷ Zcela zásadními odlišnostmi citované úpravy od úpravy rozsudku pro zmeškání podle § 153b OSŘ je jednak to, že možnost vydat rozsudek pro zmeškání byla navázána na absenci účastníka již při prvním roku, nikoli až při jednání ve věci³⁸, jednak to, že následek absence, tedy že skutková tvrzení dostavivšího se účastníka se pokládají za pravdivá, postihoval nejen žalovaného, ale i žalobce, a konečně to, že soud musel rozsudek pro zmeškání při splnění podmínek vydat.³⁹

S rozsudkem pro zmeškání se lze setkat dále i v § 398 ČŘS. Dle citovaného ustanovení pokud se žalovaný včas nevyjádřil k žalobě, může žalobce navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání.⁴⁰

Za zmínku stojí, že neobsahovala-li odpověď na žalobu, resp. vyjádření žalovaného k žalobě, zákonem stanovené náležitosti, soud se pokusil o doplnění nedostatků tohoto podání.⁴¹

Fakultativní fází civilního soudního řízení bylo pak přípravné řízení, jehož účelem bylo vypořádat se se skutově či právně složitou věcí a zjednodušit,

³⁵ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 22. září 1927, sp. zn. R I 795/27.

³⁶ Viz § 440 alinea první ČŘS.

³⁷ Viz § 396 ČŘS.

³⁸ § 114c odst. 6 OSŘ naproti tomu umožňuje rozhodnout rozsudkem pro uznání v případě nedostavení se k přípravnému jednání.

³⁹ MRUZEK, Karel. Problematika výkladu „může“ v ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2004, č. 4, s. 150; Judikatura akcentuje tzv. materiální předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, jež mají vyplývat z použití výrazu "může" v § 153b odst. 1 OSŘ v zájmu snahy zabránit porušení rovnosti zbraní účastníků; Viz náleží Ústavního soudu ze dne 10. března 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04, náleží pléna Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10, usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 2014, sp. zn. 33 Cdo 2979/2013.

⁴⁰ Jedná se v podstatě o obdobu sankce za pasivitu žalovaného ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ s tou výjimkou, že následkem podle současné právní úpravy je vydání rozsudku pro uznání, nikoli rozsudku pro zmeškání.

⁴¹ Viz § 84 a 85 ČŘS.

usnadnit a urychlit ústní jednání.⁴² Přípravné řízení mohlo být soudem nařízeno jednak ve specifickém okruhu majetkových sporů se značným množstvím nároků, dále pokud byly skutečnosti tvrzené v přípravných podáních rozsahu nebo druhu zakládajícího potřebnost jejich uspořádání a prozkoumání za účelem urychlení a zjednodušení ústního jednání, a konečně jeví-li se to potřebné kvůli provedení důkazů ohledně sporných rozhodných skutečností, aniž by tyto důkazy mohly být provedeny před procesním soudem nebo by jejich provedení jednání značně ztížilo či neúměrně prodloužilo.⁴³ Byť se přípravné řízení svým účelem jeví jako obdoba přípravného jednání podle § 114c OSŘ, vykazuje některé podstatné odchylky.⁴⁴ Na první pohled nejvýznamnější odchylkou je skutečnost, že zatímco přípravné jednání je samo o sobě soudním rokem a mělo by se zásadně konat pouze jedno, přípravné řízení je fází civilního soudního řízení, v jejímž rámci může být nařízeno více roků. Přípravné řízení dále mohlo být nařízeno i k návrhu žalobce, za určitých podmínek i tehdy, vyvstala-li potřeba provést přípravné řízení až při jednání, v přípravném řízení se výjimečně mohlo provádět dokazování, strany musely být, s výjimkou věcí manželských projednávaných v první stupni, v přípravném řízení zastoupeny advokáty⁴⁵ a především, přípravné řízení neprobíhalo v řízení před okresními soudy, nerozhodoval-li ve věci senát. Další odlišností je skutečnost, že zmeškání přípravného jednání žalovaným může vést k vydání rozsudku pro uznání, v případě přípravného řízení je následkem nedostavení se jak žalovaného, tak žalobce, rozsudek pro zmeškání.⁴⁶ Zásadní shodu lze nalézt v tom, že jak přípravné jednání, tak přípravné řízení ovládá zásada koncentrace, když účastníci přípravného řízení v ústním jednání již nemohou tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnout důkazy, pokud tak neučinili

⁴² HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 423.

⁴³ Viz § 245 ČŘS.

⁴⁴ Viz § 246, § 247, § 253 a § 440, alinea druhá ČŘS.

⁴⁵ Viz § 7 ČŘS.

⁴⁶ Nutno podotknout, že meškající účastník měl možnost následky zmeškání odvrátit v rámci nového roku dodatečně nařízeného po zmeškaném roku (§ 257 alinea druhá ČŘS) a že následek zmeškání nepřipadal v úvahu tehdy, konalo-li se přípravné řízení jen za účelem provedení důkazu.

ani přes výzvu soudu.⁴⁷ Průběh přípravného řízení se odvíjí od toho, z jakého důvodu k jeho nařízení došlo. Za zmínku stojí, že ne vždy bylo možné v rámci přípravného řízení konat ústní jednání.⁴⁸

2.2. Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních

Nejprve dne 1. února 1949 nabyl účinnosti zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, jenž zrušil vybraná ustanovení ČŘS.⁴⁹ Tento zákon se přípravy jednání významněji nedotkl.⁵⁰

Dne 1. ledna 1951 však nabyl účinnosti zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, jímž byl současně zrušen celý ČŘS. Tento zákon se primárně nesoustředil na zkvalitnění a zefektivnění civilního soudního řízení, tomu koresponduje kusá úprava přípravy jednání. Byť zákon nabádal, aby ústní jednání bylo připraveno tak, aby zpravidla bylo možno věc projednat a skončit při jednání jediném, poskytl soudu pouze limitované nástroje přípravy jednání. Soud mohl účastníky vyzvat k vyjádření ke skutkovému základu věci a k označení důkazů, popř. aby předložili listiny. Takto úprava byla nedostatečná jednak proto, že uplatnění zmíněných přípravných úkonů bylo umožněno pouze ve složitějších případech⁵¹, jednak proto, že zákon soudu neposkytoval možnost přimět účastníky ke spolupráci při přípravě jednání, resp. jejich pasivitu efektivně sankcionovat tak, jak to činil ČŘS, neboť mimo jiné opustil možnost vystavit pasivního účastníka nebezpečí vydání rozsudku pro zmeškání.

⁴⁷ Viz § 263 ČŘS; Výjimkou z koncentrace bylo osvědčení nevědomosti dotčené strany v době přípravného řízení o existenci tvrzení a důkazních prostředcích, popř. neodporuje-li uplatnění novot protistrana; K aplikaci zásady koncentrace podle citovaných ustanovení ČŘS viz rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. listopadu 1923, sp. zn. Rv I 777/23.

⁴⁸ HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 428-429.

⁴⁹ Viz § 142, bod 9. zákona č. 319/1948 Sb.

⁵⁰ Snad jen okrajově zrušením § 482 ČŘS, dle kterého skutkové okolnosti a důkazy, které se nevyskytly před soudem prvního stupně, směly být v odvolacím řízení předneseny toliko jako důkaz nebo vyvrácení uplatňovaných odvolacích důvodů, přičemž takový k takovému novému přednesu se nad to smí přihlídnouti jen tenkrát, byl-li dříve odpůrci oznámen odvolacím spisem nebo přípravným podáním (§ 468).

⁵¹ Viz § 62 odst. 2 zákona č. 142/1950 Sb.

2.3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Dne 1. dubna 1964 nabyl účinnosti zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, jímž byl zrušen zákon č. 142/1950 Sb. Zákonná úprava přípravy jednání byla v porovnání s nynějším stavem velmi sporá. Omezila se pouze na ustanovení § 114, v němž předsedovi senátu ukládala připravit jednání tak, aby bylo možno rozhodnout o věci zpravidla při jediném jednání. Ve druhém odstavci pak, rovněž obdobně jako v současném § 114a odst. 2, zákonodárce nabídl demonstrativní výčet úkonů, jež předseda senátu za účelem zmíněným v prvním odstavci zpravidla činil. Jednalo se o pokus o smírné vyřešení případu, přičemž může požádat o součinnost společenskou organizaci, zkoumání splnění podmínek řízení, odstraňování nedostatků a neúplností v návrzích účastníků a zajištění možnosti provést důkazy při jednání.⁵²

Dne 1. ledna 2001 nabyl účinnosti zákon č. 30/2000 Sb., jenž významněji novelizoval právní úpravu přípravy jednání obsaženou v občanském soudním řádu. Zákonodárce si všiml, že dosavadní úprava přípravy jednání je nedostatečná a soudce náležitě nevede, popř. mu neposkytuje dostatečné nástroje, k přípravě jednání tak, aby o věci bylo možné rozhodnout při jediném jednání.⁵³ Nové ustanovení § 114 OSŘ ukládá v rámci přípravy jednání předsedovi senátu především zkoumání podmínek řízení⁵⁴ a odstraňování případných vad žaloby a zároveň předsedovi senátu umožňuje skončit řízení zastavením či odmítnutím žaloby za splnění podmínek druhého odstavce. Nově vložené ustanovení § 114a v podstatě přebralo znění dosavadního § 114.⁵⁵ Nejpodstatnější změnou však bylo začlenění institutu "kvalifikované výzvy" do českého civilního procesního práva.⁵⁶ Účelem "kvalifikované výzvy" bylo vytvořit efektivní nástroj k donucení žalovaného k podání vyjádření k žalobě.⁵⁷

Další významnější novelizace právní úpravy přípravy jednání byla provedena zákonem č. 59/2005 Sb., jenž s účinností od 1. dubna 2005 vložil

⁵² Drobné změny tohoto ustanovení byly provedeny zákony č. 519/1991 Sb. a č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád.

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

⁵⁴ Dříve § 114 odst. 2 písm. b).

⁵⁵ S dílčími změnami provedenými zákonem č. 59/2005 Sb. a zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů.

⁵⁶ S dílčími změnami provedenými zákony č. 123/2008 Sb., č. 404/2012 Sb., č. 7/2009 Sb. a č. 293/2013 Sb.

⁵⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

do občanského soudního řádu ustanovení § 114c. Zákodárce dosud přípravný rok neoznačoval jako přípravné jednání, jednalo se o určitou formu předjednání věci v rámci přípravy následného jednání. Byť se dotčené ustanovení omezilo pouze na dva odstavce a dosud neobsahovalo úpravu sankčních následků pasivity účastníků a nebylo spojeno s koncentrací řízení, jedná se o novelizaci zásadní, neboť znamenala začátek postupného začleňování institutu přípravného jednání do českého právního řádu po více než padesáti letech.⁵⁸ Přínosem ustanovení bylo vedle zmíněného to, že zákodárce vyjádřil chronologickou posloupnost přípravných úkonů (§ 114a odst. 2 a § 114b OSŘ) a dal soudu další nástroj k účelné přípravě jednání.

V právní úpravě přípravy jednání pokročila s účinností od 1. července 2009 "souhrnná novela" provedená zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., a další související zákony. Vedle dílčích změn ostatních nástrojů přípravy jednání, došlo k precizaci institutu přípravného jednání.⁵⁹ Zákodárce blíže specifikoval podmínky konání přípravného jednání, jeho průběh a následky pasivity žalovaného a žalobce.

Je zřejmé, že zákodárce usiluje o zefektivnění civilního soudního řízení mimo jiné kladením důrazu na kvalitu úpravy přípravy jednání. Jako převážně pozitivní lze hodnotit institut "kvalifikované výzvy", jenž je způsobilý donutit žalovaného k procesní aktivitě spočívající ve vyjevení merita jeho procesní obrany již v přípravné fázi soudního řízení. Pozitivní změnou je dále možnost vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání v neprospěch pasivního žalovaného. Institut přípravného jednání pak lze hodnotit spíše neutrálně, neboť tento nástroj přípravy jednání zůstává v praxi téměř nevyužit, přičemž se domnívám, že příčinou uvedeného nutně není nekvalitní právní úprava, nýbrž neochota soudů důsledně přistupovat k přípravě jednání. I přes uvedená pozitiva má současná právní úprava přípravy jednání daleko k dokonalosti a v budoucnu se neobejde bez rozsáhlých změn.⁶⁰

⁵⁸ Od zrušení c. ř. s.; Přesto důvodová zpráva k zákonu č. 59/2005 Sb. v tomto ohledu mlčí a k novému § 114c se nikterak nevyjadřuje. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 59/2005 Sb.

⁵⁹ Dle důvodové zprávy k zákonu č. 7/2009 Sb. došlo k zavedení tohoto institutu. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb. Důvodová zpráva zřejmě nereflektovala zavedení institutu přípravného jednání, byť v okleštěné podobě, zákonem č. 59/2005 Sb.

⁶⁰ Viz dále.

3. Nástroje přípravy jednání

Vlastní příprava jednání je upravena zejména v § 114a až § 114c OSŘ. Zákonná úprava nemůže vzhledem k různorodosti sporů nástroje přípravy jednání ohraničit taxativním výčtem úkonů, oprávnění a povinností, ale musí soudci v poměrech konkrétní věci umožnit zvolit taková opatření, jejichž prostřednictvím lze dosáhnout náležité přípravy jednání. Uvedeného je dosaženo výčtem obsaženým v § 114a odst. 2 OSŘ, přičemž demonstrativní povaha výčtu neplyne z označení "zejména", ale vyplývá z písm. f) daného ustanovení. Nevystačí-li si soudce s prostředky explicitně zmíněnými v zákoně, je povinen zvolit prostředky jiné, které mu umožní jednání řádně připravit. Cílem velmi obecného znění § 114a odst. 1 OSŘ je umožnit soudci, aby se při volbě nástrojů přípravy jednání přizpůsobil rozdílným podmínkám jednotlivých případů a zvolil ten nejvhodnější postup vzhledem k poměrům projednávané věci.⁶¹ Volba jednotlivých přípravných kroků není v odstavci 2 nahodilá, ale naznačuje logickou strukturu, o které by měl soudce uvažovat, má-li jeho postup skutečně vést ke koncentrované přípravě jednání, kde bude věc zpravidla vyřízena.⁶² Ustanovení § 114a OSŘ doplňují § 114b a § 114c OSŘ., jež jsou samostatně věnovány dalším nástrojům přípravy jednání.

3.1. Výzva podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ

3.1.1. Účel výzvy a podmínky jejího využití

Zjišťování stanoviska toho, kdo nepodal návrh na zahájení řízení (žalovaného, popřípadě ostatních účastníků řízení)⁶³ je podstatnou částí vlastního procesu přípravy jednání. Je totiž nezbytné alespoň částečně vyvážit výhodu

⁶¹ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 779.

⁶² KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁶³ Ištváněk uvádí, že postup podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ lze užít vůči každému, aby předložil důkaz, který navrhuje a jímž disponuje. Viz DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 521. Z kontextu komentovaného ustanovení je nutno tento názor vyložit tak, že "každému" neznamená libovolné třetí osobě, která disponuje navrhovaným důkazem, ale výlučně každému účastníkovi.

žalobce, jenž inicioval soudní řízení a současně do něj vtáhl žalovaného, tudíž je na jeho straně moment překvapení. S níže uvedenými výjimkami je soud povinen zjistit stanovisko žalovaného k žalobě, přičemž tak činí zásadně v písemné fázi přípravy jednání. Důležitost zjištění stanoviska již v této fázi řízení je zvýrazněna skutečností, že "prostá výzva" k vyjádření podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ⁶⁴ je zařazena na první místo demonstrativního výčtu úkonů přípravy jednání obsaženého v § 114a odst. 2 OSŘ.

Ke zjišťování stanoviska slouží vedle postupu podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ také postup podle § 114b či § 114c OSŘ. Úvaha soudce tedy musí vedle účelnosti využití "prosté výzvy" zahrnovat i to, jaký nástroj zjišťování stanoviska žalovaného zvolí.⁶⁵

Účelem "prosté výzvy" je jednak plnění poučovací povinnosti soudu, spočívající v seznámení žalovaného s jeho povinnostmi tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy k prokázání svých tvrzení⁶⁶, čímž umožňuje naplnění primárního účelu výzvy, a sice aby soud měl před nařízením jednání k dispozici skutkovou verzi, s níž přichází žalovaný, jenž žalobou uplatněný nárok zcela neuznává. Díky tomu si soud může učinit úsudek o právním rámci věci a z toho vyplývajících rozhodných skutečnostech, aby z těchto rozhodných skutečností mohl určit ty, jež bude třeba podrobit dokazování, a které naopak předmětem dokazování být nemusí, protože je žalovaný nerozporuje.⁶⁷

⁶⁴ Dále jen "prostá výzva".

⁶⁵ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 206.

⁶⁶ Obecně jsou povinnosti tvrzení a důkazní zakotveny pro všechny účastníky řízení v § 101 odst. 1 OSŘ. V souvislosti se zahájením občanského soudního řízení sporného a s přípravou jednání jsou pak upraveny pro žalobce a žalovaného zvlášť, tak jak to odpovídá jejich procesnímu postavení. Zatímco pro žalobce jsou v souvislosti se zahájením řízení upraveny v § 79 odst. 1 OSŘ, pro žalovaného jsou v souvislosti s přípravou jednání upraveny právě v § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ. Viz MICHNA, Lukáš. Dosah novelizace o. s. ř. z roku 2000 pro advokacii. *Bulletin advokacie.* 2003, č. 4, s. 37-57.

⁶⁷ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 800; SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 782-783; KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X; HORÁK, Pavel, HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost soudu I. stupně v nalézacím řízení sporném. *Právní rozhledy.* 2003, roč. 11, č. 10, s. 487-494;

Dalším účelem využití "prosté výzvy" je dosažení aktivní účasti žalovaného na řízení.⁶⁸ Součinnost žalovaného v poměrech konkrétní věci může (ale nemusí) vést k usnadnění pozice soudce jako nezúčastněného třetího, jednak aktivita soudu, jíž se pokouší zjistit stanovisko žalovaného, může v obecné rovině posílit důvěru žalovaného v nezávislý postup soudu v dotčeném řízení. Byť se jedná o nástroj běžně využívaný, nelze uzavřít, že jeho užití je zcela libovolně bez jakéhokoli předcházející úvahy ze strany soudu.

Zákon využitelnost "prosté výzvy" limituje kritériem účelnosti takového postupu, k jehož posouzení nenabízí jakékoli mantinely. Úvaha, zda je zmíněné kritérium naplněno, je tudíž zcela v diskreci soudu, samozřejmě za současného respektování obecných principů soudního řízení.⁶⁹ Obecně lze konstatovat, že nařídít jednání ve věci bez zjištění stanoviska žalovaného je možné jen v jednoduchých případech, v nichž zjišťování stanoviska cestou výzvy je neúčelné. Může se jednat o situace, kdy soud je natolik přesvědčen o oprávněnosti žalobního nároku, že bez prodlevy nařídí jednání, při němž má v úmyslu věc rozhodnout.⁷⁰ Termín jednoduchost věci je třeba chápat jako jednoduchost nikoli právní, nýbrž skutkovou, tedy jestliže z hlediska očekávaného rozsahu dokazování věc neklade na soud a účastníky větší nároky.⁷¹ Z toho plyne, že vyšší právní složitost skutkově nenáročné a jasné věci nebrání nezjišťování písemného stanoviska žalovaného ve fázi přípravy jednání. Soudce se dále může řídit svými zkušenostmi s typovým rozhodováním určitého okruhu věcí, znalostí

MIKULCOVÁ, Lenka. Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2003, č. 9, s. 467-471.

⁶⁸ KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁶⁹ Nelze přitom brát zvažování tohoto kritéria na lehkou váhu, neboť trvání na zjišťování stanoviska k podané žalobě za situace, kdy využití tohoto postupu není účelné, může být hodnoceno jako faktický průtah v řízení. Viz KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁷⁰ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 205; Přítom přesvědčení soudu bude v tomto případě převážně utvářeno pouze na podkladě subjektivního pohledu žalobce vyličeného v žalobě, což již samo o sobě svědčí o riziku jednostranného přístupu k věci.

⁷¹ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 783.

účastníků řízení z jiných projednávaných věcí, či z obsahu listin ve spise⁷² a jejich obvyklých procesních postupů.⁷³ Mám za to, že hledisko jednoduchosti věci je nutno hodnotit obezřetně a spíše rezervovaně, neboť i na první pohled skutkově nenáročný spor se může vyvinout ve spor skutkově značně obtížný, přičemž pozdější zjištění této skutečnosti zpravidla povede k odročení jednání.⁷⁴ Dospěje-li soud k závěru, že není třeba zjišťovat písemné stanovisko žalovaného v rámci přípravy jednání, za správné řešení považuji, aby výzvu k vyjádření spolu s poučením o povinnostech tvrzení a důkazní poskytl žalovanému nejpozději

⁷² Např. účastník je nekontaktní. Jirsa uvádí i další případ, kdy je neúčelné výzvu zasílat, a to tehdy, není-li účastník rozumově schopen náležité reakce na výzvu. V mezních případech bude vhodné zvážit, zda neexistují podmínky pro ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 3 OSŘ, a výzvu obeslat až ustanoveného opatrovníka. Viz JIRSA, JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 206; Bureš k tomu uvádí: „Soud k prosté výzvě typově přistoupí v těch případech, v nichž podle zkušeností ví, že žalovaný je korektní, že se chová procesně řádně, že spolupracuje a že vyzván, obvykle se k žalobě vyjádří, resp. vyjadřuje se sám bez iniciativy soudu, jakmile je muž žaloba doručena“. Viz Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 783; Tento názor nalezne praktické uplatnění jen v situaci, kdy žalovaný je účastníkem většího počtu řízení u tohoto soudu, z čehož soud při zvažování účelnosti "proste výzvy" může čerpat zmíněnou zkušenost a jedinečně tak, dovoluji si tvrdit, jednalo-li by se o případ zjevně extrémního kverulantství ze strany žalovaného, přičemž jsem přesvědčen o tom, že ani v tomto případě by ze strany vyšších soudů nebyl "podržen" jaksi souhrnný presumptivní přístup soudu vůči žalovanému. V ostatních případech nelze jinak než tento názor jako nepraktický odmítnout, jelikož výzva bude zpravidla prvotním kontaktem soudu s žalovaným, soud by neměl a ani nesmí jakkoli s jistotou presumovat negativní chování žalovaného při poskytování prostoru k uplatnění jeho nejzákladnějších procesních práv. Jinak řečeno, časová úspora zpravidla tří až čtyř týdnů (podle délky lhůty k vyjádření, počítaje i s dobou nutnou k doručení výzvy), které soud v případě nevyužití výzvy dosáhne, v zásadě nevyvažuje riziko později vyjeveného chybného úsudku a zatížení řízení procesní vadou spočívající v upření práva žalovanému sdělit své stanovisko ve věci v této fázi řízení.

⁷³ KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁷⁴ Je například podána žaloba z titulu nároku ze smlouvy o zápůjčce, k žalobě jsou předloženy důkazy prokazující tvrzení žalobce o uzavření smlouvy, předání peněz a splatnosti závazku. Soud nařídí jednání, aniž by předem zjišťoval stanovisko žalovaného. Ten na jednání tvrdí, že žalobce využil vlivu silné medikace na žalovaného v době uzavírání smlouvy a přinutil jej k podpisu, aniž by peníze kdy předal, či že smlouvu nepodepsal apod., přičemž navrhne provedení důkazu znaleckým posudkem. Taková situace nutně vyústí v odročení jednání, čemuž by soud mohl čelit, zjistil-li by stanovisko žalovaného v písemné fázi přípravy jednání a zároveň by uložil znalci vypracovat příslušný znalecký posudek tak, aby byl na jednání k dispozici.

v předvolání k jednání s dostatečnou časovou rezervou tak, aby soud mohl reagovat na případné vyjádření žalovaného.⁷⁵

K možnosti nevyužití "prosté výzvy", aniž by současně byly využity jiné instituty přípravy jednání (§ 114b a 114c OSŘ) se vyjádřil i Nejvyšší soud, když uvedl, že: „*O takovou situaci [nevyužití postupu podle 114a odst. 2 písm. a) OSŘ pro neúčelnost] se jedná i tehdy, kdy žalobce tvrzeními v žalobě unesl břemeno tvrzení a prostřednictvím předložených listin unesl i důkazní břemeno. V takovém případě by výzva k písemnému vyjádření představovala jen zbytečný průtah v řízení, a soud proto může i bez zjišťování stanoviska žalovaného nařídít jednání, nebo, nejedná-li se o věc vyjmenovanou v § 120 odst. 2 OSŘ a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali (ať výslovně či prostřednictvím fikce podle § 101 odst. 4 OSŘ), projednat a rozhodnout věc samu bez nařízení jednání podle § 115a OSŘ.*“⁷⁶

Nezbývá než dodat, že soud tuto výzvu učiní zpravidla tak, aby žalovanému byla doručena současně s žalobou, nebyla-li žaloba žalovanému doručena již dříve. Zásadně nesmí nastat situace, kdy by žalovaný byl nucen sdělit své stanovisko ve věci, aniž by měl možnost seznámit se s (řádnu) žalobou. V takovém případě by soud dle mého názoru neměl přihlížet k případnému uplynutí lhůty poskytnuté žalovanému k vyjádření. Namísto toho by měl poskytnout lhůtu novou běžící nejdříve od doručení (řádnu) žaloby.

V návaznosti na předcházející odstavec považuji za vhodné upozornit na často se vyskytující pochybení spočívající v tom, že soud vyzve žalovaného k vyjádření k žalobě, která buď není projednatelná⁷⁷, nebo projednatelná sice je, ale žalobce v ní nevyličil právně významná skutková tvrzení v takové kvalitě, aby mohla být dostatečným podkladem pro vyjádření žalovaného či pro zjišťování splnění podmínek řízení. Postup soudu, který zjišťuje stanovisko žalovaného k žalobě trpící uvedenými vadami, je neúčelný a nehospodárný, neboť v lepším případě je nutné stanovisko žalovaného po odstranění vad žaloby zjišťovat znovu, v horším případě soud zatíží řízení procesní vadou, která zpravidla zapříčiní (úspěšné) využití opravných prostředků ze strany žalovaného. Lze proto uzavřít,

⁷⁵ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 206.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, č. j. 33 Cdo 1826/2013.

⁷⁷ Žaloba neobsahuje vyličení alespoň takových rozhodujících skutečností, kterými je předmět sporu vymezen po skutkové stránce.

že další podmínkou pro zaslání "prosté výzvy" je řádná žaloba ve smyslu shora uvedeného.⁷⁸

3.1.2. Náležitosti výzvy

Jak bylo uvedeno výše, jedním z účelů "prosté výzvy" je poučit žalovaného o jeho povinnostech tvrdit a prokazovat. Ze znění zákona plynou *expressis verbis* dvě základní obsahové náležitosti "prosté výzvy". Účastník musí být vyzván jednak k písemnému vyjádření se k žalobě (povinnost tvrzení), jednak k předložení listinných důkazů (povinnost důkazní), jichž se dovolává. Vyjádření se k žalobě neznamena jakékoli vyjádření, nýbrž vyjádření s určitou kvalitou obsahu, o čemž je proto nutné žalovaného poučit. Výzva má žalovaného usměrnit k vylíčení rozhodných skutečností ve věci, zejména k uvedení, která z žalobních tvrzení považuje za nesporná⁷⁹, které skutečnosti naopak činí předmětem sporu a proč, jaká tvrzení v tomto směru nabízí sám. Pokud jde o obsahovou náležitost posléze zmíněnou, nelze se omezit na pouhé konstatování povinnosti předložit listinné důkazy, nýbrž výzva by měla obsahovat podrobnější konkretizaci povinnosti důkazní tak, aby žalovanému bylo zřejmé, že má povinnost důkazy k prokázání tvrzených skutečností nikoli pouze předložit, ale i označit a to tak, aby bylo zřejmé, k prokázání které konkrétní právně významné skutečnosti má být ten který důkaz proveden.⁸⁰

Nezbytnou náležitostí výzvy, která plyne z § 55 OSŘ je stanovení lhůty, v níž má žalovaný výzvě vyhovět. Jelikož lhůta není stanovena v zákoně, jedná se o lhůtu soudcovskou, bude tedy na soudu, aby určil její délku.⁸¹ Platí, že lhůta by měla být určena s ohledem na náročnost požadovaného vyjádření, přičemž zpravidla se poskytuje lhůta dvou týdnů.

⁷⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 783.

⁷⁹ Vzory rozhodnutí a úkonů dle OSŘ vydávané Ministerstvem spravedlnosti hovoří o "odpovídajících skutečnostech".

⁸⁰ Vzor "prosté výzvy" obsahuje bližší návod ke splnění povinnosti důkazní. Adresátu je dáváno na vědomí, že listinné důkazy je třeba zaslat (založit do spisu) zároveň s vyjádřením. Důkazy musí být označeny tak, aby soud mohl zajistit tyto důkazy k jednání, které bude ve věci nařízeno (tj. například u svědků uvést jméno, příjmení, bydliště a také upřesnit, kterou z tvrzených skutečností může svědek svou výpovědí doložit a z jakého důvodu tomu tak je).

⁸¹ Pro soudcovské lhůty platí, že jejich zmeškání nelze prominout, lze je však prodloužit. Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. května 2002, sp. zn. 29 Odo 544/2001.

Konečně z hlediska formálního by soud měl výzvu činit formou usnesení. Za nesplnění formy však žádný zákonný následek neplyne.⁸²

3.1.3. Reakce žalovaného na výzvu

Rozdílně od žaloby, zákon pro vyjádření se k "prosté výzvě" nepředepisuje speciální náležitosti. Jelikož se jedná o podání, musí mít vždy náležitosti označené v § 42 odst. 4 OSŘ.⁸³ Z toho, že vyjádření je požadováno ve věci a podnětem k vyjádření je žaloba, lze dovozovat, že žalovaný je povinen zejména vyličit rozhodné skutečnosti, na nichž konstruuje svojí obranu proti žalobě, a označit důkazy, jichž se dovolává.⁸⁴

To, že by adresátu výzvy měl být poskytnut podrobnější návod, jak dostat svým povinností tvrzení a důkazní, není samoúčelný požadavek. Důvodem je zajistit, aby reakce na výzvu splňovala kvantitativní i kvalitativní obsahové požadavky tak, aby na jejich základě, zejména konfrontací s tvrzeními obsaženými v žalobě, soud mohl jednání náležitě připravit. Reálný význam má totiž jen stanovisko obsahující jasné a srozumitelné vyjádření ve věci. Právní kvalifikaci skutkové obrany zákon od žalovaného nevyžaduje. Žalovaný může do vyjádření zahrnout i procesní námitky⁸⁵, ale výzvě vyhoví jen tehdy, vyjádří-li se ve věci.⁸⁶

Má-li vyjádření adresáta výzvy patřičnou kvalitu, soud jej může zaslat žalobci a podle okolností vyčkat jeho stanoviska, repliky.⁸⁷ Pokud však požadovanou kvalitu nemá, soud by jej neměl zasílat žalobci k vyjádření, neboť

⁸² DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 521.

⁸³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 784.

⁸⁴ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

⁸⁵ Podjatost soudce, nedostatek procesních podmínek apod.

⁸⁶ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 784.

⁸⁷ Na rozdíl od doručení žaloby, vyjádření žalovaného se žalobci nemusí doručovat do vlastních rukou. Viz DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

vyjádření žalobce k bezobsažnému stanovisku žalovaného postrádá význam.⁸⁸ Vyjádření žalobce ke stanovisku žalovaného soud může zaslat žalovanému, jeho odpověď se pak nazývá duplika.⁸⁹ Soud musí s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu zvážit, zda vůbec bude vyjádření účastníka protistraně zasílat, zda vyjádření zašle protistraně pouze na vědomí, popřípadě zda protistraně uloží sdělit své stanovisko k vyjádření účastníka.⁹⁰ Je však třeba zabránit situacím, kdy by soud povolil neustávající a neúčelnou výměnu replik a duplik mezi účastníky. Šetření práva účastníků na vyjádření se k tvrzením protistrany se pak v důsledku nehospodárně vedeného řízení stává samoúčelným.⁹¹ Při každém zvažování, zda navazující stanovisko bude zasílat protistraně k vyjádření, by soud měl brát v potaz skutečnost, že soudní řízení primárně není fórem pro komunikaci mezi stranami sporu, ale místem autoritativního nalézání práva a rozhodování účastníky vymezeného sporu.

Pokud žalovaný ve výzvě uloženým povinností nedostojí, není dle mého názoru vyloučeno opakované zaslání výzvy. Soud však musí zvážit, zda opětovné využití tohoto nástroje přípravy jednání stále vyhovuje požadavku účelnosti.⁹² Pokud jde o nesplnění povinnosti důkazní⁹³, soud může následně reagovat

⁸⁸ Zpravidla slouží pouze jako argument pro žalobce, jímž navyšuje své náklady řízení o další úkon právní služby.

⁸⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 333.

⁹⁰ Z praxe mohu zmínit případ, kde při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou soudního řízení, odvolací soud zjistil, že z celkem 8 let trvání řízení před soudem prvního stupně tři roky a 8 měsíců soud strávil nepřetržitým vyzýváním, resp. vyčkáváním vyjádření stran k jejich vzájemným stanoviskům.

⁹¹ V praxi se lze setkat s případy, kdy soud neustálým zasíláním replik a duplik protistraně k vyjádření nepřímo vede strany k bezbřehému a kontinuálnímu rozšiřování předmětu sporu, tvrzených skutečností a nabízených důkazních prostředků a subjektivně důvodně v nich vzbuzuje nutkání reagovat na další a další tvrzení a důkazní návrhy do té míry, že po mnoha letech sporu musí odvolací soud v rámci přezkumné činnosti složitě rozplétat zmeť replik a duplik stran sporu.

⁹² Např. s ohledem na znalost vyzývaného účastníka, či na obsah již poskytnutého vyjádření.

⁹³ Řádným splněním povinnosti důkazní k výzvě soudu je případ, kdy soud bude v návaznosti na označení důkazů žalovaným schopen připravit dokazování tak, aby mohlo být provedeno na nařízeném jednání.

i v rámci předvolání k nařízenému jednání [§ 101 odst. 1 písm. b) a c) OSŘ] tak, aby účastník tuto povinnost splnil včas.⁹⁴

V odborné literatuře se objevuje názor, že prostředkem, jímž lze sankcionovat žalovaného nereagujícího na "prostou výzvu", je pořádková pokuta ve smyslu § 53 OSŘ.⁹⁵ Domnívám se, že tento názor je nutno brát s rezervou, neboť nelze opomenout, že vyjádřit se je právem účastníka, nikoli povinností, že si může zvolit zůstat v řízení zcela pasivní. Lze si představit situace, v nichž by pokuta připadala v úvahu, zejména mělo-li by vyjádření hrubě urážlivý obsah. Krom těchto výjimečných situací by soud neměl pasivitu účastníka tímto pořádkovým opatřením sankcionovat, neboť nejtíživější sankcí bude pro účastníka zpravidla prohra sporu v důsledku nesplnění povinností tvrzení a důkazní.

Určitým negativním následkem nesplnění povinnosti vyjádřit se k výzvě je následné využití institutů "kvalifikované výzvy" a přípravného jednání. Byť se jedná o legální prostředky zajištění součinnosti žalovaného, nikoli snad prostředky sankční, potenciálně negativní následek pasivity žalovaného jej postaví do horší pozice, než v jaké se nacházel, byl-li obeslán pouze "prostou výzvou".

3.2. Alternativní usmiřovací činnost v přípravě jednání

S účinností od 1. září 2012⁹⁶ má soud možnost využít institutu mediace během přípravy jednání.⁹⁷ Občanský soudní řád na několika místech zmiňuje jednak mediaci podle zákona o mediaci, jednak sociální poradenství podle zákona

⁹⁴ KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁹⁵ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 521; DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

⁹⁶ Nabytí účinnosti zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, včetně občanského soudního řádu.

⁹⁷ Mediací se rozumí postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody. Viz § 2 písm. a) zákona č. 202/2012 Sb.

o sociálních službách.⁹⁸ Zatímco v případě mediace jde o snahu vyřešit eskalovaný spor uzavřením mediační dohody mezi účastníky řízení, v případě sociálního poradenství je primárním úkolem poskytnutí potřebné informace přispívající k řešení nepříznivé sociální situace např. v rodinněprávních věcech z hlediska možné zaměstnatelnosti, pobírání dávek státní sociální podpory tvořících možný zdroj příjmů apod.⁹⁹ Pro účely této práce je namístě zmínit § 114a odst. 2 písm. b) OSŘ a § 114c odst. 3 písm. d) OSŘ. První uvedený případ je obecným konstatováním toho, že soud může, resp. měl by, je-li takový postup v poměrech projednávané věci žádoucí, již ve fázi přípravy jednání účastníky upozornit na možnost využití tohoto alternativního řešení sporu.¹⁰⁰ Naznačená úprava dle mého názoru potvrzuje sílicí tendenci vyhradit pokus o usmíření zásadně do fáze před jednáním ve věci.¹⁰¹ Na tomto místě poukazuji na odlišnost v dikci zákona, když zatímco § 114c odst. 3 písm. d) OSŘ dává soudu možnost autoritativně mediaci nařídít¹⁰², podle § 114a odst. 2 písm. b) OSŘ soud pouze upozorňuje na možnost využití mediace, tedy účastníky obeznámí s možnostmi a přínosy mediace (a sociálního poradenství), případně jim ji doporučí. Nutno podotknout, že po dobu mediace zahájené podle zák. č. 202/2012 Sb. neběží promlčecí lhůta.¹⁰³

Kritériem při zvažování této alternativy bude především účelnost a vhodnost takového postupu, na což bude zpravidla usuzováno z okolností

⁹⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Sociální poradenství je jakožto jedna ze sociálních služeb činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Viz § 3 písm. a), § 32, § 37 zák. č. 108/2006 Sb.

⁹⁹ KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰⁰ Nejedná se o pokus o provedení usmiřovací činnosti ve smyslu § 99 OSŘ, byť ani ten není ve fázi přípravy jednání vyloučen, ačkoli je pro tuto fázi výslovně zmíněn až v rámci úpravy přípravného jednání. Povinnost soudu pokusit se o smírné řešení věci, připouští-li to povaha věci, není totiž dle citovaného ustanovení vázána výlučně na jednání ve věci. Viz DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹⁰¹ Srov. JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 208.

¹⁰² Ustanovení § 114c odst. 3 písm. d) OSŘ hovoří pouze o mediaci, nikoli o sociálním poradenství. Dle mého názoru i využití sociálního poradenství by soud mohl při přípravném jednání nařídít skrze "zbytkovou" klauzuli § 114c odst. 3 písm. e) OSŘ).

¹⁰³ Viz § 647 o. z., § 112 obč. zák., § 404 obch. zák.

konkrétního případu, ze vztahů mezi účastníky, z délky a složitosti probíhajícího sporu, z postoje stran k mediaci a ke smírnému vyřešení sporu vůbec. Mediace až na výjimky není vhodná pro účastníky, kteří již mezi sebou absolvovali více sporů a vztahy mezi nimi jsou poznamenány déletrvajícím konfliktem, vysokým stupněm rozvratu osobních, obchodních či smluvních vztahů.¹⁰⁴

3.3. Vyžádání zprávy o významných skutečnostech¹⁰⁵

Zákon pamatuje na situace, kdy ne všechny potřebné poznatky o z hlediska vedení řízení a rozhodnutí o významných skutečnostech¹⁰⁶ se podaří získat či dokázat z účastníky poskytnutých tvrzení, resp. předložených důkazů¹⁰⁷, a současně existuje zdroj, z něhož lze tyto poznatky získat. Účinná právní úprava totiž ukládá každému na dotaz soudu sdělit skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí¹⁰⁸, přičemž je nanejvýš žádoucí, aby tak soud činil již ve fázi

¹⁰⁴ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 227.

¹⁰⁵ Této podkapitole záměrně věnuji více pozornosti, neboť se jedná o jeden z nejčastěji využívaných postupů v písemné fázi přípravy jednání a současně znění zákona skýtá některé výkladové problémy, jejichž nesprávné pochopení často vede k procesním pochybením soudu.

¹⁰⁶ Bureš uvádí, že: „Sdělení těchto skutečností soud nezavazuje v tom smyslu, že by k nim musel bez dalšího přihlížet.“ Viz DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 902; Mám za to, že vyžádání zprávy předchází přijetí závěru, že existuje významná neobjasněná skutečnost. Již jen z toho důvodu, by se soud měl s obsahem zprávy vypořádat ve fázi hodnocení důkazů. I takto získané poznatky totiž podléhají volnému hodnocení důkazů a soud je hodnotí i ve spojitosti s ostatními důkazy; Významnost skutečností nesmí spočívat ve sdělení právního názoru či stanoviska k projednávané věci. ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou.* Praha: Linde, 2009, s. 307.

¹⁰⁷ V praxi nejsou nikterak výjimečné případy, kdy účastníci v rámci plnění své důkazní povinnosti označí důkaz, avšak zároveň obstarání důkazního prostředku žádají od soudu. Zejména ve spojení s otálením při plnění povinnosti důkazní zpravidla dochází ke zbytečnému prodlužování řízení.

¹⁰⁸ Viz § 128 OSŘ; Zároveň je nutné odlišit osobu podávající zprávu podle § 128 OSŘ a tzv. předzvědnou osobu, od níž soud pouze zjišťuje její názor ohledně projednávané věci, sděluje tedy vlastní názor (typicky názor orgánu sociálně právní ochrany dětí na zamýšlené opatření ohledně nezletilce). Viz WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní.* 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 243 - 244. Winterová k tomu dodává, že takovou osobu nelze nutit, aby si utvořila a soudu sdělovala vlastní názor na věc. Dle mého názoru pakliže je např. orgánu sociálně právní ochrany dětí uloženo spolupůsobit při ochraně zájmu dětí, lze vyjádření názoru orgánu na určité opatření vynutit i prostřednictvím např. pořádkové pokuty za splnění dílčích předpokladů.

přípravy jednání tak, aby mohl na takto získané poznatky efektivně reagovat, což ostatně plyne z § 114a odst. 2 písm. c) OSŘ.¹⁰⁹

Jestliže soud tohoto nástroje využívá z vlastní iniciativy, je třeba mít ve sporném řízení na paměti limity plynoucí z § 120 odst. 2 OSŘ.

Podání zprávy lze žádat od fyzických a právnických osob a státních orgánů a orgánů samosprávy.¹¹⁰ Pokud jde o bližší specifikaci okruhu dotazovaných osob, institut zprávy podle § 128 OSŘ neslouží k tomu, aby soud pomáhal účastníkům nést břemeno tvrzení a břemeno důkazní.¹¹¹ Nejvyšší soud uvedl, že: „*Povinnost sdělit na dotaz soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí, se vztahuje pouze na třetí osoby, nikoli na účastníky řízení. Soud nemůže nutit stranu sporu ke sdělení informací nezbytných k úspěšnému vedení sporu druhou stranou.*“¹¹² Z uvedeného lze učinit závěr, že byť z gramatického výkladu znění zákona nelze vyloučit využití dotazu ve smyslu § 128 OSŘ na účastníka, tento postup, bude-li směřovat k získání poznatků pro dotazovaného účastníka nepříznivých, nemusí být vždy efektivní. Prolomením posléze uvedené teze je "vysvětlovací povinnost" tak, jak ji formuloval Ústavní soud, když uvedl: „*Není povinností procesní strany poskytovat důkazní materiál proti sobě samotné. Tento přístup se však může prosadit pouze v řízení ovládaném zásadou projednací, a nikoliv ještě vždy: průlom do tohoto principu představuje tzv. vysvětlovací povinnost strany nezatížené důkazním břemenem, na jejímž základě procesní strana, nezatížená břemenem důkazním a břemenem tvrzení, podrobně vysvětluje a objasňuje skutečnosti, o nichž má dostatečné informace, ačkoliv tyto skutečnosti by měl ve vlastním zájmu ve svých skutkových tvrzeních podrobně přednést její odpůrce; ten však potřebnými informacemi nedisponuje a nemá ani reálnou možnost získat je jiným způsobem než na základě substancovaného přednesu druhé procesní strany.*“¹¹³ Nejvyšší soud doplnil: „*V některých případech strana zatížená důkazním břemenem však objektivně nemá a nemůže mít k dispozici informace o skutečnostech, významných pro rozhodnutí ve sporu, avšak*

¹⁰⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 331.

¹¹⁰ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 454.

¹¹¹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 331.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. února 2009, sp. zn. 23 Odo 1612/2006.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07.

protistrana má tyto informace k dispozici. Jestliže pak strana zatížená důkazním břemenem přednese alespoň opěrné body skutkového stavu a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení, nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany; nesplnění této povinnosti bude mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila.“¹¹⁴ Jinými slovy, institut zprávy ve smyslu § 128 OSŘ nalezne uplatnění vůči účastníku, který disponuje informacemi významnými pro řízení a rozhodnutí, ačkoli jej ohledně těchto skutečností netíží důkazní břemeno a zájem na jejich zjištění má protistrana, která jimi nedisponuje, avšak její tvrzení dávají základ potřebě zjištění takových informací. Nevyhovění dotazovaného účastníka nic nemění na rozložení břemen, ale může být bráno v potaz v rámci hodnocení důkazů.

Nelze ponechat bez povšimnutí určitou nuanci teoretické koncepce úpravy civilního řízení sporného. Byť zákon v případě nedostatečné procesní aktivity účastníků limituje aktivitu soudu v § 120 odst. 2 OSŘ, nebrání mu, ba dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu mu přímo ukládá, na nedostatečnou procesní aktivitu účastníka reagovat postupem § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.

Je třeba odlišit vyžádání zprávy ve smyslu § 128 OSŘ a vyžádání listiny ve smyslu § 129 odst. 2 OSŘ. Zpráva totiž zpravidla nebude existovat před zahájením řízení, v němž je vyžadována, naopak bude zpravidla vyhotovena účelově pro potřeby konkrétního řízení na dotaz soudu. Je-li však prováděn důkaz zprávou v listinné podobě, provede ji soud jako důkaz listinou podle § 129 OSŘ.¹¹⁵ Zpráva dále nemusí být zachycena pouze v písemné podobě, nýbrž může být přednesena ústně při jednání. Jinými slovy, formálně může jít o důkaz listinou nebo výslech osoby obdobný výslechu svědka, aniž by se o výslech svědka jednalo, neboť svědek podává zprávu o tom, co svými smysly vnímal.¹¹⁶ Jírša uvádí, že podání zprávy ústně by mělo být pouze výjimečné, že soud by měl v těchto případech osobu vyslechnout jako svědka podle § 126 OSŘ.¹¹⁷ V této souvislosti upozorňuji na skutečnost, že i dotázaná osoba podle § 128 OSŘ může

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010.

¹¹⁵ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Michal, VANČUROVÁ, Kateřina, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 331-332.

¹¹⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní.* 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 243.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 332.

podání zprávy odmítnout, způsobila-li by tím nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým.

Pokud jde o vztah zprávy podle § 128 OSŘ a odborného vyjádření podle § 127 odst. 1 OSŘ, Škárová s odkazem na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze¹¹⁸ spatřuje rozdíl v tom, že zatímco odborného vyjádření je třeba, jestliže se na jeho základě posuzují skutečnosti, k nimž je třeba odborných znalostí, a kdy by byly důvody pro ustanovení znalce, postup podle § 128 OSŘ zahrnuje pouhé poskytnutí či vyhledání informace bez jejího dalšího odborného zpracování a posouzení.¹¹⁹ Jirsa konstatuje, že zákon nezakazuje, aby soud vyžádal odbornou zprávu podle § 128 OSŘ i od soudního znalce s odkazem na § 125 OSŘ. Zde však platí, oproti standardnímu bezplatnému podání zprávy, že znalci přísluší finanční nároky jako při podání znaleckého posudku, byť odkazovaný § 139 odst. 3 OSŘ všem osobám, kterým byla soudem při dokazování uložena nějaká povinnost, tedy i osobám podávajícím zprávu podle § 128 OSŘ, přiznává mimo jiné finanční nároky jako svědkům.¹²⁰ Bezplatnost ve smyslu § 128 OSŘ na jednu stranu znamená, že za podání informace si dotčená osoba, vyjma znalce, nemůže účtovat odměnu, na stranu druhou má nárok na náhradu hotových výdajů.¹²¹

K vynucení splnění povinnosti uložené podle § 128 OSŘ může soud využít uložení pořádkové pokuty podle § 53 OSŘ.¹²² V takovém případě bude nutné, aby soud učinil dotaz formou usnesení, v němž stanoví soudcovskou lhůtu, v níž mají

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. prosince 1998, 5 Cmo 809/98. Podání odborného vyjádření dle Vrchního soudu „...předpokládá, že znalec nebo ten, kdo odborné posouzení zpracovává, přináší k informacím, ze kterých vychází, něco dalšího, vnáší do této věci své odborné hledisko, svůj odborný názor. Zároveň jde o činnost, které není schopen kdokoliv, ale jen osoby zvláště školené, s odbornými znalostmi a zkušenostmi, které nejsou obecně přístupné. Takovou odbornou činností mohl by být konečně i samotný sběr informací, pokud by byl prováděn kvalifikovanými technikami statistického šetření, sociologických průzkumů a podobně.“

¹¹⁹ ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2009, s. 308.

¹²⁰ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 332.

¹²¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 902.

¹²² Považuji za vhodné poznamenat, že v poslední době se obzvláště soudní exekutoři a exekuční soudy v rámci zjišťování majetku povinných uchylují k využívání postupu podle § 128 OSŘ a k následnému ukládání pořádkových pokut. Nereflektují přitom, že pro uvedené případy zákon obsahuje speciální právní úpravu, čímž zpřísněné požadavky, které tato úprava na poskytování součinnosti klade, obcházejí (např. § 33 EŘ, § 38 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách).

být skutečnosti sděleny, a poučí dotázaného o následcích nesplnění uložené povinnosti.¹²³

3.4. Odborné posouzení skutkových otázek

Dospěje-li soud k závěru, že jeho rozhodnutí závisí na vyřešení odborné skutkové otázky, jejíž zodpovězení může přinést důležitá zjištění, ukládá mu zákon v již v rámci přípravy jednání postupovat podle § 127 OSŘ a ustanovit znalce.¹²⁴ Byť § 114a odst. 2 písm. d) OSŘ hovoří pouze o ustanovení znalce, je dle mého názoru namíste při respektování dikce § 127 OSŘ vedle znaleckého posudku¹²⁵ připustit i vyžádání odborného vyjádření orgánu veřejné moci ve smyslu § 127 odst. 1 věty první OSŘ. Aniž bych zamýšlel blíže se zabývat problematikou znaleckého posudku, považuji za vhodné upozornit na dvě koncepční změny, které vedly k aktuální podobě právní úpravy.

Formálně se ustanovení znalce dostalo do výčtu úkonů přípravy jednání až 1. dubna 2005.¹²⁶ Novelizace provedená zákonem č. 59/2005 Sb. reagovala na vývoj soudní praxe, která přistupovala k provádění znaleckého dokazování prakticky nejdříve po skončení prvního jednání, ačkoliv již před nařízením jednání bylo zřejmé, že podmínky pro ustanovení znalce jsou splněny.¹²⁷ Mám za to, že ani před účinností zákona č. 59/2005 Sb., nebylo lze ustanovení znalce ve fázi přípravy jednání vyloučit, když zákon jednak takový zákaz neobsahoval, jednak

¹²³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 454.

¹²⁴ Jirsa správně konstatuje, že ze znění § 114a odst. 2 písm. d) OSŘ lze dovodit povinnost soudu znalce ustanovit již ve fázi přípravy jednání. Na tomto příkladu lze názorně demonstrovat, že účel § 114a odst. 2 OSŘ nespočívá pouze v poskytnutí demonstrativního výčtu nástrojů přípravy jednání, nýbrž současně v uložení povinnosti soudu dotčené nástroje v této fázi využít, s jejich užitím neotálet a nezdržovat tak průběh řízení. Viz JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 319.

¹²⁵ A to včetně revizního znaleckého posudku ve smyslu § 127 odst. 2 OSŘ a "ústavního" posudku ve smyslu § 127 odst. 3 OSŘ.

¹²⁶ S účinností zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹²⁷ KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

obsahoval obecnou možnost zajištění důkazu shodně s aktuální právní úpravou.¹²⁸ To nevyloučil ani Nejvyšší soud, když uvedl, že: „*Soud v zájmu plynulosti a hospodárnosti soudního řízení ustanoví znalce až po shromáždění všech skutkových podkladů potřebných pro provedení znaleckého úkonu.*“¹²⁹ Nejvyšší soud pouze reagoval na situace, kdy znalec byl ustanoven, aniž by soud měl k dispozici dostatečný skutkový podklad. K tomu hodno uvést, že důraz na to, aby soud zajistil v případě potřeby znalecký posudek před prvním jednáním ve věci tak, aby na tomto jednání mohl být důkaz posudkem proveden a především, aby se soud sám mohl před jednáním se znaleckým posudkem seznámit a zohlednit jej ve své myšlenkové činnosti ohledně právní a skutkové stránky věci, plyne ze systematiky § 114a odst. 2 OSŘ. Bezesporu i bez zařazení písm. d) do citovaného ustanovení by zajištění znaleckého posudku mohlo být podřazeno pod písm. e), které mluví o zajištění potřebných důkazů k jednání v obecné rovině.¹³⁰

S účinností od 1. září 2011¹³¹ byla z občanského soudního řádu vypuštěna povinnost soudu ustanovit znalce až po slyšení účastníků. Jirsa důvod vypuštění kvituje s tím, že praxe soudů vycházející ze znění zákona účinného do 31. srpna 2011 byla taková, že soud nařídil jednání výlučně ke slyšení účastníků v otázce znaleckého posudku, což se však přičilo zásadě rozhodnutí při jediném jednání.¹³² Takový výklad dle mého názoru alibisticky odůvodňuje změnu v zásadě správné právní úpravy nesprávnou aplikací této úpravy plynoucí z nepochopení zákonem užitého termínu "slyšení" ze strany některých soudců.¹³³ Pojem slyšení by totiž měl být chápán výlučně jako poskytnutí prostoru účastníkům vyjádřit se k okolnostem zadání znaleckého posudku, ke znaleckému úkolu, k osobě znalce

¹²⁸ Srov. DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹²⁹ Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14. listopadu 1979, sp. zn. Cpj 41/79.

¹³⁰ Patrně ze stejného důvodu je v § 114a odst. 2 OSŘ zařazeno i písm. c).

¹³¹ Účinnost zákona č. 218/2011 S., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹³² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 319.

¹³³ Jak Drápal uvádí, někteří soudci termín "slyšení" chápali ve smyslu výslechu účastníků podle § 131 OSŘ. Viz DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

apod.¹³⁴ Poznatky z praxe ukazují, že jedním z nejčastějších důvodů odvolání účastníků proti usnesení, jímž se přiznává znalci znalečné, jsou právě okolnosti ustanovení znalce, ať už se jedná o nesprávné vymezení znaleckého úkolu, zvolení znalce z nesprávného oboru aj. Považuji za vhodné, aby i po 31. srpnu 2011 ustanovení znalce předcházelo jakési předjednání s účastníky¹³⁵, na němž soud s jejich součinností vybere příslušnou znalcovu odbornost, vymezí znalecký úkol, zavčas zjistí případné námitky podjatosti znalce.

3.5. Zajištění důkazů k jednání ve věci

Dokazování je procesní aktivitou vyhrazenou pro jednání.¹³⁶ Je nutné s dostatečným předstihem provést úkony k zajištění důkazů (ve smyslu důkazních prostředků) tak, aby mohly být na jednání provedeny.¹³⁷ Právě za tímto účelem zákon výslovně zařazuje zajišťování důkazů mezi úkony spadající do fáze přípravy jednání. Domnívám se, že byť § 114 odst. 2 písm. e) OSŘ na první pohled ukládá soudu zajistit důkazy tak, aby mohly být provedeny na jednání ve věci, v obecné rovině, tedy aniž by důkazy konkretizoval, zařazení písm. e) v citovaném ustanovení až za odborné vyjádření [písm. c)] a znalecký posudek [písm. d)], napovídá, že se jedná o "zbytkovou" kategorii důkazů nevyjmenovaných v předcházejících písmenech, která bude zahrnovat především ty důkazy, s nimiž by se soud beztak před jednáním sám nemohl seznámit (např. zjištění totožnosti svědka a následné zajištění jeho přítomnosti na jednání).¹³⁸ I zde platí, že pokud soud postupuje při zajišťování důkazů z vlastní iniciativy, je třeba mít na paměti limity plynoucí z § 120 odst. 2 OSŘ.

¹³⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 785; Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14. listopadu 1979, sp. zn. Cpj 41/79.

¹³⁵ Mám za to, že není vyloučeno ani telefonické předjednání byť Drápal požaduje alespoň písemné vyjádření. Viz DRÁPAL, Ljubomír. DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹³⁶ Viz § 122 odst. 1 OSŘ.

¹³⁷ Předvolání svědka (zjišťování místa pobytu) či znalce, zajištění technických opatření, aby bylo možné při jednání provést důkazy např. prostředky moderních komunikačních technologií apod.

¹³⁸ V úvahu přichází dále např. zajištění movitých věcí, k jejichž ohledání bude nutno při jednání přistoupit a samotné seznámení se s nimi ze strany soudu bez součinnosti s účastníky k přípravě jednání nikterak nepřispěje.

Citované ustanovení zvláště zmiňuje provedení důkazu prostřednictvím dožádaného soudu ve smyslu § 39 OSŘ, je-li takový postup účelný.¹³⁹

Konečně pak zajištění důkazů k jejich provedení na jednání ve smyslu § 114a odst. 2 písm. e) OSŘ je nutno odlišit od zajištění důkazu ve smyslu § 78 OSŘ a zajištění předmětu důkazního prostředku ve smyslu § 78b a násl. OSŘ, obě ve spojení s § 102 odst. 2 OSŘ, byť nelze vyloučit, že soud zmíněné úkony učiní i ve fázi přípravy jednání.¹⁴⁰ Pokud jde o první případ, jedná se zajištění důkazu ve smyslu provedení důkazu (dříve než obvykle). Posléze jmenovaný případ, vedle toho že k rozhodnutí podle § 78b a násl. OSŘ je příslušný krajský soud, sleduje účel zajištění předmětu důkazu pouze pro potřeby dokazování ve sporech o nároky z práv k duševnímu vlastnictví.

3.6. Jiná vhodná opatření

Ustanovení § 114a odst. 2 písm. f) OSŘ tvoří "zbytkovou" kategorii, do níž lze soustředit rozličné úkony, jež slouží k přípravě jednání, které mohou mít věcný význam¹⁴¹, popř. mohou být pouze organizačního rázu.¹⁴² Byť pojem "zbytkový" může evokovat představu o nižší důležitosti takových úkonů, není takový závěr správný. Do této kategorie totiž lze zařadit i plnění poučovací povinnosti soudu, kterou soud plní vůči účastníkům při jiných úkonech soudu než

¹³⁹ Dle mého názoru toto postrádá smyslu, neboť § 39 OSŘ nikterak nebrání soudu využít institutu dožádání i ve fázi přípravy jednání. To, že zákon nadto limituje využití dožádání při přípravě jednání účelností takového postupu, neznamená nic jiného než jiné označení jinak stejných kritérií obsažených v § 39 OSŘ.

¹⁴⁰ Drápal v citovaném ustanovení vedle zajištění důkazu ve smyslu jeho obstarání tak, aby mohl být proveden při jednání, shledává možnost soudu zajistit důkaz ve smyslu provedení důkazu mimo jednání, a to dokonce i když nejsou splněny podmínky zajištění důkazu podle § 102 OSŘ. Jediným kritériem je hledisko účelnosti takového postupu. Viz DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹⁴¹ Např. se může jednat o spojení více věcí ke společnému řízení nebo naopak vyloučení věci k samostatnému řízení podle § 112 OSŘ, ustanovení tlumočnicka podle § 18 odst. 2 OSŘ, výzva účastníkům, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání podle § 115a OSŘ ve spojení s § 101 odst. 4 OSŘ, výzva ke zvolení si zástupce pro doručování písemností podle § 46c OSŘ.

¹⁴² Např. opatření proti přepřívání jednací síně, zajištění přítomnosti náhradního zapisovatele apod.

při jednání, a to buď samostatně nebo jako součást jiného úkonu.¹⁴³ Nutno zdůraznit, že poučovací povinnost soudu v občanském soudním řádu není vystavěna na paušálním automatickém poučování na začátku řízení¹⁴⁴, nýbrž na zcela konkrétním poučení v době, v níž je to podle stavu řízení pro účastníka zapotřebí.¹⁴⁵

Před nabytím účinnosti zákona č. 7/2009 Sb., jímž byla do občanského soudního řádu začleněna úprava přípravného jednání, citované ustanovení poskytovalo jedinou možnost formálního setkání soudu s účastníky mimo jednání. Ani po 1. červenci 2009 není vyloučeno, aby soud tohoto nástroje využil¹⁴⁶ a navázal kontakt s účastníky, probral s nimi věc po skutkové stránce a stránce právní, poskytl jim potřebná poučení, utvořil si rámec skutečností, jež budou předmětem dokazování, a jinak zajistil úspěšný průběh prvního jednání ve věci.¹⁴⁷ Odlišně od přípravného jednání konaného podle § 114c OSŘ, "jiný soudní rok" konaný podle § 114a odst. 2 písm. f) OSŘ není spojen s účinky koncentrace a může jej vést z pověření soudce i vyšší soudní úředník a asistent soudce, což v přípravném jednání s ohledem na závažný dopad případných následků přípravného jednání možné není. Bude na zvážení soudu, který z těchto nástrojů zvolí, popř. zvolí-li kombinaci obou, přičemž bude zpravidla zvažovat kritérium efektivní přípravy jednání. Není přitom vyloučeno, aby soud k jinému soudnímu

¹⁴³ Např. poučení o povinnostech tvrzení a důkazní obsažené v "prosté výzvě" či poučení o nutnosti "dotvrdit" pro rozhodnutí významné skutečnosti ve smyslu § 101 odst. 1 OSŘ. Viz KRÁLÍK, Michal a VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁴⁴ I přesto se lze dosud setkat se soudci, kteří po zahájení řízení vzdorovitě a nutno podotknout zcela nepřipustně spolu s "prostou výzvou" a žalobou zasílají žalovanému formulář s výčtem všech v úvahu přicházejících poučení bez navázání na aktuální potřeby řízení, tedy aniž by tato poučení byla s to splnit svůj účel.

¹⁴⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹⁴⁶ Účinná právní úprava operuje s termínem "jiný soudní rok" v § 18 ZŘS. Toto ustanovení umožňuje předsedovi senátu svolat k přípravě a projednání věci jiný soudní rok, na němž dá účastníkům prostor, aby se k věci vyjádřili. Významným rozdílem od úpravy přípravného jednání je, vedle menší formálnosti a absence sankcí za pasivitu stran, je možnost provádět dokazování, je-li to účelné a umožňuje-li to povaha věci.

¹⁴⁷ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 209.

roku předvolal pouze zástupce účastníků, lze-li předpokládat, že takový postup přispěje k efektivnější přípravě jednání.¹⁴⁸

3.7. Výzva podle § 114b OSŘ

Zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se účinností od 1. ledna 2001 změnil občanský soudní řád a některé další zákony, byl do právní úpravy civilního procesu, konkrétně do § 114b OSŘ, zaveden institut "kvalifikované výzvy".

Mám za to, že výzva se pro potřebu jejího odlišení od výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ, označuje přívlastkem kvalifikovaná nikoli snad proto, že po žalovaném je žádáno poskytnutí odbornějšího vyjádření než u "proste výzvy", ale především z důvodu kvalifikovaných předpokladů, teprve jejichž splnění otevírá cestu využití tohoto institutu, kvalifikovaných obsahových náležitostí výzvy a kvalifikovaných následků stíhajících pasivního žalovaného. Tyto kategorie je nutno chápat ve vzájemné souvislosti, neboť právě přísnější předpoklady využití tohoto procesního institutu vyvažují intenzitu postihu pasivity žalovaného.

Na úvod této kapitoly je třeba zdůraznit, že "kvalifikovaná výzva" se vztahuje výhradně k předmětu sporu, tj. k žalobnímu nároku. Postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ nelze využívat při řešení procesních otázek, předběžných otázek, posuzování podmínek řízení apod.¹⁴⁹, byť zcela nepochybně údaje uvedené žalovaným v reakci na výzvu mohou sloužit ke zkoumání podmínek řízení.

3.7.1. Účel výzvy a podmínky jejího využití

Odborná literatura nabízí množství v úvahu připadajících náhledů na primární účel postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ. Část odborné literatury spatřuje hlavní účel "kvalifikované výzvy" ve zrychlení řízení.¹⁵⁰ Lze se setkat

¹⁴⁸ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹⁴⁹ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁵⁰ ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2009, s. 261-262.

i s názorem, že účelem tohoto procesního institutu na prvním místě je poskytnout soudu možnost rozhodnout ve věci samé, aniž by byly prokázány skutečnosti uvedené v žalobě.¹⁵¹ Domnívám se, že tyto názory, nejsou zcela přiléhavé, neboť veskrze opomíjí podstatu "kvalifikované výzvy" jako nástroje přípravy jednání. Zatímco vlastní zrychlení řízení je primárním účelem pouze tehdy, je-li výzva spojena s platebním rozkazem, v ostatních případech bude účelem až sekundárním, resp. bude se jednat o průvodní jev dosažení primárního účelu, tedy přípravy jednání tak, aby mohlo být ve věci rozhodnuto pokud možno při prvním jednání, rozhodnutí ve věci rozsudkem pro uznání bez provádění dokazování, by mohlo být účelem nikoli všeobecným, nýbrž pouze v případě kontaktního pasivního žalovaného.¹⁵² Jinými slovy, využije-li soud postup podle § 114b odst. 1 OSŘ primárně sledující účel vydat rozsudek pro uznání, aniž by mohl důvodně předpokládat, že žalovaný bude pasivní, nerespektuje povahu tohoto procesního institutu. Maximálně se může jednat o účel sekundární, eventuální.

Přikláním se k názoru, že primárně je třeba vyzdvihnout jiný účel "kvalifikované výzvy", a sice náležitou přípravu jednání prostřednictvím zjištění stanoviska žalovaného¹⁵³ a s tím spojené zajištění možnosti postavit proti sobě skutkové verze stran sporu, utvořit si prvotní představu o skutku, o právní kvalifikaci, o rozhodných skutečnostech a o rozsahu potřeb budoucího dokazování.¹⁵⁴ Obdobný postoj zaujímá i soudní praxe. „K výzvě podle § 114b odst. 1 OSŘ soud přistoupí tehdy, je-li třeba v rámci přípravy jednání zjistit stanovisko žalovaného a nelze-li ponechat jenom na jeho vůli, zda se vyjádří či

¹⁵¹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 474-484.

¹⁵² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 211. Jirsa vyzdvihuje užitečnost výzvy především vůči kontaktním, leč pasivním žalovaným (anebo nekontaktním s aktivovanou datovou schránkou). Je-li žalovaný kontaktní, není "kvalifikovaná výzva" vhodná, neboť následně vylučuje provedení přípravného jednání s účinky koncentrace.

¹⁵³ Ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ operuje pouze s pojmem "žalovaný", rozdílně od § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ označujícího jako adresáta výzvy vedle žalovaného i ostatní účastníky, kteří nepodali návrh na zahájení řízení. Označení účastníka za žalovaného je příznačné pro sporné řízení, kde se výzva podle § 114b OSŘ jedinec uplatní.

¹⁵⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 791; HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.

nikoli.¹⁵⁵ Krom toho, byť to v praxi není zcela důsledně dodržováno¹⁵⁶, postup podle § 114b odst. 1 OSŘ by neměl být chápán jako zákonná konstrukce umožňující rychlé rozhodnutí věci, nýbrž především jako efektivní nástroj přípravy jednání sloužící k zjištění stanoviska žalovaného. Byť se jedná o účel primární, zdaleka není účelem jediným.¹⁵⁷

Odborná literatura při formulaci předpokladů, jejichž naplněním je podmiňováno užití "kvalifikované výzvy", přistupuje buď k rozlišování předpokladů formálních a materiálních¹⁵⁸, pozitivních a negativních¹⁵⁹, nebo se ke kategorizaci neuchyluje vůbec.¹⁶⁰

Materiálním pozitivním předpokladem vydání výzvy je, že povaha věci nebo alternativně okolnosti případu vyžadují, aby pro účely přípravy jednání bylo zajištěno stanovisko žalovaného tímto způsobem. Jelikož zákon neposkytuje jakákoli vodítka pro výklad těchto dvou kritérií, soudní praxe přijala výklad zužující dopad § 114b OSŘ v tom smyslu, že povaha věci je chápána ve smyslu typové, skutkové či právní obtížnosti případu. Nejvyšší soud uvedl: „*Povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b OSŘ zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout. Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b OSŘ v zejména takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že - ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou - tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto.*“¹⁶¹ Jinými slovy, povaha věci vystihuje typové a objektivní atributy projednávané věci, které mají nebo mohou mít vliv na plynulost projednávání

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012.

¹⁵⁶ Viz dále.

¹⁵⁷ Viz podkapitola 3. 1. 1.

¹⁵⁸ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 389-396.

¹⁵⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 211.

¹⁶⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 788-797.

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

věci. Okolnosti případu vystihují subjektivní vlastnosti a stav účastníků řízení, které rovněž mají nebo mohou mít vliv na plynulý průběh řízení.¹⁶² Platí, že úsudek o naplnění shora uvedeného předpokladu záleží zcela na úvaze soudu.¹⁶³

Jirsa vykládá obsah termínu "podstata věci" značně extenzivně. Povaha věci je podle něj dána kontradiktorním charakterem sporného civilního řízení. Podle zmíněného názoru jediným případem, kdy povaha věci neumožní postup podle § 114b odst. 1 OSŘ budou zcela jednoduché věci, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání. Tehdy by využití postupu podle § 114b OSŘ bylo průtahem v řízení.¹⁶⁴ Dovoluji si s tímto názorem polemizovat, neboť zamýšlel-li zákonodárce nastavit jakousi generální využitelnost "kvalifikované výzvy" tak, aby případy vylučující její užití byly výjimečné, zvolil zcela nevhodnou legální konstrukci. V takovém případě totiž vůbec neměl přistupovat k vložení této materiální podmínky do textu zákona, přičemž to, že ve zcela jednoduchých věcech "kvalifikovaná výzva" postrádá významu a není tudíž přípustná, plyne již ze samotné povahy a účelu tohoto procesního institutu.¹⁶⁵ Je-li však tento materiální předpoklad do zákona vložen, je tím nepřímou řečeno, že využití "kvalifikované výzvy" je podmíněno existencí specifické kvalifikované situace, na jejíž existenci musí soud usuzovat. Byť to byl Nejvyšší soud, kdo restriktivně (a nutno zdůraznit pouze příkladmo) vymezil povahu věci znakem "mimořádné obtížnosti" zjišťování skutkového stavu, zdá se, že takového výkladu se striktně nedrží a že soudní praxe tenduje spíše k názoru zmíněnému na prvním místě. Kupříkladu v usnesení ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 26 Cdo 779/2004, Nejvyšší soud uvedl, že: „...*kvalifikovaná příprava jednání* [prostřednictvím postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ] *je potřebná spíše jako pravidlo a případy, kdy*

¹⁶² SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 389 – 396.

¹⁶³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

¹⁶⁴ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 212; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004.

¹⁶⁵ Lze se však setkat s názorem, že naopak v jednoduchých případech je uplatnění "kvalifikované výzvy" žádoucí. Viz STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293. Mám za to, že takový názor je třeba odmítnout, neboť zcela ignoruje podstatu "kvalifikované výzvy" jakožto institutu přípravy jednání, nikoli jako "urychlovače" jednoduchých řízení.

*žaloba je zjevně bezdůvodná či věc zcela jednoduchá, budou spíše výjimečné.*¹⁶⁶ Lavický vyslovil pochybnost nad výkladem kritérií povahy věci a okolností případu: „*Požadavek mimořádné obtížnosti zjišťování skutkového stavu věci založený na parametru "předpokladu" do jisté míry ztěžuje vyslovení obecnějších závěrů a směřuje soudní praxi k tomu, aby se ve vztahu k jednotlivým typově uplatněným nárokům vyjadřovala, zda je považuje za podřaditelné § 114b OSŘ.*“¹⁶⁷

Jak bylo uvedeno shora, kritérium povahy věci není chápáno pouze z hlediska skutkového a právního, ale i typového. Jirsa uvádí některá typová řízení, v nichž využití "kvalifikované výzvy" nebude vhodné. Půjde o řízení o určovací žalobě včetně řízení o určení neplatnosti okamžitého skončení pracovního poměru, řízení o rozvod manželství, řízení proti žalovanému, kterému byl ustanoven opatrovník podle § 29 odst. 3 OSŘ nebo který je nezvěstný¹⁶⁸, řízení proti žalovanému, je-li zjevné, že nechápe smysl řízení např. pro pokročilý věk, nízkou inteligenci apod.¹⁶⁹ Užití "kvalifikované výzvy" nebude přicházet v úvahu ani tehdy, požádal-li žalovaný o ustanovení zástupce podle § 30 OSŘ. Soud zde totiž může vydat "kvalifikovanou výzvu" až po pravomocném rozhodnutí o takovém návrhu.¹⁷⁰ Podle Nejvyššího soudu pak vydání "kvalifikované výzvy" nebude možné ani tehdy, je-li v žalobě obsažen eventuelní

¹⁶⁶ Pouze pro zajímavost poukazuji na to, že soud v citovaném rozhodnutí uvedl, že: „*Zodpovězení otázky, zda je naplněno kritérium okolností případu, nemůže mít zásadní právní význam, neboť se odvíjí od posouzení konkrétních skutkových okolností dané věci, a její řešení nelze tudíž zobecnit pro potřeby širšího kontextu soudní praxe.*“

¹⁶⁷ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁶⁸ Oproti tomu Krajský soud v Ostravě v usnesení ze dne 27. července 2009, sp. zn. 15 Co 306/2009, vyjádřil právní názor, že v řízení, v němž byl žalovanému, jehož pobyt nebyl znám, ustanoven k ochraně jeho procesních práv opatrovník, nelze pro přípravu jednání využít postup podle § 114b odst. 1 OSŘ. Byla-li výzva podle uvedeného ustanovení doručena opatrovníkovi, který na ni v určené lhůtě nereagoval, nenastávají účinky předpokládané v ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a rozsudek pro uznání nelze vydat; Vycházejí z toho, že primárním účelem výzvy je zjištění stanoviska žalovaného, se domnívám, že využití postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ za situace, kdy musí být soudu zjevné, že výzva nemůže být žalovanému fakticky doručena, je nepřipustným obcházením zmíněného účelu ve prospěch zrychlení řízení. Tuto překážku, jak konstatoval krajský soud, nelze odstranit ani ustanovením opatrovníka žalovanému.

¹⁶⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 212.

¹⁷⁰ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

žalobní návrh.¹⁷¹ Podle Ústavního soudu užití postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ zpravidla nebude připadat v úvahu v řízení o stanovení výživného zletilé osobě.¹⁷² Naopak v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví vydání rozsudku pro uznání a tedy i "kvalifikované výzvy" není vyloučeno.¹⁷³ Stejně tak podle soudní praxe není vyloučeno užití "kvalifikované výzvy" v řízení o vypořádání společného jmění manželů vyjma situací, kdy žaloba absentuje návrh na vypořádání některé z položek tvořících společné jmění.¹⁷⁴

Pokud jde o materiální předpoklad, tedy okolnosti případu, na ten bude zpravidla usuzováno z obsahu konkrétního spisu. Podle Bureše bude naplněn například tehdy, nevyjádří-li se žalovaný na "prostou výzvu".¹⁷⁵ Podle Jirsy okolnosti odůvodňují vydání "kvalifikované výzvy" tehdy, plyne-li ze spisu, že žalovaný v době před podáním žaloby činil obstrukce, vyhýbal se plnění povinností a podobné chování lze očekávat i v průběhu soudního řízení, averze mezi účastníky znemožňuje provedení přípravného jednání, zároveň je však třeba provést "inventuru skutkových tvrzení", na žalovaného je podán insolvenční návrh, chystá se odjet na delší dobu do ciziny apod.¹⁷⁶ Podle Winterové okolnosti případu odůvodňují užití "kvalifikované výzvy" tam, kde se právo žalobce jeví jako nepochybné a není známo, jaké námitky žalovaný uplatňuje.¹⁷⁷ Mám za to, že posléze zmíněná situace sama o sobě ještě užití postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ neodůvodňuje. Stejného účelu totiž může být dosaženo i užitím "proste výzvy", přičemž soud by neměl výzvu užívat mechanicky jako univerzální nástroj ani libovolně volit mezi těmito dvěma nástroji, neboť se jedná o nástroje různé intenzity. Naopak je třeba trvat na tom, aby soud v každé konkrétní věci s ohledem na specifika případu pečlivě zvážil, jestli okolnosti případu odůvodňují postup podle § 114a odst. 2 písm. a), § 114b, § 114c OSŘ, případně bez dalšího nařídí ve věci jednání. Krom toho úsudek, že právo žalobce se jeví jako nepochybné, je v této fázi řízení zpravidla vysoce subjektivní, podložený výlučně

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017.

¹⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15.

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007.

¹⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2016, sp. zn. 22 Cdo 2103/2016.

¹⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 791.

¹⁷⁶ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 213.

¹⁷⁷ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

žalobními tvrzeními. Žalobce totiž svůj nárok obvykle vylicí jako nepochybný, aniž by zmínil skutečnosti, které by onu nepochybnost narušovaly.

Obsah spisu však nebude jediným zdrojem pro utvoření si úsudku o okolnostech případu. Podle Nejvyššího soudu okolnostmi případu odůvodňujícími vydání "kvalifikované výzvy" mohou být i skutečnosti známé soudu z jeho úřední činnosti, např. skutečnost, že v jiném řízení vedeném mezi těmiž účastníky byla již otázka rozhodná pro řešení věci posuzována jako otázka předběžná.¹⁷⁸

Naproti tomu povaha věci a ani okolnosti případu zásadně nevyžadují použití postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ tehdy, byl-li v dosavadním průběhu řízení alespoň základ obrany žalovaného proti žalobnímu nároku zjištěn jinak a kdyby se u soudu již nacházely listiny, významné pro obranu žalovaného.¹⁷⁹ Bylo by totiž zcela neekonomické vyžadovat od žalovaného jeho písemné stanovisko, kterým by sděloval to, co je z dosavadních výsledků řízení již známo.

Odborná literatura převážně bere citované právní názory za své.¹⁸⁰

Formálním předpokladem, jež dříve formulovala soudní praxe a nyní vychází z § 114b odst. 5 věty druhé OSŘ, je existence projednatelné žaloby a splnění podmínek řízení.¹⁸¹ Občanský soudní řád tímto předpokladem podmiňuje až vydání rozsudku pro uznání v případě nevyhovění "kvalifikované výzvě". Nemůže-li však vést výzva k vydání rozsudku pro uznání, postrádá smysl tohoto institutu využívat, tudíž zmíněný předpoklad musí být nutně splněn už od počátku. K přípravě jednání - a v jejím rámci ke zvažování postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ - dochází až tehdy, jsou-li splněny podmínky řízení a byly-li odstraněny případné vady v žalobě. Požadavek úplnosti právně významných skutkových tvrzení obsažených v žalobě vyplývá z následků domněnky uznání, které mohou ve spojitosti s výzvou za určitých okolností nastoupit.¹⁸² Stane-li se tak, může soud vydat rozsudek pro uznání, a to pouze na základě žalobních

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015.

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

¹⁸⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 790-791; DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 524.

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. 32 Odo 180/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003.

¹⁸² Viz dále.

tvrzení. Současně je nutné, aby bylo možné na základě těchto žalobních tvrzení bez jakýchkoli pochybností určit, zda a v jakém rozsahu rozhodnutí soudu bude vytvářet překážku věci rozhodnuté.¹⁸³

Negativním formálním předpokladem postupu podle § 114b OSŘ je to, že ve věci dosud neskončilo první jednání ve věci.¹⁸⁴ Prvním jednáním se rozumí jednání, které soud nařídil v pořadí jako první k projednání věci samé a které se uskutečnilo (nebylo předem odvoláno nebo odročeno), i když při něm k vlastnímu projednání věci samé nedošlo. Jinými slovy, podle Nejvyššího soudu "kvalifikovanou výzvu" nelze vydat ani po jednání, které bylo odročeno, aniž by při něm započalo jednání ve věci.¹⁸⁵ Podle Jirsa tento názor nemá oporu v zákoně, neboť § 114b odst. 3 OSŘ hovoří o jednání ve věci.¹⁸⁶ Vydání "kvalifikované výzvy" proto nebrání, bylo-li jednání odročeno, např. za účelem smírných jednání, aniž by bylo zahájeno jednání ve věci.¹⁸⁷ Domnívám se, že byť teoretické východisko výkladu spojení "jednání ve věci" svědčí posléze uvedenému závěru, nebude takový postup správný z hlediska účelu výzvy. Ta patří do fáze přípravy jednání. Pokud soud nařídí první jednání, při němž počítá s tím, že dojde i k jednání ve věci, dává tím najevo, že řízení je náležitě připraveno a následné užití "kvalifikované výzvy" zde již nemá místo. Zbývá dodat, že byla-li výzva vydána v rámci přípravy jednání, ale žalovanému nebyla před prvním jednáním doručena (lhostejno, z jakých důvodů), nelze mu ji již dodatečně doručit a usnesení s výzvou ztrácí právních účinků.¹⁸⁸

¹⁸³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 791.

¹⁸⁴ Jinými slovy řečeno, podle právní teorie lze "kvalifikovanou výzvu" vydat i na prvním jednání ve věci. Viz WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334. Mám za to, že takový postup by však měl být z logiky věci vyloučen, neboť výzva je nástrojem přípravy jednání. Soud by ji tedy měl vydat pouze ve fázi přípravy jednání, nikoli na jednání samotném, k jehož přípravě výzva má směřovat. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 26 Cdo 1726/2011; DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 791.

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

¹⁸⁶ Tedy od okamžiku přednesu žaloby.

¹⁸⁷ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 219.

¹⁸⁸ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

Mezi negativní formální předpoklady patří dále to, že nebylo provedeno přípravné jednání podle § 114c OSŘ¹⁸⁹, že nejde o věc, ve které nelze ve smyslu § 99 odst. 1 a 2 OSŘ uzavřít a schválit smír.¹⁹⁰ Jinými slovy, jakmile ve věci proběhlo přípravné jednání nebo první jednání ve věci, nelze usnesení s výzvou podle § 114b OSŘ vydat ani doručit. Negativní časovou podmínkou naopak není nevyužití institutu "prosté výzvy". Soud tedy může při splnění ostatních podmínek postupovat podle § 114b odst. 1 OSŘ jak tehdy, nevyužil-li "prosté výzvy", nebo ji sice využil, vyjádření žalovaného však nebylo poskytnuto vůbec, nebo bez kvantitativních či kvalitativních náležitostí.¹⁹¹

Konečně je nutno zmínit podmínku koncipovanou na základě přednosti materiálního před formálním pojetím institutu "kvalifikované výzvy". Postup podle § 114b OSŘ nepřipadá v úvahu tehdy, plyne-li již z žaloby, že ji nelze vyhovět. Jak uvedl Nejvyšší soud: *„Pokud už na základě samotných skutkových tvrzení v žalobě se žalobní požadavek na plnění jeví jako zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, pak ani povaha věci ani okolnosti případu neodůvodňují, aby v rámci přípravy jednání byl žalovaný usnesením podle § 114b OSŘ vyzván k vyjádření. V takovém případě, kdy postup soudu při vydání usnesení v rámci přípravy jednání nebyl v souladu se zákonem, nemůže dojít k fikci uznání nároku uplatněného v žalobě, a nelze proto ani rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 OSŘ....Zřejmá bezúspěšnost uplatňování práva přitom není dána*

¹⁸⁹ Prostřednictvím přípravného jednání se získávají potřebná tvrzení od obou stran sporu, zatímco "kvalifikovaná výzva" směřuje k žalovanému. Co je ale podstatnější, s přípravným jednáním je spojena koncentrace řízení, jejíž účinky nelze prostřednictvím výzvy prolomit. Byla-li "kvalifikovaná výzva" vydána před nařízením přípravného jednání, avšak nepodařilo se ji řádně doručit, je teoreticky možné, aby soud výzvu doručil do skončení přípravného jednání. Koncentrační účinky nastanou do skončení lhůty podle § 114c odst. 4 OSŘ. Viz JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 219.

¹⁹⁰ K vyloučení užití postupu podle § 114b OSŘ ve věcech, v nichž nelze uzavřít smír, Drápal uvádí: *„Nepřipouští-li hmotné právo, aby věc mohla být vyřízena dohodou účastníků právního vztahu (tj. aby ve věci samé uzavřeli smír), není ani potřebné po žalovaném vynucovat vyjádření způsobem podle § 114b OSŘ, neboť v takových případech je třeba dát přednost tomu, aby soud rozhodl ve věci v souladu s hmotným právem, a vyjádření žalovaného tu nemá takový význam, jako v jiných sporech.“* Viz DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

¹⁹¹ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 523.

pouze v případě, kdy žalovanému nároku nelze vůbec vyhovět, ale i tehdy, je-li zjevný nepoměr mezi skutkovým vyličením uplatněného nároku a žalobním petitem, tj. tím, čeho se žalobce žalobou domáhá. Jinými slovy řečeno, o zřejmou bezúspěšnost uplatňování práva se jedná, je-li na první pohled zjevné, že žalobě nelze vyhovět v plném rozsahu žalobního petitu.¹⁹² Za této situace ani procesní pasivita žalovaného nemůže způsobit jeho prohru ve sporu.¹⁹³ Není bez zajímavosti, že soudní praxe bezúspěšnost nepojímá pouze tak, že podle žalobních tvrzení nelze žalobě vyhovět vůbec, ale také tak, že žalobě nelze bez dalšího vyhovět v plném rozsahu. Soudní praxe tak reagovala na část právní teorie vymezující se proti konstrukci uznání, která znamená, že je fingoáno uznání žalobního nároku, byť by žaloba byla na základě tvrzených skutečností zcela nedůvodná.¹⁹⁴ Tímto výkladem soudní praxe uspokojivě eliminovala namítaný nedostatek.

Pakliže nastane situace, že žalobce uplatní v žalobě více práv se samostatným skutkovým základem, posuzuje se splnění podmínek pro postup podle § 114b odst. 1 OSŘ pro každý samostatný nárok samostatně.¹⁹⁵

3.7.2. Kvalifikovaná výzva a platební rozkaz

Zvláštním případem, kdy připadá v úvahu využití institutu "kvalifikované výzvy", je její vydání ve věci, v níž bylo rozhodnuto platebním rozkazem,

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2003, sp. zn. 25 Cdo 2040/2002; Nejvyšší soud v citovaném rozsudku ve sporu o náhradu škody usoudil na zřejmě bezúspěšné uplatňování práva na základě absence znaku protiprávnosti. Ve shora citovaném rozsudku sp. zn. 30 Cdo 2250/2012 Nejvyšší soud ve sporu o náhradu nemajetkové újmy podle zák. č. 82/1998 Sb. usoudil na zřejmě bezúspěšné uplatňování práva na základě zjevného nepoměru mezi skutkovým vyličením uplatněného nároku (žalobkyně tvrzenou újmou) a žalobním petitem (požadavkem na zaplacení částky 100.000 Kč), když požadovaná částka je přiznávána za nemajetkové újmy neporovnatelně závažnější. Z uvedeného plyne, že soud zvažující postup podle § 114b OSŘ musí provést předběžné skutkové a právní posouzení věci, aby případně zjistil zřejmou bezúspěšnost. Dovolím si tvrdit, že takto koncipovaná podmínka by měla být chápána restriktivně.

¹⁹³ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 523.

¹⁹⁴ WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie.* 2001, č. 4, s. 8-23.

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011.

elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem.¹⁹⁶ Smyslem takového postupu je zajistit náležitou přípravu jednání, dojde-li ke zrušení platebního rozkazu včas podaným odporem, aniž by příprava jednání byla posunuta až do doby po podání odporu. Sekundárním účelem je donutit žalovaného náležitě odůvodnit odpor.¹⁹⁷

Zvláště je, že judikatura v tomto případě nevyžaduje splnění předpokladu pro postup podle § 114b odst. 1 OSŘ, a sice aby takový postup vyžadovala povaha věci nebo okolnosti případu.¹⁹⁸ Nejvyšší soud v odkazovaném rozhodnutí dospěl k tomuto závěru na základě jazykového výkladu § 114b odst. 2 OSŘ. Ze spojení "usnesení podle odstavce 1" totiž plyne, že se jedná o pouhý odkaz na možnost vydat usnesení s "kvalifikovanou výzvou", avšak samotné předpoklady vycházejí z § 172 OSŘ, který upravuje specifické podmínky pro rozhodnutí ve věci samé platebním rozkazem. Takto lze dospět k jedinému závěru, a sice že v případě usnesení podle § 114b odst. 2 OSŘ musí jít o usnesení s obsahem a náležitostmi podle prvního odstavce, nikoli však za splnění (všech¹⁹⁹) podmínek podle prvního odstavce.²⁰⁰ Část odborné literatury vyjadřuje s takovým názorem nesouhlas. Jakýkoli procesní institut by neměl být využíván v rozporu s jeho podstatou, přičemž podstatou "kvalifikované výzvy" je urychlit řízení pouze tam, kde by mohlo dojít k průtahům pro zjevnou pasivitu žalovaného. Pokud povaha věci a okolnosti případu neodůvodňují postup podle § 114b odst. 1

¹⁹⁶ Podle Ištvánka je možné "kvalifikovanou výzvu" využít i tehdy, byl-li platební rozkaz již vydán, avšak nepodařilo se jej doručit anebo proti němu byl podán neodůvodněný odpor. Viz DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 525.

¹⁹⁷ Lze se setkat i s názorem, že včas podaný odpor nemá za následek jen zrušení platebního rozkazu, ale i pozbytí účinků "kvalifikované výzvy", která je do rozkazu vtělena. Viz ROZBORA, Marián. Kvalifikovaná výzva jako součást platebního rozkazu – poznámka k soudní praxi. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 7, s. 255-259. Takový výklad však jde zcela proti shora zmíněnému účelu spojení "kvalifikované výzvy" a platebního rozkazu. Spojení těchto dvou institutů by zcela pozbylo relevanci, neboť žalovaný by se mohl nepříznivým účinkům nedostatečné reakce na "kvalifikovanou výzvu" vyhnout prostým podáním neodůvodněného odporu. Viz dále.

¹⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004.

¹⁹⁹ Ve věcech, v nichž nelze vydat usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ, tedy ve věcech nesporných a ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír, nepřichází zpravidla vydání platebního rozkazu v úvahu.

²⁰⁰ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

OSŘ, soud by neměl umožňovat svévolné užití tohoto institutu vtělením výzvy do platebního rozkazu.²⁰¹ Derka uvádí, že: „...není žádný věcný důvod z hlediska systémového či teleologického, proč by usnesení [obsahující "kvalifikovanou výzvu"] s takovými případně fatálními následky pro žalovaného mělo být možné vydat po nebo při každém rozhodnutí o věci platebním rozkazem bez ohledu na složitost dané věci, když bez vydání platebního rozkazu to možné není.“²⁰² Podle jiného názoru by bylo v rozporu s účelem § 114b OSŘ, aby posuzování předpokladů obsažených v prvním odstavci dotčeného ustanovení bylo obcházeno splněním podmínek pro vydání platebního rozkazu.²⁰³ Mám za to, že by oba přístupy mají své opodstatnění, názor, k němuž tenduje současná judikatura²⁰⁴, sklouzává k mechanické aplikaci postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ v případě platebního rozkazu. Kde by výzva měla plnit roli především efektivního nástroje přípravy jednání, nikoli výjimečně plní roli "urychlovače" řízení vedoucího k usnadnění práce soudu i ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání. V modelové situaci povinný často podá odpor proti platebnímu rozkazu, avšak nesplní požadavky připojené "kvalifikované výzvy", tudíž je soudu otevřena možnost vydat rozsudek pro uznání. Účelem pak primárně není náležitě připravit jednání, ale získat možnost rychlého ukončení věci.²⁰⁵

²⁰¹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 389-396.

²⁰² DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 367.

²⁰³ HORÁK, Pavel, HROMADA, Miroslav. Výzva k vyjádření podle § 114b OSŘ v soudní praxi a několik poznámek k připravované novelizaci občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2005, roč. 13, č. 3, s. 92.

²⁰⁴ Ale i část novější odborné literatury. Viz KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁰⁵ Přesto si lze jen obtížně představit, že by okresní soudy přestaly takový postup užívat, aniž by se zde objevila zlomová judikatura vyšších soudů. Můj názor neguje Nejvyšší soud např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007, v němž uvádí: „Právní úprava obsažená v Občanském soudním řádu vychází z principu legálnosti postupu soudu a předpokládá, že soud bude vždy postupovat tak, jak mu to ukládají právní předpisy. Uvádí-li se tedy v ustanovení § 114b odst. 2 OSŘ, že soud může vydat usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ, i když rozhodl o věci platebním rozkazem, vyplývá z toho, že podmínky k vydání usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ jsou splněny jen tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem v souladu s požadavky, vyplývajícími z ustanovení § 172 odst. 1 a odst. 2 OSŘ, tedy jen tehdy, bylo-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky, vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem a nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 172

Zvláštnost spočívá i v tom, že povinnost k vyjádření je žalovanému ukládána podmíněně, tzn., nastupuje pouze tehdy, podá-li žalovaný odpor proti vydanému platebnímu rozkazu.²⁰⁶ Přitom má žalovaný možnost výběru, zda podá neodůvodněný odpor a ve stanovené lhůtě doplní vyjádření k výzvě, nebo zda vyjádření k výzvě učiní obsahem odporu.²⁰⁷

Zvláštnost spočívá i v doručování výzvy, když z provázanosti výzvy a platebního rozkazu plyne, že obě tato rozhodnutí je třeba žalovanému doručovat jednou zásilkou, že obě tato rozhodnutí mohou být pojata do jediné listiny, popř. do výroku platebního rozkazu.²⁰⁸ Názor o přípustnosti smíšeného rozhodnutí tedy "kvalifikované výzvy" včleněné do platebního rozkazu není bezvýhradně přijímán. Podle Derky by platební rozkaz neměl ukládat žalovanému jiné povinnosti, než které jsou uvedeny v § 172 odst. 1 OSŘ.²⁰⁹ Je nutno zdůraznit, že požadavek na doručení obou rozhodnutí jednou zásilkou vychází ze snahy o eliminaci případů, kdy při doručování prostřednictvím držitele poštovní licence by "kvalifikovaná výzva" byla žalovanému doručena dříve, než podá odpor proti platebnímu rozkazu. Byť s účinností od 1. ledna 2013²¹⁰ lhůta k vyjádření k výzvě běží až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu, judikatura uvedené zatím nereflektovala.²¹¹

odst. 2 OSŘ. V případě, že byly splněny uvedené požadavky, může být spolu s platebním rozkazem vydáno usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 OSŘ také ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, a v nichž je jinak vydání tohoto usnesení, jak uvedeno výše, vyloučeno.“

²⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004.

²⁰⁷ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 792.

²⁰⁸ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003; Naznačenou praxi obecných soudů Ústavní soud shledal ústavně souladnou (viz usnesení ze dne 31. března 2005, sp. zn. III. ÚS 376/04, ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 27/03).

²⁰⁹ DĚRKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 367.

²¹⁰ Nabytí účinnost zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; Dle předchozí právní úpravy soud určil lhůtu k podání vyjádření k výzvě až ode dne podání odporu.

²¹¹ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

Propojenost platebního rozkazu a "kvalifikované výzvy" mimo jiné znamená, že vylíčí-li žalovaný rozhodující skutečnosti, na nichž stanoví svou obranu, v odporu, vyhoví tím "kvalifikované výzvě".²¹² Z toho plyne, že pokud v situaci, kdy soud vydá platební rozkaz, avšak nespojí jej s vydáním "kvalifikované výzvy", přičemž žalovaný podá proti platebnímu rozkazu odpor, v němž náležitě vylíčí a zdůvodní námitky proti žalobě, nemůže soud následně žalovaného vyzvat k vyjádření prostřednictvím "kvalifikované výzvy", neboť žalovaný již výzvě, byť před jejím vydáním, vyhověl.²¹³ Podání odporu proti platebnímu rozkazu však nemá za následek zrušení výzvy, neboť výzva obsažená v platebním rozkazu si zachovává povahu samostatného nemeritorního usnesení.²¹⁴

Uplatní-li žalobce v žalobě více nároků a neumožňují-li skutková tvrzení v žalobě učinit závěr, že z nich vyplývají všechny nároky, nelze platebním rozkazem rozhodnout pouze o některých nárocích. Tehdy nelze vydat "kvalifikovanou výzvu" s platebním rozkazem spojenou podle § 114b odst. 2 OSŘ, nýbrž pouze výzvu podle § 114b odst. 1 OSŘ včetně splnění podmínky, že takový postup vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu, a to ohledně samostatně projednatelných nároků.²¹⁵

Podá-li žalovaný včasný odpor, avšak současně nevyhoví požadavkům "kvalifikované výzvy", vystavuje se riziku vydání rozsudku pro uznání. Lze se setkat s názorem, že sankce za nevyjádření se ke "kvalifikované výzvě" vtělená do platebního rozkazu je neadekvátní, hraničící s šikanou žalovaného. Platební rozkaz se totiž vydává zpravidla v jednoduchých věcech, kde "kvalifikovaná výzva" postrádá účelu. Jinými slovy řečeno, povaha věci a okolnosti případu by měly být zohledněny v případě "kvalifikované výzvy" spojené s platebním rozkazem.²¹⁶

²¹² DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

²¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 23 Cdo 4558/2008.

²¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 25 Cdo 4552/2010.

²¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011.

²¹⁶ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.

3.7.3. Náležitosti výzvy a její doručení

Soud žalovaného poučí a současně vyzve ke splnění povinností tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnout důkazy k jejich prokázání.²¹⁷ Obdobně jako v případě "prosté výzvy" i zde platí, že "kvalifikovaná výzva" se žalovanému doručuje zpravidla spolu s žalobou.²¹⁸ Soud vydá výzvu obligatorně formou usnesení.²¹⁹ Mám za to, že byť je "kvalifikovaná výzva" pojata do platebního rozkazu, neztrácí povahu usnesení, jak ostatně plyne ze spojení § 114b odst. 1 a 3 a § 202 odst. 1 písm. h) OSŘ. Názor²²⁰, že vtělením "kvalifikované výzvy" do platebního rozkazu výzva ztrácí formu usnesení, je tak třeba odmítnout.²²¹ Domnívám se, že přisvědčit nelze ani názoru, že "kvalifikovaná výzva" nemůže být pojata do platebního rozkazu, neboť se jedná o listinu, která zachycuje jinou procesní formou rozhodnutí.²²² Zákon totiž nevyklučuje, aby jedna listina zachycovala více forem rozhodnutí. Přitom zahrnutí různých forem rozhodnutí do jedné listiny je v civilním soudním řízení zcela běžným jevem.²²³ Nadto vtělením obou rozhodnutí do jedné listiny se žalovanému dostane chronologického návodu jeho dalšího postupu a sníží se riziko "zmatení" žalovaného.

Podle ustálené soudní praxe usnesení s "kvalifikovanou výzvou" nemusí být v souladu s § 169 odst. 2 OSŘ odůvodněno, neboť se jedná o usnesení týkající

²¹⁷ Viz podkapitoly 3.1.1. a 3.1.2.

²¹⁸ Nikdy ne dříve, neboť by ji žalovaný nemohl efektivně využít po celou dobu jejího běhu. Viz § 114b odst. 4 věta druhá za středníkem.

²¹⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 211; Jedná se o usnesení, proti němuž není odvolání přípustné (viz § 202 odst. 1 písm. h) OSŘ). To však neznamená, že by žalovaný nemohl napadnout postup podle § 114b v odvolání proti rozsudku pro uznání. Krom toho odvolací soud při přezkoumání rozsudku pro uznání není vázán uplatněnými odvolacími důvody. Má tudíž povinnost zabývat se i tím, zda byly splněny předpoklady pro postup podle § 114b OSŘ. Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012.

²²⁰ STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293.

²²¹ Shodně viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 32 Odo 890/2003.

²²² ROZBORA, Marián. Kvalifikovaná výzva jako součást platebního rozkazu - poznámka k soudní praxi. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 7, s. 255-259.

²²³ Je-li odvoláním napaden výlučně nákladový výrok rozsudku, odvolací soud bude při potvrzování či změně nákladového výroku rozhodovat formou usnesení, nikoli rozsudkem podle § 223 OSŘ, byť je nákladový výrok zachycen na listině obsahující i rozsudek. Rozhodnutí o nákladech řízení má totiž povahu usnesení.

se vedení řízení.²²⁴ Jde-li o teoretickou rovinu, nosný argument citované judikatury Nejvyššího soudu se jeví přinejmenším jako zkratkový. Mám za to, že usnesení s výzvou podle § 114b odst. 1 OSŘ totiž nelze považovat na "standardní" usnesení, jímž se upravuje vedení řízení. Pokud by se jednalo o usnesení, jímž se upravuje vedení řízení, nebyl by racionální důvod k tomu, aby zákonodárce při úpravě nepřípustnosti odvolání v § 202 odst. 1 OSŘ zmiňoval v písmenech a) a h) zvláště usnesení, jímž se upravuje vedení řízení a usnesení, jímž byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil podle § 114b OSŘ. Jinými slovy řečeno, i zákonodárce zjevně nepovažoval usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ za usnesení týkajících se vedení řízení. Nadto, jednalo-li by se o pouhé usnesení týkající se vedení řízení, soud by jím nebyl v souladu s § 170 odst. 2 OSŘ vázán. Soud by tedy ani v případě nevyjádření žalovaného ke "kvalifikované výzvě" za splnění všech podmínek pro vydání výzvy podle § 114b odst. 1 OSŘ nemusel vydat rozsudek pro uznání.²²⁵ V rovině praktické nevzniká problém potud, že proti usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ není odvolání přípustné. To však neznamená, že žalovaný nemůže napadnout splnění podmínek postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ v odvolání proti rozsudku pro uznání. Aby tak mohl učinit, resp. aby úvaha soudu prvního stupně byla přezkoumatelná v odvolacím řízení, je dle mého názoru nevyhnutelné, aby soud prvního stupně alespoň v rozsudku pro uznání přesvědčivě vysvětlil, proč pokládal podmínky pro postup podle § 114b OSŘ za splněné. V opačném případě by odvolací soud měl rozsudek pro uznání zrušit, byť by sám izolovaně dospěl k závěru o splnění dotčených podmínek, už jen proto, že přezkoumatelnost má být atributem soudního rozhodnutí nikoli výlučně ve vztahu k odvolacímu soudu, ale především k adresátovi takového rozhodnutí. Dozvěděl-li by se žalovaný o úvaze soudu o splnění podmínek vydání "kvalifikované výzvy" až z rozhodnutí odvolacího soudu, byl by prakticky "zbaven" jednoho stupně soudního řízení, resp. v odvolání by nemohl argumentovat v návaznosti na odůvodnění příslušného závěru soudem prvního stupně.

Nezbytnou obsahovou náležitostí usnesení je stanovení lhůty, v níž má být vyjádření poskytnuto. Stejně jako v případě "prosté výzvy" jde o lhůtu

²²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003.

²²⁵ Srov. DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 367.

soudcovskou, ovšem zákon stanoví její minimální hranici, 30 dnů. Soudu samozřejmě nic nebrání stanovit lhůtu delší.²²⁶ Jedná se přitom o lhůtu určenou na dny, nikoli na měsíce ve smyslu § 57 odst. 2 OSŘ. To je důležité z hlediska stanovení konce lhůty. Lhůta může být v souladu s § 55 OSŘ prodloužena, avšak podle názoru soudní praxe, k němuž se přiklonila i odborná literatura, nemůže být o prodloužení rozhodnuto poté, co již marně uplynula, neboť překážkou vydání rozsudku pro uznání nemohou být skutečnosti, které nastaly až po nástupu účinků fikce uznání nároku.²²⁷ Počátek lhůty je zásadně spojen s doručením usnesení obsahujícího výzvu. Výjimkou je shora uvedený případ vydání výzvy spolu s platebním rozkazem. V tomto případě totiž lhůta k vyjádření běží až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu.²²⁸ Pokud jde o vlastní délku, byť 30 dnů zpravidla představuje adekvátní kvantum času k poskytnutí stanoviska ve věci, délka lhůty by zásadně měla být přiměřená povaze žalobního požadavku a soudu známým a objektivně daným možnostem žalovaného na výzvu řádně a včas zareagovat.²²⁹ Pokud by lhůta byla nepřiměřeně krátká, může se žalovaný vyjádřit do konce skutečně přiměřené lhůty.²³⁰

Výzva by dále měla obsahovat poučení podle § 114b odst. 5 OSŘ o tom, že pokud se žalovaný bez vážného důvodu k výzvě soudu včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, bude se mít za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává. Žalovaný nemá být poučen jen o následcích jeho procesní pasivity (nástup účinků fikce uznání nároku), ale také o následcích, které nastanou při naplnění fikce uznání nároku (vydání rozsudku pro uznání), přičemž poučení může být obsaženo jak ve výroku

²²⁶ Jedná se přitom o lhůtu procesní ve smyslu § 57 odst. 3 OSŘ. Viz DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 525; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 22 Cdo 2166/2002.

²²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. 32 Cdo 1951/2010; KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jirí. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²²⁸ Jedná se o obligatorní určení počátku běhu lhůty. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 1689/2013.

²²⁹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jirí, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

²³⁰ Tamtéž, s. 474-484.

usnesení s "kvalifikovanou výzvou", tak i v jeho odůvodnění.²³¹ Pokud by tato obsahová náležitost chyběla, nebude možný nástup účinků fikce uznání.

Jelikož jsou s výzvou spojeny závažné právní následky, je namístě, že zákon klade zvýšené nároky na doručování usnesení s výzvou. Zákon vyžaduje doručení do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení vyjma případů, kdy se doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Za povšimnutí stojí, že platební rozkaz, rozdílně od usnesení obsahující "kvalifikovanou výzvu", nelze doručit náhradně ani do datové schránky. Odborná teorie se shoduje, že není-li řádně doručen platební rozkaz, není doručena ani připojená "kvalifikovaná výzva, ačkoli by její doručení samo o sobě vyhovovalo § 114b odst. 4 OSŘ. To plyne ze systematického výkladu § 114b odst. 2 OSŘ. Není-li doručen platební rozkaz, neběží ani lhůta k podání odporu a na ni navazující lhůta k podání vyjádření ke "kvalifikované výzvě".²³²

Pokud je žalovaný zastoupen zástupcem s plnou mocí pro celé řízení, Nejvyšší soud zaujal názor, že usnesení s "kvalifikovanou výzvou" se doručuje jen tomuto zástupci, neboť žalovanému neukládá povinnost osobně v řízení něco vykonat.²³³ V odborné literatuře se lze setkat s opačným názorem, dle kterého by výzva měla být v tomto případě doručena i žalovanému. Schopnost uvádět konkrétní skutkové okolnosti má reálně totiž jen žalovaný, nikoliv jeho zástupce, který o skutkovém stavu věci může být informován jen zprostředkovaně.²³⁴ Byť lze najít jistou logiku v názoru posléze jmenovaném, přikláním se k závěru přijatému v citovaném usnesení. Nelze opomíjet, že odpovědnost za to, že zástupce bude ze strany žalovaného vybaven potřebnými skutkovými tvrzeními tak, aby dokázal na výzvu náležitě reagovat, tíží žalovaného od okamžiku, kdy využije svého procesního práva dát se v řízení zastoupit a vykonávat svá procesní práva zprostředkovaně. Splnění povinností tvrzení a důkazní přitom není povinností, kterou má osobně vykonat žalovaný, je-li v řízení zastoupen.²³⁵ Potom

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008.

²³² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 219.

²³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004.

²³⁴ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474 - 484.

²³⁵ Což ostatně potvrzuje Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. května 2013, sp. zn. 25 Cdo 4258/2011, když připouští, že žalovaný může splnit povinnost vyjádřit se ke "kvalifikované výzvě" i prostřednictvím vyjádření vedlejšího účastníka

by totiž institut do značné míry ztrácel své opodstatnění. Připuštěním opačného názoru by se soud mohl velmi často dostat do absurdní situace, kdy by účastníci mohli namítat, že jim bylo upřeno právo účastnit se jednání před soudem a na něm plnit svou povinnost tvrzení, když nebyli osobně předvoláni k jednání a předvolaný zástupce logicky nemohl mít srovnatelnou schopnost uvádět konkrétní skutkové okolnosti jako onen účastník.

3.7.4. Obsah vyjádření žalovaného

Pro vyjádření žalovaného zákon stanoví kvalifikované požadavky, judikatura pak tyto požadavky precizuje. V obecné rovině platí, že k nástupu účinků fikce uznání postačuje, když žalovaný na "kvalifikovanou výzvu" sice včas reaguje, ale z jeho vyjádření nevyplývá, že by nárok uplatněný žalobou alespoň zčásti neuznával a to na základě alespoň v základních obrysech vylíčených rozhodných skutečností, jejichž prokázání může způsobit žalobcův neúspěch. Žalovaný ve vyjádření samozřejmě nemusí obsáhnout všechna tvrzení žalobce.²³⁶ Současně se ale nemůže omezit na prosté odmítnutí žalobních tvrzení bez konkrétního naznačení podstaty své procesní obrany. Bude dostatečné, pokud z vylíčených rozhodných skutečností bude seznatelná uplatňovaná procesní obrana, kterým žalobním tvrzením a za užití jaké skutkové verze žalovaný oponuje a zároveň se bude jednat přinejmenším o taková tvrzení, která, budou-li prokázána, mohou vést k tomu, že bude (může) mít ve sporu alespoň částečný úspěch. Obrana žalovaného spočívá v tom, že alespoň částečně vyvrací svými konkrétními tvrzeními pravdivost tvrzení žalobce, popřípadě že uvádí další skutečnosti, které žalobce netvrdil, na jejichž základě by spor měl vyznít v jeho prospěch.²³⁷ Podle Nejvyššího soudu postačí pouhé konstatování nedostatku pasivní legitimace žalovaného i bez jakéhokoli bližšího odůvodnění.²³⁸ Naopak

²³⁶ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.

²³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004; DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 524.

²³⁸ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

Nejvyšší soud neshledal za dostačující samotné podání vlastní žaloby v téže věci, jestliže tuto skutečnost žalovaný soudu nesdělil ani v rámci žádné výzvy k vyjádření k žalobě a ani v rámci postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ.²³⁹

Byť z předchozího odstavce lze nabýt dojmu, že žalovaný, aby vyhověl "kvalifikované výzvě", musí vždy alespoň zčásti nabídnout skutková tvrzení, není tomu tak. Nejvyšší soud vyjádřil názor, že uvede-li žalovaný ve vyjádření jen právní důvody, na nichž staví svoji obranu, aniž by jakkoli zpochybňoval skutková tvrzení žalobce a současně se jedná o důvody, které mohou představovat důvody bránící vzniku uplatněného práva, nelze ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 OSŘ.²⁴⁰

Jde-li o porování následků nesplnění povinností tvrdit a prokázat, zatímco fikcí uznání se sankcionuje pasivita žalovaného ve vztahu k jeho povinnosti tvrdit, nástup domněnky nezpůsobí nepřipojení, resp. neoznačení důkazů k prokázání tvrzení.²⁴¹ Žalovaný tedy může nabídnout tvrzení, jejichž prokázání by sice způsobilo neúspěch žalobce, ale o nichž současně ví, že jsou buď zcela smyšlená a neprokazatelná (což ovšem soud v této fázi logicky vedět nemusí), aniž by se vystavil nástupu účinků fikce uznání.

Je otázkou, jak postupovat, pokud je vyjádření žalovaného nejasné (či jinak vadné ve smyslu § 43 OSŘ). Podle Ištvánka postup spočívající v pokusu o odstranění vad podání se v tomto případě vůči žalovanému, rozdílně od žalobce v souvislosti s vadnou žalobou, neužije. Soud by se však přesto měl pokusit vést žalovaného k odstranění nejasnosti.²⁴² Mám za to, že postup podle § 43 OSŘ (omezující se na pokus o odstranění vad podání) vyloučit nelze, neboť vyjádření žalovaného je procesním úkonem účastníka adresovaným soudu, podáním. Krom toho zákon takový postup explicitně nevylučuje.²⁴³ Nemůže však nastat následek upravený v § 43 odst. 2 OSŘ. Pokud i přes pokus o odstranění vady je vyjádření nadále nejasné, tedy nesplňuje obsahové požadavky nutné k odvrácení fikce

²³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2014, sp. zn. 22 Cdo 1110/2014.

²⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012 sp. zn. 23 Cdo 4426/2011.

²⁴¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 794.

²⁴² DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 524.

²⁴³ Jak tomu je například v § 75a nebo § 174a odst. 4 OSŘ; Lze se domnívat, že pokud by zákonodárce zamýšlel postup podle § 43 OSŘ v tomto případě vyloučit, postupoval by stejně jako v uvedených ustanoveních.

uznání, soud nic nebární rozsudek pro uznání vydat. Část odborné teorie odůvodňuje přípustnost užití postupu podle § 43 OSŘ rovností účastníků řízení a předvídatelností soudního postupu, když závažnost následků, které mohou být spojeny s nedostatečným vyjádřením se žalovaného, je podstatně vyšší než závažnost následku vadné žaloby, s níž je spojeno její pouhé odmítnutí, které pro žalobce nevytváří překážku věci rozsouzené.²⁴⁴

Žalovaný ve vyjádření bezpochyby může uplatit i procesní námitky²⁴⁵, omezí-li se však pouze na procesní námitky, nezabrání tím nástupu fikce uznání.²⁴⁶ Lavický výstižně poznamenává, že byť procesní námitky samy o sobě neznamenají vyhovění "kvalifikované výzvě", nelze vyjádření obsahující pouze procesní námitky zcela přehlížet, neboť postup podle § 114b odst. 1 OSŘ předpokládá mimo jiné splnění procesních podmínek.²⁴⁷ Zjistí-li tedy soud na základě procesní námitky žalovaného, že je zde nedostatek podmínky řízení, nemůže za takového stavu vydat rozsudek pro uznání, byť by žalovaný "kvalifikované výzvě" z obsahového hlediska jinak nevyhověl.²⁴⁸ Lze tedy uzavřít, že jsou-li obsahem vyjádření ke "kvalifikované výzvě" pouze procesní námitky, může soud vydat rozsudek pro uznání, nejsou-li námitky důvodné.

3.7.5. Fikce uznání nároku

S marným uplynutím lhůty, kterou soud žalovanému stanovil k poskytnutí písemného vyjádření ve věci, zákon spojuje fikci, že nárok uplatněný proti němu v žalobě žalovaný zcela uznává.

Předně považuji za vhodné pozastavit se nad tím, zda se v případě § 114b odst. 5 OSŘ jedná o právní fikci či o právní domněnku. Byť důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. hovoří o fikci, nikoli o domněnce, část právní teorie se

²⁴⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.

²⁴⁵ Věcná a místní nepříslušnost, nedostatek pravomoci soudu pro existenci rozhodčí doložky, nezpůsobilosti být účastníkem řízení apod.

²⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010).

²⁴⁷ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁴⁸ Totéž platí tehdy, trpí-li žaloba takovými vadami, které brání pokračování v řízení.

příklání k tomu, že se jedná o domněnku.²⁴⁹ Komentářová literatura naopak hovoří o fikci uznání.²⁵⁰ Názor, že se jedná o fikci, zastává konstantně i Nejvyšší soud.²⁵¹ Ústavní soud se rovněž příklání ke koncepci fikce.²⁵² Dle mého názoru závěru o domněnce svědčí to, že termín "má se za to" je obvykle spojen právě s domněnkou. Argumentace Nejvyššího soudu v této otázce není přesvědčivá,

²⁴⁹ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 2, s. 28-36; WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 4, s. 8-23; WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 230; BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2014, č. 1, s. 31. Bezouška jako jeden z argumentů, proč se dle jeho názoru jedná o domněnku, uvádí, že: „...stejně jako se nelze o mlčícím účastníku procesu kontraktace domnívat, že s návrhem smlouvy souhlasí, nelze ani u účastníka soudního řízení ovládaného dispoziční zásadou předpokládat při neučinění procesního úkonu - v tomto případě uznání - jeho souhlas. Můžeme se pouze domnívat, že nemá, čím by se bránil, nebo že se nechce žalobě bránit.“ S tímto argumentem se neztotožňuji. Vychází-li totiž z poučky, že o tom, kdo mlčí, nelze předpokládat, že souhlasí. Ze znění poučky, jejího smyslu a z logiky věci lze dovodit, že nejen fingování, ale i domněnka souhlasu mlčícího účastníka není s poučkou konformní, neboť vede ke stejnému následku, jako samotné fingování.

²⁵⁰ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 526; DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 793; JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 214-220.

²⁵¹ V rozsudku ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, Nejvyšší soud uvedl: „Jestliže se žalovaný na výzvu obsaženou v usnesení vydaném podle § 114b OSŘ bez vážného důvodu ve stanovené lhůtě nevyjádří ve věci a ani před uplynutím této lhůty soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, nenastává - jak se mylně domnívá dovolatelka - nevyvratitelná právní domněnka uznání nároku, neboť ustanovení § 114b nebo § 153a OSŘ a ani jiné zákonné ustanovení nepřipouští důkaz opaku (tedy prokázání toho, že k uznání nároku žalovaným ve skutečnosti nedošlo).“

²⁵² Ústavní soud v usnesení ze dne 16. listopadu 2006, sp. zn. III. ÚS 91/06, uvedl, že: „Stěžovatel zjevně - a nesprávně - zaměňuje fikci uznání (§ 114b odst. 5 OSŘ) s právně rovněž možnou vyvratitelnou domněnkou. Marné uplynutí lhůty stanovené v usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ znamená založení procesního stavu, že žalovaný žalobou uplatněný nárok uznal, a to bez ohledu na to, zda je uznává „ve skutečnosti“; proto - logicky - nelze připustit možnost dokládat, že „ve skutečnosti“ naopak nárok neuznal (resp. uznání vyvracet).“ Bez povšimnutí nelze ponechat odlišná stanoviska soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Jaroslava Fenyka prezentovaná v nálezů pléna Ústavního soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15, v nichž se jmenovaní přiklonili k tezi domněnky s poukazem na to, že dispoziční procesní úkon - uznání nároku - se nemůže stát obsahem právní fikce, neboť stát nemůže za jednotlivce fingovat jeho projev svobodné vůle. Viz Odlišná stanoviska soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Jaroslava Fenyka k nálezů pléna Ústavního soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15. [cit. 15.04.2018]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2016/Pl_US_13_15_vcetne_disentu.pdf

neboť absence možnosti podání důkazu opaku je příznačná i pro nevyvratitelnou domněnku, nikoli výlučně pro fikci. Charakteru domněnky svědčí i to, že zde objektivně existuje varianta, že pasivita žalovaného má ve skutečnosti vyjádřit jeho uznání žalobního nároku, jinými slovy řečeno, není zcela vyloučeno, že pasivita žalovaného cíleně vyjadřuje uznání žalobního nároku. Ostatně jak výstižně uvádí prof. Macur: „...strana, která žádným způsobem tvrzení druhé procesní strany nezpochybňuje, ač má k tomu všechny možnosti, neučiní žádná skutková tvrzení ani důkazní návrhy a k nařízenému prvnímu ústnímu soudnímu jednání se nedostaví, nemá ve skutečnosti žádné argumenty ani důkazy proti správnosti skutkových tvrzení druhé procesní strany.“²⁵³ Domnívám se však, že citovaná teze neplatí absolutně, neboť žalovaný může disponovat relevantní obranou, avšak z jakéhokoli důvodu se rozhodne ji nevyužít, popř. nevyužít ji v této fázi řízení, či v tomto řízení vůbec. Čistě z formálního hlediska, pokud žalovaný zamýšlí uznat nárok [nikoli písemně, ale bezprostředně při jednání se soudem, např. u jednání, je třeba takové uznání zachytit v protokolu podepsaném žalovaným (viz § 40 odst. 2 odst. 7 OSŘ)]. Přitom je však jisté, že v poměrech § 114b odst. 5 OSŘ k takovému úkonu nedošlo. Pokud by k němu snad došlo, § 114b odst. 5 OSŘ se vůbec neuplatní. Domnívám se, že charakter fikce uznání nároku podle § 114b odst. 5 OSŘ je akcentován i způsobem využití tohoto institutu ze strany obecných soudů, když soudy mnohdy vydávají rozsudky pro uznání, byť žalovaný proti žalobnímu nároku explicitně brojí.²⁵⁴ Následky užití tohoto institutu se pak posouvají od "podle zkušeností tomu tak zpravidla bývá" k fingování něčeho, o čem je prokazatelně seznatelné, že není. Jde-li o argument nabídnutý prof. Macurem, že nelze fingovat dispozitivní procesní úkon

²⁵³ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 2, s. 28-36.

²⁵⁴ Patrné je to na následujícím příkladu. Žalovaný ve vyjádření uvede, že tvrzení žalobce nejsou pravdivá, ale neuvede proč, případně uvede, ale soud po posouzení takových tvrzení dospěje k závěru, že tvrzení, byť by byla prokázána, nebudou moci přivodit úspěch žalovaného. Zde soudě podle vývoje judikatury obecných soudů nastane fikce uznání a soud rozhodne rozsudkem pro uznání podle § 153a OSŘ. Jinými slovy, soudce ví, že žalovaný žalobní nárok ani v nejmenším neuznává, přesto rozhodne, jakoby žalovaný uznal. Naznačená intenzita povědomí soudu o rozporu nastalé procesní situace se skutečností dost dobře neumožňuje přistupovat k § 114b odst. 5 OSŘ jako k domněnce, nýbrž toliko jako k fikci, umělému konstruktovi neodpovídajícímu skutečnosti.

účastníka²⁵⁵, lze mu čelit argumentem, že § 114b odst. 5 OSŘ nefinguje procesní úkon spočívající v uznání, nýbrž procesní situaci, jako by byl žalobní nárok uznán.²⁵⁶

Povinnost žalovaného vyjádřit se ve věci je tedy zdůrazněna hrozbou nástupu účinků fikce uznání. Žalovaný se pasivitou vystavuje riziku vydání rozsudku pro uznání podle § 153a OSŘ a s tím spojenou omezenou širí odvolacích důvodů.²⁵⁷ K tomu, aby nastoupily účinky fikce uznání, je třeba naplnění několika předpokladů.

Předně usnesení s "kvalifikovanou výzvou" musí být řádně doručeno žalovanému.²⁵⁸ Vydání rozsudku pro uznání nebrání jen absence řádného doručení výzvy, ale i nedoručení části žaloby obsahující specifikaci žalobního nároku, neboť by tím žalovanému byla upřena možnost efektivního vyjádření se k věci.²⁵⁹

Dalším předpokladem je skutečnost, že se žalovaný nevyjádřil včas, přičemž včasnost se poměřuje lhůtou stanovenou soudem k vyjádření. Jelikož je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení (viz § 154 odst. 1 OSŘ), fikce uznání nastane i tehdy, poskytne-li žalovaný vyjádření bez vážného důvodu opožděně, i když nárok zcela neuzná a vylíčí rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji procesní obranu.²⁶⁰ Přitom intenzita takového opoždění je právně bezvýznamná. Za včasné nelze považovat ani vyjádření, které sice má požadované obsahové kvality, ale je doručeno a adresováno jinému soudu, než který výzvu

²⁵⁵ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 2, s. 28-36; Dalším příkladem, kdy zákonodárce do zákona koncipoval fikci dispozitivního procesního úkonu účastníka je § 114c odst. 7 OSŘ. Byť zde zákon výslovně nehovoří o zpětvzetí, jedním z v úvahu připadajících úhlů pohledu je, že za splnění určitých podmínek se finguje zpětvzetí žaloby, resp. stav, jako by žaloba byla vzata zpět.

²⁵⁶ MICHNA, Lukáš. Fikce nebo domněnka v případě rozsudku pro uznání?. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 11-12, s. 90-94.

²⁵⁷ Viz § 205b OSŘ.

²⁵⁸ Viz shora.

²⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008.

²⁶⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. listopadu 2006, sp. zn. III. ÚS 91/06, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. 33 Cdo 315/2010; Nejvyšší soud v usnesení ze dne 22. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 5280/2009, uvedl, že: „Na překážku vydání rozsudku pro uznání nemohou být skutečnosti, k nimž došlo v řízení až poté, co nastala fikce uznání nároku. Splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání tedy nemohlo být dodatečně negováno tím, že soud prvního stupně nařizené jednání na žádost účastníků odročil za účelem pokusu o smírné vyřešení sporu, ačkoliv mohl a měl rozhodnout rozsudkem pro uznání již při tomto jednání; pro závěr o takových důsledcích nelze nalézt oporu v zákoně.“

k vyjádření vydal, a z toho důvodu je dodáno do dispozice procesního soudu po uplynutí stanovené lhůty.²⁶¹ Na tomto místě považuji za vhodné upozornit na právní názor vyslovený částí odborné literatury, a sice že podmínky pro nástup fikce uznání nejsou splněny, jestliže žalovaný tvrdí, že soudu ve lhůtě zaslal své vyjádření a prokáže, že v té době skutečně odeslal dokument adresovaný soudu, byť toto podání soudu nedošlo nebo se je nepodařilo dohledat.²⁶² Tento právní názor je odvozován s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 1391/2010. Mám za to, že takto učiněný vývod ze zmiňovaného rozsudku nevyplývá. Soud totiž právní názor podmínil tím, že podání bylo doručeno příslušnému soudu.

S účinností zákona č. 7/2009 Sb. byla do § 114b OSŘ zařazena již dříve judikatorně formulovaná podmínka, že fikce uznání nároku nemůže nastoupit tam, kde jsou splněny podmínky pro odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení.²⁶³ Platí, že nepřichází v úvahu vydání meritorního rozhodnutí na podkladě neprojednatelné žaloby²⁶⁴ nebo v situaci, kdy pro nedostatek podmínek řízení by řízení mělo být zastaveno.

Fikce uznání nenastane ani tehdy, bylo-li usnesení s výzvou doručeno dříve než žaloba, nebylo-li doručeno řádně, není-li žalovaný o možnosti nástupu fikce a jejích následků. Jestliže usnesení s "kvalifikovanou výzvou" neobsahuje předepsané formální náležitosti, a není proto veřejnou listinou, fikce uznání též nemůže nastat.²⁶⁵

Nezbytným předpokladem uplatnění fikce uznání je to, že žalovaný na výzvu včas vůbec nereaguje nebo sice reaguje, ale obsah vyjádření nevyhovuje minimálním obsahovým požadavkům. Zákon pamatuje na ochranu žalovaného v situaci, kdy mu vážný důvod brání výzvě ve stanovené lhůtě

²⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2006, sp. zn. 33 Odo 146/2006; Domnívám se, že citovaný právní názor nelze přijmout bez výhrady. Pakliže totiž výzvu vydá soud, který není ve věci příslušný, a žalovaný zašle vyjádření ve lhůtě soudu, o němž se, byť později, ukáže, že je příslušným, bylo by vydání rozsudku pro uznání přílišnou tvrdostí vůči žalovanému. V podstatě by převážila ochrana postupu soudu, který, nerozhodno, zda měl dostatečné informace, nerozpoznal svoji nepřislusnost, nad právem účastníka, aby jeho věc byla projednána příslušným soudem.

²⁶² SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

²⁶³ Viz § 43 a 104 OSŘ.

²⁶⁴ Srov. podkapitola 3.1.1.

²⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012.

vyhovět.²⁶⁶ Neznamená to však, že by účastník mohl výzvu zcela ignorovat. Pakliže zde je taková překážka, musí její existenci oznámit soudu před uplynutím lhůty k vyjádření a musí být připraven na výzvu důvod prokázat.²⁶⁷ Tehdy nenastanou účinky fikce uznání a žalovanému se zpravidla poskytne lhůta nová²⁶⁸, popř. soud přijme již učiněné zdánlivě opožděné vyjádření žalovaného.²⁶⁹ Neoznámí-li žalovaný soudu existenci překážky včas, nastávají stejné procesní následky, jako kdyby vyjádření ve věci bez vážného důvodu nepodal. Jedinou výjimkou je situace, v níž žalovanému brání vážný důvod včas učinit takové oznámení soudu, pokud to žalovaný oznámí soudu spolu s příslušnými listinami²⁷⁰, které tento vážný důvod osvědčují bez zbytečného odkladu poté, co je schopen soudu tento důvod sdělit.²⁷¹ Pro ilustraci judikaturního chápání vážného důvodu cituji z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 28 Cdo 2252/2003: „*Tvrzení žalované, že pracovní neschopnost právního zástupce*

²⁶⁶ Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 13. prosince 2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013, konstatoval, že: „...vážný důvod vyjadřuje překážku, která žalovanému zabraňuje vyjádřit se včas ve věci, popřípadě překážku, která žalovanému zabraňuje sdělit soudu i to, že pro ni nemůže včas podat vyjádření ve věci, a která je významná jen tehdy, je-li v konkrétní situaci vnímána jako stav ospravedlňující nečinnost ze strany žalovaného; překážka v tom, že žalovaný neučinil potřebné úkony, tedy musí mít s ohledem na svou povahu, nepředvídatelnost, závažnost, rozsah nebo i z jiných důvodů obecný aspekt ospravedlnitelnosti. Překážka ospravedlňující nečinnost žalovaného přitom může spočívat nejen v událostech majících objektivní povahu, ale i v okolnostech žalovaným způsobených nebo jinak zaviněných, lze-li je v dané situaci považovat za vskutku ospravedlňující (omlouvající) nečinnost žalovaného.“

²⁶⁷ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32. Podle Drápala prvotní zpráva o existenci vážného důvodu nemusí obsahovat důkaz (např. předložení potvrzení o hospitalizaci). Domnívám se však, že by mělo být pravidlem, aby žalovaný, pokud to nevyklučují okolnosti případu, takový důkaz předložil spolu se zprávou tak, aby se předešlo situacím, kdy soud bude považovat učiněnou výzvu za neúčinnou a dodatečně se zjistí, že vážný důvod na straně žalovaného nebyl vůbec dán.

²⁶⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 793.

²⁶⁹ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 526.

²⁷⁰ Podle názoru Nejvyššího soudu vyjeveného v rozsudku ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, postačí, pokud žalovaný ve lhůtě soudu oznámí existenci vážného důvodu bránícímu podat vyjádření ve lhůtě s tím, že prokázat jej může i později.

²⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004; KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X; SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

účastníka je sama o sobě vždy důvodem pro prodloužení lhůty k písemnému vyjádření dle § 114b odst. 1 OSŘ o délku této neschopnosti, je pak již zcela v rozporu s obsahem ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ. Z dikce tohoto ustanovení lze jazykovým a logickým výkladem dospět k jednoznačnému závěru, že účastník (jeho zástupce) musí ve stanovené lhůtě soudu sdělit, že na straně účastníka (zástupce) je vážný důvod, který mu brání se včas ve věci vyjádřit, tj. způsobem nevzbuzujícím žádné pochybnosti sdělit, že z uvedeného důvodu nebude moci toto vyjádření ve stanovené lhůtě podat. Pouhé sdělení právního zástupce, že byl v průběhu lhůty stanovené k vyjádření dle § 114b odst. 1 OSŘ nemocen, nemůže vést bez dalšího k závěru, že tímto současně sděluje, že mu pracovní neschopnost brání v tom, aby ve lhůtě, v té době stále ještě plynoucí, mohl vyjádření podat.“ Vážným důvodem bránícím podání vyjádření ve stanovené lhůtě naopak není, když žalovaný podá neodůvodněný odpor s konstatováním, že pro složitost příslušné problematiky doplní vyjádření dodatečně, aniž by tak ve lhůtě učinil.²⁷²

Jsou-li splněny podmínky pro uplatnění fikce uznání, soud bez jednání²⁷³ a i bez návrhu žalobce vydá rozsudek pro uznání.²⁷⁴ Jazykový výklad zákona svědčí tomu, že soud má při splnění podmínek povinnost rozsudek pro uznání vydat.²⁷⁵ Soudní praxe současně zdůrazňuje, že soud je při nastoupení účinků fikce uznání povinen vydat rozsudek pro uznání bez ohledu na to, zda žalobní tvrzení jsou podložena důkazy a zda dosavadní výsledky řízení prokazují oprávněnost nároku.²⁷⁶ Mám za to, že právní názory vyjevené Nejvyšším soudem jsou značně ambivalentní. V rozhodnutí odkazovaného v tomto odstavci je

²⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 25 Cdo 4552/2010.

²⁷³ S ohledem na právní následky fikce uznání nároku žalovaným. Viz § 153a odst. 4 OSŘ.

²⁷⁴ To však neznamená, že by snad rozsudek pro uznání neměl být vyhlášen veřejně. Vyhlášení však není jednáním ve smyslu § 114 OSŘ, nikdo se o něm neuvědomuje a může být nařízeno na krátký termín. Viz JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Michal, VANČUROVÁ, Kateřina, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 220.

²⁷⁵ V praxi jsem se setkal se situací, kdy došlo k nástupu účinků fikce uznání, ale následně před vydáním rozsudku pro uznání došlo ke smírnému vyřešení věci. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, uvedl, že: „*Uzavření a schválení soudního smíru za odvolacího řízení nebrání ani to, že soud prvního stupně ve věci rozhodl rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a OSŘ. Jen z tohoto důvodu totiž soudní smír nemůže být v rozporu s právními předpisy a účastníci mohou skončit řízení soudním smírem, i když za řízení žalovaný uznal nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, nebo se má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ za to, že tento nárok uznal.*“

²⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2011, sp. zn. 26 Cdo 532/2010.

naznačováno, že po nástupu účinků fikce soud musí vydat rozsudek pro uznání, aniž by třeba žalobní nárok byl oprávněný. Tomu však kontrastuje právní názor obsažený v jiných rozhodnutích téhož soudu, dle něhož pro postup podle § 114b OSŘ, resp. i pro vydání rozsudku pro uznání se po soudu požaduje jakési předběžně skutkové a právní posouzení věci v souvislosti s termínem "zřejmě bezúspěšnost uplatňování práva".²⁷⁷

Jestliže žalovaný uzná nárok²⁷⁸ jen zčásti nebo co do základu a současně se ke zbytku kvalifikovaně vyjádří, soud vydá "mezitímní" rozsudek pro uznání, nebo k návrhu žalobce "částečný" rozsudek pro uznání. Po právní moci těchto dílčích rozhodnutí pokračuje v řízení, přičemž nic nebrání tomu, aby se řízení opět dostalo do fáze přípravy jednání.²⁷⁹ Mám však za to, že opakování postupu podle § 114b OSŘ za nezměněné procesní a skutkové situace již nebude připadat v úvahu, neboť účinky fikce uznání se v tomto ohledu již v celém rozsahu uplatnily.²⁸⁰

Domnívám se, že soud by neměl k fikci uznání přistupovat mechanicky, nýbrž by před vydáním rozsudku pro uznání vždy měl opětovně posoudit, zda byly splněny předpoklady pro vydání výzvy, zda byla výzva řádně doručena, zda nedošlo k jiným relevantním chybám.

Pakliže nastane situace, že žalobce uplatní v žalobě více práv se samostatným skutkovým základem, nastává (může nastat) fikce uznání vůči

²⁷⁷ Viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2003, sp. zn. 25 Cdo 2040/2002, ze dne 25. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012, ze dne 28. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013.

²⁷⁸ Nikoli pouze na základě fikce, ale i výslovným projevem.

²⁷⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 794; KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁸⁰ Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 29. července 2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007, uvedl, že: „Podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 114b odst. 5 a § 153a odst. 3 OSŘ jsou splněny i tehdy, jestliže usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ vydal soud, který na základě následně vznesené námitky žalovaného vyslovil svou místní nepřislušnost a věc postoupil místně příslušnému soudu, jenž teprve rozsudek pro uznání vydal.“ Tento názor považuji za správný. Je-li totiž žalovaný pasivní a nevyjádří se k první výzvě soudu, byť místně nepřislušného (aniž by mohl mít jistotu, že se skutečně jedná o nepřislušný soud), nelze očekávat, že na v pořadí druhou výzvu by již reagoval. Zcela legitimní je však i opačný názor vyzdvihující zásadu zákonného soudce, dle kterého by v takovém případě bylo nutné vydat výzvu novou. Viz HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.

každému z těchto nároků samostatně a také samostatně se vůči nim posuzují předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání.²⁸¹ Obdobně "kvalifikovaná výzva" může být učiněna, resp. účinky fikce uznání mohou nastat samostatně vůči kterémukoli z více samostatně vystupujících žalovaných, odděleně, samostatně.²⁸²

V odborné literatuře se objevil názor, že požádal-li žalovaný o ustanovení zástupce podle § 30 OSŘ až po vynesení výzvy, aniž by vznesl skutkové námitky vůči žalobě, a soud tomuto návrhu pravomocně nevyhoví, dojde k fikci uznání nároku.²⁸³ Dovolím si s tímto názorem nesouhlasit. Jak bylo uvedeno shora, užití "kvalifikované výzvy" není případné vůči žalovanému, u něhož je zřejmé, že nechápe smysl řízení, resp. že není schopen jakkoli relevantního vyjádření ve věci. V praxi se často stává, že právě tito lidé žádají o ustanovení zástupce. Za takové situace je postup soudu vůči účastníkovi, který zjevně není pasivní, když pouze dospěl k závěru, že není schopen se hájit jinak, než prostřednictvím ustanoveného zástupce, nepřiměřeně tvrdý. Soud by tím dal *de facto* najevo, že primárním důvodem vydání výzvy nebylo poskytnutí prostoru žalovanému k vyjádření jeho stanoviska ve věci, nýbrž získání cesty k rychlému ukončení věci.

Vydání rozsudku pro uznání je přísnou sankcí i z důvodu restrikce odvolacích důvodů oproti "běžnému" rozhodnutí. Způsobilé odvolací důvody jsou taxativně vypočteny v § 205b OSŘ. Z právní úpravy je patrné, že v odvolacím řízení jde o to, aby bylo přezkoumáno, zda pro vydání rozsudku pro uznání byly splněny zákonem stanovené předpoklady. Důvodem odvolání může být explicitně jmenovaný důvod obsažený v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ, neboť ani rozsudek pro uznání nemůže být vydán, nejsou-li splněny podmínky řízení, není-li dána věcná příslušnost soudu, vydal-li jej vyloučený soudce (přisedící) nebo nesprávně obsazený soud. Ustanovení § 205b OSŘ dále uvádí, že důvodem odvolání jsou i skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání. Nejedná se přitom o vymezení samostatného, jiného než v § 205 odst. 2 OSŘ uvedeného, odvolacího důvodu, ale

²⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004.

²⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3133/2009.

²⁸³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

o určení toho, zda a jak mohou být použity odvolací důvody uvedené v § 205 odst. 2 písm. b) až g) OSŘ. Jinými slovy, odvolací důvody podle § 205 odst. 2 písm. b) až g) OSŘ naleznou uplatnění jen do té míry, jak mohou být jejich prostřednictvím uvedeny skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady uvedené v § 153a OSŘ. Protože předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání není zjištění skutkového stavu věci, nelze v odvolání proti těmto rozsudkům uvádět skutečnosti, které se týkají skutkového základu věci, a ani důkazy, kterými by měla být vyvrácena tvrzení žalobce.²⁸⁴ Lze se setkat s názorem, že odvolací soud musí posoudit důvodnost vydání "kvalifikované výzvy" pouze s ohledem na informace, které měl soud prvního stupně v okamžiku jejího vydání k dispozici. Pro posouzení toho, zda povaha věci nebo okolnosti případu odůvodňovaly vydání "kvalifikované výzvy", nejsou rozhodné skutečnosti, neboť soudu prvního stupně nebyly a ani nemohly být známy.²⁸⁵ S tímto názorem se neztotožňuji, neboť mám za to, že § 205a OSŘ se uplatní i v případě odvolání proti rozsudku pro uznání vydaného podle § 114b odst. 5 ve spojení s § 153a OSŘ. Důležitou poznámkou je konečně to, že zde neplatí omezení podání odvolání v tzv. bagatelních věcech podle § 202 odst. 2 OSŘ.

Nezbývá než poznamenat, že závěr o tom, že sankce za pasivitu žalovaného, spočívající ve vydání rozsudku pro uznání, není nepřiměřená, je vedle soudní praxe přijímána i částí právní teorie.²⁸⁶

3.7.6. Ústavněprávní hledisko kvalifikované výzvy

Ačkoli byla "kvalifikovaná výzva" do českého civilního procesního práva zavedena před více než sedmnácti lety, diskuze o přílišné přísnosti tohoto procesního institutu je stále aktuální. Ústavní soud § 114b OSŘ opětovně podroboval přezkumu jeho soulad s ústavně zaručenými právy.

²⁸⁴ DRÁPAL, Ljubomír. Odvolání po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2001, č. 9 - mimořádná příloha, s. 1-24.

²⁸⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.

²⁸⁶ WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 4, s. 8-23.

V usnesení ze dne 16. listopadu 2006, sp. zn. III. ÚS 91/06, Ústavní soud konstatoval: „*Jestliže se soudy důsledně pohybovaly v zákonném rámci, a respektovaly zákonem stanovené podmínky výzvy podle § 114b OSŘ, nelze mít vydání rozsudku pro uznání (ve smyslu § 114b odst. 5, § 153a odst. 3 OSŘ) za výraz přepjatého formalismu ani za rozporné s pravidly spravedlivého procesu. Naopak, nevydání rozsudku pro uznání, ačkoli zákonem stanovené předpoklady pro takový postup byly splněny, by sloužilo důvodné námitce nedostatku spravedlivého procesu z pozice druhé strany v řízení, a to argumentem procesu nepředvídatelného, resp. svévolného.*“ Podle Ústavního soudu není v rozporu s právem na spravedlivý proces, byla-li v řízení účastníku stanovena lhůta, v níž má provést stanovený procesní úkon, s jehož zmeškáním zákon spojuje určité, zřetelně formulované právní následky, a soud přijme procesní opatření, které zákon s těmito následky spojuje.²⁸⁷

Přezkumu souladu postupu podle § 114b a § 153a OSŘ s právem na spravedlivý proces se Ústavní soud zabýval též v usnesení ze dne 11. srpna 2010, sp. zn. IV. ÚS 484/10. Stěžovatel se v projednávané věci nevyjádřil ke "kvalifikované výzvě" a soud vydal v jeho neprospěch rozsudek pro uznání. Ústavní soud uvedl: „*Stěžovatel namítl porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, podle kterého se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého soudu. Stěžovatel však stanovený postup, za který je v projednávaném případě nutno považovat postup v souladu s občanským soudním řádem, sám nedodržel, neboť, ač poučen o následcích, na výzvu okresního soudu k vyličení rozhodujících skutečností, na nichž staví svoji obranu, nereagoval. Mechanismus fungování soukromého práva je vybudován na předpokladu iniciativy jeho subjektů směřujících k realizaci svých zájmů právně relevantním chováním, v daném případě rovněž zákonem požadovaným jednáním...Hodlal-li stěžovatel uplatnit námitku promlčení, mohl a měl tak učinit nejpozději na základě výzvy okresního soudu. Ústavní soud připomíná obecně platnou právní zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* ("práva náležejí bdělým"), která vyžaduje od účastníka řízení pečlivou úvahu nad tím, v jakém rozsahu a jakým způsobem bude aktivně usilovat v souladu s hmotnými i procesními normami o ochranu svého práva.*“

²⁸⁷ Shodně např. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. února 2007, sp. zn. IV. ÚS 420/05, ze dne 20. března 2012, sp. zn. IV. ÚS 2694/11, ze dne 4. března 2013, sp. zn. I. ÚS 1345/10.

V usnesení ze dne 22. června 2005, sp. zn. IV. ÚS 341/05, Ústavní soud poměřoval právo účastníka vyjádřit se ve věci s právem na rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě, přičemž uvedl: „...časová limitace možnosti účastníka řízení se vyjádřit a způsob jeho "sdělení" účastníkovi řízení nemohou být neomezené a je třeba zajistit přiměřenou rovnováhu mezi právem účastníka se vyjádřit a právem na rozhodování v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů.“ Ústavní soud přisvědčil judikatuře obecných soudů týkající se "kvalifikované výzvy" jako přiměřenému prostředku k zajištění práva účastníka řízení na rozhodnutí bez zbytečných průtahů za současného zachování práva se k věci vyjádřit.

Místo, v němž se střetává judikatura Ústavního soudu s judikaturou soudů obecných, je úvaha nad tím, zda soud při splnění podmínek obsažených v § 114b odst. 5 OSŘ a § 153a odst. 3 OSŘ musí vydat rozsudek pro uznání, či nikoli. Jak bylo uvedeno shora, Nejvyššího soud zastává názor, že soud tak učinit musí.²⁸⁸ Ústavní soud v nálezu ze dne 1. dubna 2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13, uvedl, že: „...dikce ustanovení § 114b odst. 5 ve spojení s § 153a odst. 3 OSŘ sice zdánlivě neposkytuje rozhodujícímu soudci prostor pro diskreci při jejich aplikaci, avšak obecná pravidla spravedlivého procesu včetně ústavních kautel podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod musí být i v takovém případě respektována tak, aby byla nejen zachována rovnost stran soudního sporu, ale i přístup k soudu.“²⁸⁹

Ústavní soud se k institutu rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 OSŘ vydaného na základě fikce vyjadřoval opakovaně, přičemž uzavřel, že se jedná o institut, se kterým je třeba zacházet "velmi citlivě". Ústavní soud ke zkoumání podmínek pro nástup účinků fikce uznání zařadil další kritérium, a sice že soud musí i přes splnění formálních podmínek vydání rozsudku pro uznání pečlivě zvažovat, zda okolnosti nenasvědčují tomu, že se v poměrech konkrétní věci nejedná o procesní obstrukce ani celkovou pasivitu žalovaného.²⁹⁰ V citovaném nálezu Ústavní soud posuzoval situaci, kdy vyjádření žalovaného ke "kvalifikované výzvě" bylo sice podáno včas, ale nebylo obsahově dostatečné. Ústavní soud uvedl, že: „V případech, kdy je z chování žalovaného zřejmé, že s žalobou nesouhlasí a hodlá se jí bránit (to lze dovodit třeba i ze skutečnosti,

²⁸⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010.

²⁸⁹ Obdobně viz nálezy Ústavního soudu ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13.

²⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16.

že se v řízení nechá zastoupit advokátem, se svým vyjádřením k žalobě nevyčkává až na konec stanovené lhůty apod.), stává se mechanická aplikace § 153a odst. 3 OSŘ neslučitelná se zásadami, na nichž stojí občanský soudní řád, a tím i s kautelami spravedlivého procesu... Tomuto cíli však stěží odpovídá postup, kdy soud "potrestá" žalovaného rozsudkem pro uznání v jeho neprospěch jen proto, že se dopustil administrativní chyby při odesílání datové zprávy, pokud zároveň z jeho chování jinak vyplývá zřejmá snaha procesně se proti žalobě bránit, a pokud nic nenaznačuje, že by nedostatečným podáním sledoval procesně nepoctivé úmysly. Mýliti se je lidské a mýlit se může i advokátka, přestože je pro případy podobných omylů pojištěna. Uvedené vystupuje do popředí zejména tehdy, když žalovaný reaguje na výzvu k vyjádření podle § 114b OSŘ způsobem, který soud nepovažuje za dostatečný, nebo je z podaného vyjádření zjevné, že jde o technickou chybu či chybu způsobenou selháním lidského faktoru. V těchto případech je nepřiměřené, aby soud, při vědomí následků spojených s kvalifikovanou výzvou, toliko pasivně vyčkal konce lhůty určené k vyjádření "počkal" na fikci uznání nároku a adekvátně nereagoval. Je-li to s ohledem na běh lhůty a dostupné informace objektivně v možnostech soudu, je nutné, aby aktivně konal a učinil přiměřená opatření k ochraně práv žalovaného, resp. aby dal žalovanému procesně korektním způsobem najevo, že nepovažuje vyjádření za řádné a že žádá jeho doplnění; teprve pokud by žalovaný v této situaci nereagoval, mohl by soud jeho pasivitu vyložit jako nevyhovění výzvě s následkem vydání rozsudku.“ V nálezu ze dne 14. února 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16, Ústavní soud zdůraznil, že fikce uznání zpravidla nenastoupí v situaci, kdy žalovaný není k žalobě lhostejný, obstrukčně pasivní, nechce nijak taktizovat a jeho jednáním nedošlo k průtahům ve věci. Takový přístup je odůvodnitelný i tím, že úsudek o "nekvalifikovanosti" vyjádření na "kvalifikovanou výzvu", vede to k nezvratnému odepření přezkumu námitek a tvrzení žalovaného, jakož i úplné odepření dalšího meritorního zkoumání sporu a vydání rozsudku pro uznání v souladu s tvrzeními a požadavky žalobce.²⁹¹

K tomuto názoru se Ústavní soud přiklonil i v nálezu ze dne 1. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15. Ústavní soud zde posuzoval situaci, kdy obecný soud vydal rozsudek pro uznání podle § 114b odst. 5 OSŘ i tehdy, kdy žalovaná reagovala na

²⁹¹ Viz nálezy Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2017, sp. zn. II. ÚS 1298/17

"kvalifikovanou výzvu" spojenou s platebním rozkazem podáním odporu, v němž poukázala na své nepříznivé finanční i celkově osobní poměry a zdůraznila, že s uplatněným nárokem nesouhlasí, protože podle ní se jedná o dluh třetí osoby, která by tak k jeho splnění měla být zavázána a v dalším podání poté uvedla, že "věří", že jí bude zasláno předvolání k jednání soudu. Ústavní soud uzavřel, že:

„...stěžovatelka svými podáními zřetelně a nepochybně prokázala jak svůj nesouhlas s nárokem proti ní uplatněným, který se evidentně podle svých schopností a znalostí snažila i odůvodnit, tak svou vůli aktivně se účastnit projednání dané věci. Za takové situace, a to nehledě na skutečnost, že podle obecných soudů stěžovatelka ve svých vyjádřeních neuvedla námitky a tvrzení, jejichž prokázání by mohlo vést k zamítnutí žaloby, nemohly obecné soudy shledat, že stěžovatelka se ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ (kvalifikovaně) nevyjádřila, čímž žalovaný nárok uznala. Naopak je třeba připomenout, že nástup fikce uznání je svým účelem vyhrazen pro případy, kdy je žalovaný buď zcela pasivní a na kvalifikovanou výzvu soudu se nevyjádří vůbec, anebo je aktivní jen minimálně a přistoupí toliko k vyjádření pouhého nesouhlasu se žalobou, bez jakéhokoli bližšího odůvodnění svého postoje, tudíž v obou případech je zřejmé, že žalovaný nemá zájem (zřetelně jej nevyjádří) aktivně se podílet na včasném projednání věci a vyřešení sporu...fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ nemůže nastoupit v situaci, kdy žalovaný zřetelně projeví jednak svůj nesouhlas s žalobou a jednak svůj zájem účastnit se projednání věci a vyřešení sporu bez jakéhokoli záměrného ztěžování, zdržování či oddalování postupu soudu. Fikcí uznání a následně vydáním rozsudku pro uznání také nelze fakticky sankcionovat žalovaného, zejména jde-li o osobu právně neznalou, za to, že sám neví, jaké jsou ty "správné právnícké" argumenty a námitky proti žalobě, s nimiž by mohl být v řízení úspěšný. Naopak tato právní úprava je vyhrazena pro případy lhostejné či obstrukční pasivity žalovaného, jejíž akceptace by byla z pohledu žalobce nespravedlivou, a proto může mít onen přísný důsledek v podobě předstírání, že žalovaný nárok žalobce uznal. K fikci uznání je tedy nutno přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlněno jen v případech skutečně nesporných, přičemž podmínky jeho použití musí být interpretovány nikoli extenzivně, ale restriktivně. V těchto souvislostech Ústavní soud dále poukazuje na poučovací povinnost obecných soudů, která je upravena pro případ jednání

v § 118a občanského soudního řádu, ovšem nelze ji vyloučit ani při přípravě jednání postupem podle § 114b občanského soudního řádu, tj. pomocí kvalifikované výzvy k vyjádření žalovaného.“ Není bez zajímavosti, že Ústavní soud v citovaném nálezu obecnému soudu vytkl, že ač měl za to, že vyjádření ke "kvalifikované výzvě" není dostatečně, vydal rozsudek pro uznání namísto toho, aby nařídil jednání a na němž by případně realizoval poučovací povinnost podle § 118a OSŘ V nálezu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 1252/16, Ústavní soud uvedl, že soud nesmí rozhodnout na základě fikce uznání nároku podle § 114b odst. 5 OSŘ, aniž by nejprve žalovaného vhodným způsobem vyzval k doplnění podání, je-li to s ohledem na běh lhůty a dostupné informace v jeho možnostech, jestliže vyjádření žalovaného jasně směřuje proti nároku, jenž je proti němu uplatňován. Otázkou je, zda za využití právního názoru vyjeveného Ústavním soudem v citovaném nálezu lze uzavřít, že soud by se měl za každé situace pokusit odstraňovat obsahovou nedostatečnost vyjádření žalovaného. Mám za to, že takový postup by byl ospravedlnitelný v situaci, kdy ze spisu nelze učinit úsudek, že žalovaný zjevně nemá zájem uplatňovat procesní obranu, popř. procesní obranu nemá a omezuje se tolika na zdánlivě obstrukční tvrzení a současně ve stanovené lhůtě reagoval na "kvalifikovanou výzvu" podáním, jehož obsah nenasvědčuje skutečností uvedeným v předešlých větách. Bude zajímavé sledovat, jak se k tomu dalšímu "materiálnímu" předpokladu postaví obecné soudy.

Jak bylo uvedeno shora, jedním z předpokladů užití postupu podle § 114b odst. 1 OSŘ je projednatelnost žaloby. Ústavní soud tento požadavek dále precizuje v nálezu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15. Podle Ústavního soudu je namístě, aby soud při zvažování využití tohoto procesního institutu kladl zvýšené nároky na žalobu v tom smyslu, aby obsahovala všechny právně významné skutečnosti tak, aby poskytovala dostatečný základ pro případné vydání rozsudku pro uznání.

Lze uzavřít, že byť samotné instituty "kvalifikované výzvy" a rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nejsou samy o sobě neústavní, jejich nepřipadná aplikace v poměrech konkrétní věci může vést k porušení práva žalovaného být slyšen a vyjádřit se k věci, jakož i k porušení jeho práva na spravedlivý proces obecně, či dokonce k odepření spravedlnosti (porušení

práva na přístup k soudu). Ona "citlivost" podle Ústavního soudu spočívá v tom, že soud nesmí k vydávání rozsudku pro uznání přistupovat automaticky po prvotním úsudku o splnění formálních předpokladů takového postupu a současně nesmí k tomuto procesnímu institutu přistupovat primárně jako k prostředku zrychlení řízení a "usnadnění" práce, nýbrž jako k prostředku umožňujícího efektivně reagovat na zjevnou pasivitu žalovaného.

3.8. Přípravné jednání

3.8.1. Institut přípravného jednání a jeho účel

Institut přípravného jednání je nástrojem přípravy jednání, jenž posiluje možnosti předsedy senátu připravit jednání způsobem, který umožní rozhodnout při prvním jednání ve věci a ve stávající podobě dokonce může vést k rozhodnutí ve věci samé.²⁹² Přípravné jednání je i nadále přes své označení "jiným soudním rokem", nikoliv jednáním.²⁹³ Byť je přípravné jednání méně formální než jednání ve věci, je pro své sepětí s fikcí uznání nároku a se zkoncentrováním řízení výrazně institucionalizováno²⁹⁴.

Přípravné jednání je třeba na prvním místě odlišit od jiného soudního roku, jakožto méně formálního setkání s účastníky, jenž se může konat v rámci jiných vhodných opatření ve smyslu § 114a odst. 2 písm. f) OSŘ, využitelného zejména k pokusu o smír, k seznámení účastníků s předběžným názorem soudu a k vyjasnění sporných a nesporných skutečností. Přes obecně upravené přípravné jednání ve znění zákona č. 59/2005 Sb., při němž soud nově získal možnost probrat s účastníky jejich kauzu po hmotněprávní stránce a poskytnout jim potřebná procesní poučení, zejména poučení podle § 118a OSŘ. Se zákonem č. 7/2009 Sb. se do civilní procesní úpravy dostal významný institut, s nímž jsou spojeny závažné procesní důsledky tak, jak jej známe v současné době, institut

²⁹² KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁹³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 800; Jelikož se jedná "pouze" o jiný soudní rok, nemusí být konáno v senátním složení, není předepsán oděv soudců apod.

²⁹⁴ Jirsa ve spojitosti s novelizací institutu přípravného jednání do současné podoby zákonem č. 7/2009 Sb. používá pojem institucionalizace přípravného jednání. Viz JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 12, s. 427-434.

přípravného jednání.²⁹⁵ To vše z jednoho hlavního důvodu – aby byl posílen význam následného jednání, u něhož se účastníci mají dozvědět řešení své kauzy, nikoliv to, že se jednání odročuje.²⁹⁶ Podstata institutu přípravného jednání podle představ zákonodárce spočívá v tom, že soud již nesmí nařídít jednání, aniž by byl znám okruh právně významných skutečností, které budou mezi účastníky sporné, a důkazy, které účastníci navrhnou k prokázání svých tvrzení.²⁹⁷

V civilním soudním řízení můžeme nalézt tři modely v úvahu připadajícího provedení přípravného jednání, které se navzájem liší formou a intenzitou hrozby sankcí předvídaných v právní úpravě přípravného jednání. Modelem prvním jsou "sporná řízení", u nichž možnost konat přípravné jednání je omezena pouze stanovením méně či více jasných zákonných podmínek. První model zahrnuje i některá řízení upravená v zákoně o zvláštních řízeních soudních, konkrétně řízení dle hlavy IV ZŘS. Pod druhý model spadá kategorie "nesporných řízení". V nich nepřipadá nařízení přípravného jednání v úvahu, alternativou je však provedení jiného soudního roku, který plní obdobné funkce, aniž by zahrnoval hrozbu sankcí předvídaných úpravou přípravného jednání.²⁹⁸ Na pomezí pak stojí třetí model zahrnující řízení podle části páté OSŘ. Přípravné jednání v tomto řízení lze nařídít, aniž by zde však bylo možné využít institutu rozsudku pro uznání dle § 153a OSŘ.²⁹⁹

Primárním účelem přípravného jednání plynoucím z prvního odstavce § 114c OSŘ je snaha o eliminaci případů, kdy soud nerozhodne při jediném nařízeném jednání.³⁰⁰ Zákon soudu v podstatě ukládá, aby tam, kde písemná příprava jednání nepovede k zajištění toho, že na jednání bude možné rozhodnout, nařídil přípravné jednání. Z toho logicky plyne, že po konání přípravného jednání

²⁹⁵ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

²⁹⁶ JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 12, s. 427-434.

²⁹⁷ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

²⁹⁸ Viz § 18 ZŘS; Srov. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 361.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 413, 494.

³⁰⁰ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

by mělo být téměř vyloučeno, aby následující jednání ve věci neskončilo rozsudkem či jinou formou konečného rozhodnutí.³⁰¹

Účel zmíněný v předešlém odstavci je společným jmenovatelem dílčím účelům, mezi které patří předně zkoumání podmínek řízení³⁰² a odstraňování jejich nedostatků, pokus o dosažení smíru mezi účastníky, poskytnutí možnosti účastníkům doplnit tvrzení o rozhodných skutečnostech a učinit důkazní návrhy. Ačkoli se v případě podmínek řízení a odstraňování jejich nedostatků a odstraňování vad žaloby jedná o samostatné teoreticky oddělené problémy, k jejichž řešení by přípravné jednání primárně sloužit nemělo, považují za vhodné uvést následující.

Pokud jde o zkoumání podmínek řízení, byť by soud měl zkoumat podmínky řízení již na základě podané žaloby předtím, než přistoupí k dalším přípravným úkonům, objasňování podmínek řízení v průběhu přípravného jednání s tím není nikterak v rozporu. Zejména pak u podmínek, o nichž existuje určitá pochybnost, a závěr o tom, zda jsou či nejsou splněny, nelze přijmout jen na základě obsahu spisu. Proto je lépe tyto pochybnosti s účastníky odstranit či vyjasnit v průběhu přípravného jednání. Jsou-li však nedostatky určité podmínky řízení či samotné žaloby zjevné již při zahájení řízení, není důvodu vyčkávat s odpovídajícími úkony do přípravného jednání. To platí především o odstraňování vad žaloby postupem podle § 43 odst. 2 OŠŘ, dále o vybírání soudních poplatků, jakož i o podmínkách řízení, jejichž nedostatek nelze odstranit, tedy zejména o podmínce, aby věc náležela do pravomoci soudů a aby účastníci měli ke dni zahájení řízení způsobilost být účastníky řízení.³⁰³

Zákon v § 105 OSŘ ohraničuje možnost zkoumat místní příslušnost soudu z úřední povinnosti a k námitce účastníka skončením přípravného jednání, konalo-li se. Pokud soud dospěje k závěru o nedostatku místní příslušnosti, nerozhodno zda *ex officio* či k námitce účastníka, pak vysloví svou místní nepřislušnost, přípravné jednání ukončí a věc po právní moci usnesení postoupí soudu místně příslušnému. Dojde-li soud k závěru, že námitka nedostatku místní

³⁰¹ JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 12, s. 427-434.

³⁰² K objasnění podmínek řízení může soud využít písemnou výzvu podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ.

³⁰³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 802-803.

příslušnosti důvodná není, přípravné jednání dokončí a o námitce rozhodne dodatečně. Okolnost, že se soud nevypořádá s námitkou nedostatku místní příslušnosti ze strany účastníka, má totiž na rozhodnutí ve věci samé vliv pouze tehdy, jestliže námitka se ukáže jako důvodná.

Obdobně soud může na přípravném jednání zkoumat svoji věcnou příslušnost, a to i k námitce účastníků. Vycházejí z modelových situací, pro něž je příznačná skutková složitost a v nichž zpravidla bude konání přípravného jednání přicházet v úvahu, lze dospět k závěru, že přípravné jednání bude často nařizováno, aniž budou dostatečně objasněny skutečnosti určující posouzení věcné příslušnosti.³⁰⁴ Z hlediska procesní ekonomie je zcela zásadní úsudek soudu ohledně věcné příslušnosti, neboť pakliže soud provede přípravné jednání, následně předloží věc příslušnému soudu k rozhodnutí o věcné příslušnosti ve smyslu § 104a OSŘ a tento soud určí věcnou příslušnost jiného soudu, přípravné jednání proběhlo před věcně nepřislušným soudem, tedy aniž by mělo jakékoli právní následky, a bude muset být u věcně příslušného soudu opakováno, shledal-li by i tento naplnění podmínek pro konání přípravného jednání. V opačném případě by výsledky přípravného jednání zůstaly zachovány. Jinými slovy, soud má dvě možnosti, buď přípravné jednání dokončí, čímž se vystaví nebezpečí, že provedené přípravné jednání přijde vniveč, nebo jednání ukončí, vyčká rozhodnutí příslušného soudu v otázce věcné příslušnosti s tím, že následně může přípravné jednání znovu nařídít. V obou variantách bude nezbytné, aby přípravné jednání pokračovalo alespoň tak, že budou zjištěny rozhodující skutečnosti pro řádné posouzení věcné příslušnosti.³⁰⁵ Svoboda je navíc toho názoru, že i když se během přípravného jednání otázka věcné příslušnosti nepodaří spolehlivě vyřešit, z dikce § 114c odst. 5 OSŘ plyne, že přesto by mělo dojít ke koncentraci řízení.³⁰⁶ Mám za to, že uvedený názor nelze, v návaznosti na shora uvedené, přijímat absolutně. Soud by totiž měl umožnit nástup účinků koncentrace pouze tehdy, panuje-li určitý stupeň jistoty ohledně jeho věcné příslušnosti. Pakliže by

³⁰⁴ Např. okresnímu soudu napadne žaloba, z jejíhož obsahu nelze najisto učinit závěr, zda nemovitá věc, ohledně jejíž dispozice se žalobce domáhá vydání zákazu, tvoří obchodní závod nebo jeho část. Jinými slovy, existuje-li nejistota, zda okresní soud, u něhož byla žaloba podána, je věcně příslušný k projednání záležitosti [§ 9 odst. 2 písm. n) OSŘ].

³⁰⁵ Tamtéž, s. 803.

³⁰⁶ SVOBODA, Karel. K soudcovským debatám nad podstatou koncentrace. *Právní rozhledy*. 2011, č. 10, s. 360-362.

totiž příslušný soud rozhodl o věcné příslušnosti jiného soudu, účinky koncentrace založené před věcně nepřislušným soudem by byly anulovány.

V průběhu přípravného jednání by se soud neměl vyhýbat ani probrání věci s účastníky tak, aby předběžně zjistil, která tvrzení jsou mezi účastníky nesporná, která sporná a která je naopak potřeba doplnit. Vedle probrání věci po skutkové stránce může dojít i k probrání věci částečně i po stránce hmotněprávní, což znamená prolomení zásady obsažené v § 5 OSŘ, že soud poskytuje účastníkům poučení pouze o jejich procesních právech a povinnostech.³⁰⁷ Přípravné jednání by dále mělo sloužit k poskytnutí potřebného procesního poučení účastníkům³⁰⁸, sdělení případných námitek³⁰⁹, ustanovení znalce.³¹⁰ Soud konečně může využít přípravného jednání k uložení dalších procesních povinností účastníkům potřebných k dosažení účelu řízení.³¹¹

Přípravné jednání není pouze jakousi přípravnou technickou fází soudního řízení, naopak. Soud může důkladným vyčerpáním shora naznačeného účelového rámce přípravného jednání přispět k předvídatelnosti svého dalšího postupu a k "odbřemenění" jednání ve věci.

Konečně je nutno doplnit, že přípravné jednání nemusí sloužit výlučně k přípravě jednání *per se*, nýbrž může vyústit i ve skončení řízení prostřednictvím schválení smíru, zpětvzetí žaloby³¹², či nástupem následků nedostavení se.³¹³

³⁰⁷ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

³⁰⁸ Např. § 12 odst. 2 OSŘ (o možnosti navrhnout delegaci z důvodu vhodnosti), § 30 OSŘ (o možnosti požádat o ustanovení zástupce), § 104 OSŘ (o možnosti vyjádřit se k podmínkám řízení), § 123 OSŘ (o možnosti vyjádřit se k důkazním návrhům), § 138 OS (o možnosti požádat o osvobození od placení soudních poplatků).

³⁰⁹ Např. námitky podjatosti, nepřislušnosti, nedostatku pravomoci.

³¹⁰ Byť zákon explicitně nevyžaduje, aby soudce ustanovení znalce probral s účastníky, dle mého názoru lze takový postup jen doporučit. Pokud totiž účastníci od samého počátku spolupracují se soudem na zadání znaleckého úkolu, mají možnost vyjádřit se k odbornosti znalce, může tím být částečně předcházeno pozdější potřebě doplňování znaleckého posudku, námitkám účastníků proti úplnosti znaleckého posudku apod. Zároveň lze znalce k přípravnému jednání předvolat, viz dále.

³¹¹ Např. ohledně zastoupení, doručovací adresy apod. Viz ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2009, s. 266.

³¹² Typicky pokud žalobce po skutkovém probrání věci či po obdržení poučení dle § 118a OSŘ dospěje k závěru, že pokračování v řízení s nejvyšší pravděpodobností neskončí jeho úspěchem, může dosáhnout alespoň částečného vrácení zaplaceného soudního poplatku (viz § 10 odst. 3 ZoSP) V této fázi řízení je pak nesouhlas žalovaného se zpětvzetím žaloby nepodstatný (viz § 96 odst. 3 a 4 OSŘ).

Naproti tomu účelem přípravného jednání, jak bylo nastíněno shora, by nemělo být odstraňování vad žaloby, jež by vedly k odmítnutí žaloby.³¹⁴ Pokud by se totiž k přípravnému jednání dostavil pouze žalobce a řádně a včas předvolaný žalovaný nikoli a vady žaloby by byly odstraněny až v průběhu přípravného jednání, soud by nemohl vydat rozsudek pro uznání, neboť by nebyl splněn jeden ze základních předpokladů takového postupu, a sice doručení žaloby žalovanému³¹⁵, když ten by obdržel pouze vadnou žalobu, nikoli žalobu prostou vad v návaznosti na jejich odstranění v přípravném jednání.

3.8.2. Podmínky pro konání přípravného jednání

Stávající právní úprava limituje možnost provedení přípravného jednání podle § 114c OSŘ koncipováním množství podmínek, které je potřeba kumulativně splnit. Zákon se ovšem nevyhýbá užívání značně neurčité právní terminologie.³¹⁶ Je nutné zdůraznit, že byť je přípravné jednání toliko fakultativní fází civilního soudního řízení, dojde-li ke splnění všech podmínek, je nařízení přípravného jednání obligatorní.³¹⁷ Z toho také vyplývá, že nezákonný je postup, pokud soud bez dalšího nařídí jednání, třebaže nejde o jednoduchou věc, v níž přípravy jednání není třeba, jelikož se přípravné úkony jeví neúčelnými.³¹⁸

Podmínkou pro konání přípravného jednání je nemožnost rozhodnout o věci samé bez nařízení jednání³¹⁹, neboť v takovém případě je zjevně preferováno meritorní rozhodnutí před nadbytečným konáním přípravného jednání. Z logiky věci totiž plyne, že jsou-li splněny podmínky buď pro vydání rozhodnutí jen na základě listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s takovým postupem souhlasí, nebo pro vydání platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu nebo směnečného

³¹³ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

³¹⁴ K tomu má sloužit především písemná výzva podle § 43 odst. 1 OSŘ. Viz VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

³¹⁵ Viz § 114c odst. 6 OSŘ.

³¹⁶ Viz dále.

³¹⁷ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 530.

³¹⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 798-807.

³¹⁹ Viz § 115a, § 172 OSŘ.

(šekového) platebního rozkazu, nejsou naplněny předpoklady pro konání přípravného jednání proto, že jeho smysl nemůže být naplněn, neboť obsah spisu umožňuje rozhodnout bez nařízení jednání.³²⁰

Další podmínkou je buď již zjištěná nemožnost připravit jednání za využití instrumentů nabízených v § 114a odst. 2 OSŘ tak, aby bylo možné o věci při jediném jednání rozhodnout, či alternativně existence stavu absence jistoty, že tyto instrumenty, aniž by byly fakticky využity, ke kýženému cíli povedou. V prvním případě, tedy v situacích, kdy se soud pokusil připravit jednání podle § 114a odst. 2 OSŘ, aniž by tento postup vedl k dosažení účelu přípravy jednání³²¹, tedy že účastník není schopen ani přes písemné výzvy splnit povinnost tvrzení a důkazní³²², je zjevné, že zákon podmiňuje konání přípravného jednání dodržím určité chronologie úkonů přípravy jednání. Alternativou uvedenému je situace, kdy soud k přípravě jednání podle § 114a odst. 2 OSŘ nepřistoupil, neboť takový postup presumovaně nemohl vést k účelné přípravě jednání. Tento úsudek si soud musí utvořit sám, zákon neposkytuje jakákoli vodítka. Provedení přípravného jednání nalezne místo v případech, kdy účastníci zjevně nebudou mít přesnou představu o tom, v čem tkví podstata sporu a co je naopak nesporné, když se v průběhu písemné přípravy (nejčastěji po vyjádření žalovaného k žalobě, případně po replice žalobce) ukáže, že tvrzení účastníků jsou neúplná, důkazní návrhy nedostatečné a je třeba poskytnout jim poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 OSŘ.³²³ Z povahy věci se může jednat i o negativní zkušenost soudce s určitým účastníkem a jeho přístupem k soudnímu řízení či k plnění procesních povinností³²⁴. Varianta zmíněná na druhém místě pak vedle chronologie

³²⁰ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³²¹ Žalovaný zůstal pasivní, anebo vyjádření žalovaného na výzvu podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ nedosahuje kvalitativních či kvantitativních obsahových kvalit tak, aby soud mohl vytrítit sporné skutečnosti, jež budou předmětem dokazování.

³²² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 222.

³²³ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

³²⁴ Např. kontinuální pasivita účastníka.

přípravných úkonů vyjadřuje vyšší postavení institutu přípravného jednání na pomyslném žebříčku přípravných úkonů.³²⁵

Jirsa za pozitivní podmínku pro konání přípravného jednání označuje situaci, kdy soud dospěje k závěru, že mezi stranami existuje prostor pro smírné vyřešení věci.³²⁶ Mám za to, že takto formulovaná podmínka má pouze subsidiární charakter a ve skutečnosti podmínkou konání přípravného jednání není, neboť soud by neměl přistupovat k nařízení přípravného jednání pouze za účelem dosažení smírného řešení věci, neshledává-li jej jinak potřebným z hlediska samotné přípravy jednání. K tomu může využít méně formální "jiný soudní rok" podle § 114a odst. 2 písm. f) OSŘ.

Mezi podmínky negativní, tedy bránící konání přípravného jednání, patří jednak předcházející využití institutu "kvalifikované výzvy" k vyjádření k žalobě ve smyslu § 114b OSŘ, jednak závěr soudu o tom, že postup spočívající v nařízení přípravného jednání je neúčelný. Prvně zmíněná podmínka znamená, že rozhodne-li se soud k přípravě jednání užít "kvalifikovanou výzvu", je vyloučeno, aby též nařídil přípravné jednání a naopak. Oba instituty se tudíž navzájem vylučují, přičemž lze uzavřít, že čím méně příznivá bude procesní situace z hlediska určení rozsahu dokazovaných skutečností, popř. intenzity "unesení" břemena tvrzení a břemena důkazního, tím více by soud měl inklinovat k využití přípravného jednání namísto "kvalifikované výzvy".³²⁷ Jinými slovy řečeno, "kvalifikovaná výzva" nalezne své místo tam, kde se z žalobních tvrzení právo žalobce jeví jako nepochybné, avšak není známo, jaké námitky žalovaný

³²⁵ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³²⁶ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 222.

³²⁷ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 798-807. Autoři zde dávají za příklad situaci, kdy žalobce netvrdí všechny právně významné skutečnosti, aby žaloba mohla být podkladem pro případné vydání rozsudku pro uznání, popřípadě když žalovaný, ač vyzván, se ve věci nevyjádřil. S tímto názorem si dovoluji polemizovat potud, že musí být důkladně rozlišováno mezi právně významnými skutečnostmi, tedy skutečnostmi, jež musí být tvrzeny a prokázány, má-li dotčený účastník uspět, a rozhodnými skutečnostmi ve smyslu "ohraničení skutku", které musí být tvrzeny, aby byla žaloba vůbec projednatelná. Z povahy a účelu přípravného jednání dle mého názoru plyne, že soud by neměl přistupovat k nařízení přípravného jednání tehdy, není-li žaloba projednatelná ve smyslu nedostatku "ohraničení skutku". K tomu mu slouží institut odstraňování vad žaloby podle § 43 OSŘ, byť dikce § 114c odst. 6 OSŘ mému názoru nesvědčí.

uplatňuje. K vyhovění liteře zákona nebude postačovat pouhé vydání "kvalifikované výzvy", nýbrž k tomu přistupující řádné doručení takové výzvy žalovanému, bez možnosti použití "fikce doručení".³²⁸ Nebylo-li by striktně trváno na řádném doručení výzvy, jednak by samotné formální vydání "kvalifikované výzvy", aniž by v poměrech projednávané věci byla zajištěna možnost dosažení účelu výzvy plynoucího z řádného doručení výzvy žalovanému, zabránilo konání přípravného jednání, jednak by soud nebyl nucen pečlivě zvažovat, který z těchto dvou nabízených institutů přípravy jednání využije.³²⁹

Zákon obsahuje pojistku, která soudu umožňuje vyhnout se nařízení přípravného jednání, aniž by to bylo podmíněno využitím (nevyužitím) zbývajících nástrojů přípravy jednání. Zmíněnou pojistkou je závěr o neúčelnosti konání přípravného jednání s ohledem na okolnosti případu. Jinak řečeno tam, kde bude jasné, že ve věci bude tak jako tak rozhodnuto při prvním jednání, nebude třeba nařizovat přípravné jednání a zbytečně tím prodlužovat řízení.³³⁰ Opět úsudek o neúčelnosti takového postupu musí soud učinit bez bližších zákonných vodítek pouze se zohledněním specifických okolností každého případu. Přípravné jednání bude neúčelné především ve věcech zcela jednoduchých, kde by přípravné jednání bylo na újmu rychlého projednání věci, nebo tam, kde lze důvodně očekávat, že se písemnost adresovanou žalovanému nepodaří doručit do vlastních rukou (nemá-li aktivovanou datovou schránku).³³¹

3.8.3. Předvolání a účast na přípravném jednání

Dospěje-li soud k závěru, že podmínky pro konání přípravného jednání podle § 114c odst. 1 OSŘ byly splněny, předvolá osoby, jejichž účasti je třeba, tedy alespoň účastníky a jejich zástupce³³². Předvolání k přípravnému jednání realizuje předseda senátu usnesením majícím povahu usnesení upravujícího

³²⁸ Viz § 114b odst. 4 a § 49 OSŘ.

³²⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 223.

³³⁰ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy.* 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

³³¹ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³³² Dále vedlejší účastník, znalec, státní zástupce, podpůrce apod

vedení řízení [viz § 202 odst. 1 písm. a) OSŘ].³³³ Z gramatického výkladu zákona plyne, že předvolání musí být jak účastníci, tak jejich zástupci.³³⁴ Obsahem předvolání bude stanovení dne, místa a času přípravného jednání, k němuž jsou účastníci, jejich zástupci a případně další osoby předvolávány, podle okolností poučení, že při přípravném jednání bude objasněno, zda jsou splněny podmínky řízení, že při přípravném jednání budou účastníci vyzváni, aby do protokolu doplnili právně významná skutková tvrzení a označili důkazy k jejich prokázání, popřípadě splnili jiné procesní povinnosti, že tyto povinnosti účastníci budou povinni splnit do skončení přípravného jednání, popřípadě že jim z důležitých důvodů může být na žádost poskytnuta dodatečná maximálně třicetidenní lhůta ke splnění těchto povinností, že ke skončení přípravného jednání nastává koncentrace řízení a co tato koncentrace řízení znamená, že případně po skončení přípravného jednání bude bezprostředně následovat jednání k projednání věci samé a dále je soud poučí též o následcích nedostavení k přípravnému jednání.³³⁵ Byť přípravné jednání probíhá neformálně, účast předvolaných na něm je povinná.³³⁶

První otázkou, kterou je třeba zodpovědět, je, zda k přípravnému jednání je potřeba předvolat všechny účastníky a jejich zástupce, nebo zda soud může provést selekci a k přípravnému jednání pozvat jen vybrané účastníky a jejich zástupce. Domnívám se, že z dikce § 114c odst. 2 OSŘ lze vyvodit pouze jediný přípustný závěr, a sice že je zásadně třeba trvat na předvolání všech účastníků a jejich zástupců. Opačný postup by byl v příkrém rozporu s principem rovnosti účastníků³³⁷, resp. rovnosti zbraní³³⁸, jedním z prvků širšího pojetí spravedlivého procesu. Ten účastník, který by nebyl k přípravnému jednání předvolán, by totiž přišel o možnost přednést svou záležitost na přípravném jednání, nemuselo by se mu dostat poučení podle § 118a OSŘ, byla by mu ztížena možnost namítat místní nepřislusnost a byl by vyloučen ze skutkové sumarizace sporu, čímž by byl

³³³ KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³³⁴ Viz dále.

³³⁵ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 801.

³³⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

³³⁷ Viz nálezný Ústavního soudu ze dne 13 listopadu 2003, sp. zn. III. ÚS 202/03.

³³⁸ Rozhodnutí ESLP ve věci *Dombo Beheer B.V. v. Holandsko* ze dne 27. října 1993.

vystaven podstatně méně výhodnému postavení, než předvolaná protistrana.³³⁹ K tomu nezbyvá než doplnit, že podle některých autorů úprava přípravného roku, účinná do 30. června 2009 umožňovala konání přípravného roku jen s jedním účastníkem.³⁴⁰ Díkce zákona ve vztahu k požadavku na předvolání účastníků a jejich zástupců byla ovšem stejná jako díkce současná.

Pochybnost dále budí zákonná výjimka z vyloučení možnosti náhradního doručení platná pro osoby, jimž se předvolání doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do aktivované datové schránky.³⁴¹ Může tedy nastat situace, kdy se adresát do datové schránky nepřihlásí a o předvolání fakticky neví, přesto posledním dnem desetidenní lhůty od dodání předvolání do datové schránky se předvolání považuje za doručené.³⁴² Pokud zohledníme následky neomluveného nedostavení se řádně předvolaného účastníka k přípravnému jednání, které mohou být, především pro žalovaného, fatální³⁴³, domnívám se, že taková přísnost není ospravedlnitelná dosažením účelu přípravného jednání. Tato úprava totiž jednak podstatně znevýhodňuje osoby s aktivovanou datovou schránkou, jednak citelně hraničí s popřením premisy, že konstruování právních fikcí v legislativě by mělo být spíše výjimečné. Žalovaný s aktivovanou schránkou by totiž mohl čelit prohře sporu a to současně na základě dvou fikcí, fikce doručení, jde-li o doručení předvolání, a fikce uznání nároku.³⁴⁴

Dalším problematickým momentem je časový předstih doručení předvolání před konáním přípravného jednání. Zákon hovoří ve spojitosti s předvoláním žalobce a žalovaného o dvacetidenní lhůtě, přičemž někteří autoři požadují bezpodmínečné dodržení lhůty, aby mohlo samotné přípravné jednání proběhnout, a není-li lhůta dodržena, uskutečnění přípravného jednání je vázáno na dostavení se a výslovný souhlas účastníka, jemuž předvolání nebylo doručeno

³³⁹ Srov. DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 532.

³⁴⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 798-807.

³⁴¹ Citovaná úprava zavedena s účinností od 1. ledna 2013 zákonem č. 404/2012 Sb., *kterým se mění občanský soudní řád a některé další zákony.*

³⁴² Viz § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴³ Vydání rozsudku pro uznání.

³⁴⁴ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 223.

řádně a včas (tedy s dvacetidenním předstihem).³⁴⁵ Tento názor považuji za nesprávný. Nelze si nepovšimnout, že zákonodárce vložil zmínku o dvacetidenní lhůtě až do části, v níž normuje následky nedostavení se k přípravnému jednání³⁴⁶, nikoli v části věnující se předvolání účastníků. Mám za to, že logickým vývodem naznačené systematiky, při současném zohlednění charakteru a účelu přípravného jednání, je teze, že dodržení dvacetidenní lhůty je pouze nezbytným předpokladem buď pro vydání rozsudku pro uznání (nedostavení se žalovaného), či zastavení řízení (nedostavení se žalobce), nikoli pro konání samotného přípravného jednání.³⁴⁷ Účastníci a jejich zástupci mají povinnost dostavit se na předvolání, i když se přípravné jednání koná dříve než dvacet dnů po doručení předvolání. Jinými slovy, může nastat situace, kdy soudce považuje za nutné projednat ustanovení znalce s účastníky, pokusit se o smír, vyjasnit si okruh dokazovaných skutečností s účastníky, k čemuž jako vhodnou variantu zvolí právě přípravné jednání s vědomím, že neúčast předvolaných účastníků nemůže způsobit zastavení řízení nebo vydání rozsudku pro uznání. Jedná se přitom o problém spíše v teoretické rovině, neboť motivem při nařízení přípravného jednání může být právě jisté ulehčení situace ve spojení s následky ve smyslu § 114c odst. 6 a 7 OSŘ, což však vyžaduje zachování oné dvacetidenní lhůty. Konečně se může stát i to, že soud až během přípravného jednání zjistí, že účastník nebyl řádně předvolán. Řešením takové situace může být dle mého názoru získání souhlasu všech předvolaných osob s konáním přípravného jednání, stanovení termínu nového přípravného jednání, trvají-li důvody pro konání přípravného jednání, nebo nařízení prvního jednání ve věci, odpadly-li důvody pro konání přípravného jednání. Značně překvapivým, tudíž nepřijatelným, by však byl postup, kdy by soud namísto nařízeného přípravného jednání rozhodl

³⁴⁵ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 398; BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*. 2009, č. 17, s. 611.

³⁴⁶ Viz § 114c odst. 6 a 7 OSŘ.

³⁴⁷ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27; VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

o uskutečnění prvního jednání s odůvodněním, že podmínky pro konání prvního jednání jsou splněny.³⁴⁸

Pokud jde o okruh osob, které se k přípravnému jednání předvolávají, zákon ukládá předvolat nejen zástupce účastníků, ale i samotné účastníky. Někteří autoři bezvýjimečně trvají na předvolání jak účastníka, tak jeho zástupce³⁴⁹, jiní tuto problematiku výslovně neřeší.³⁵⁰ Dle mého názoru je třeba uzavřít (nehledě na gramatický výklad dotčeného ustanovení), že požadavek na předvolání jak účastníka, tak jeho zástupce není požadavkem absolutní. Může totiž nastat situace, kdy přítomnost zastoupených účastníků bude zjevně nevhodná, kontraproduktivní a účelu přípravného jednání naopak prospěje výlučná přítomnost "nezúčastněných" zástupců.³⁵¹ V takovém případě vzhledem k požadavku racionality a efektivity řízení lze upustit od předvolání zastoupeného účastníka. Problém by však nastal tehdy, není-li účastník předvolán, řádně a včas předvolaný zástupce se nedostaví a soud vydá rozsudek pro uznání nebo zastaví řízení. Někteří autoři se vyslovují pro variantu, že od předvolání účastníka lze upustit s výslovným souhlasem dotčeného účastníka.³⁵² Poměrně striktní stanovisko zaujal Vrchní soud v Praze, jenž ve věci, v níž se k přípravnému jednání dostavil pouze zástupce žalobce, nikoliv řádně předvolaný zástupce žalovaného (aniž by soud samostatně předvolával zastoupeného žalovaného), uzavřel, že jelikož žalovaný měl v řízení zástupce s procesní plnou mocí, kterému bylo předvolání k přípravnému jednání doručeno, nebylo třeba, aby byl žalovaný obeslán samostatně zvlášť vedle zástupce. Jinými slovy řečeno, pro předvolání k přípravnému jednání platí totéž co pro jednání ve věci, totiž že soud předvolá jen ty účastníky, kteří buď nejsou zastoupeni, nebo zastoupeni jsou, ale mají něco osobně vykonat. V ostatních případech lze vydat rozsudek pro uznání, aniž by účastník byl předvolán, nedostaví-li se řádně a včas předvolaný zástupce.³⁵³ Dle

³⁴⁸ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 397-400.

³⁴⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 802.

³⁵⁰ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 397-400.

³⁵¹ Např. pokus o smírné řešení věci stran s výraznými osobními antipatiemi.

³⁵² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 225.

³⁵³ Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. prosince 2012, č. j. 3 Cmo 266/2012 - 269.

mého názoru se s ohledem na intenzitu negativních následků spojených s absencí zejména žalovaného na přípravném jednání jedná o exces, což vzápětí potvrdil Nejvyšší soud, který v kasačním rozhodnutí k rozhodnutí Vrchního soudu trval na důsledném a bezvýjimečném předvolávání jak zástupce, tak zastoupeného účastníka. „Dovolací soud dospěl k závěru, že pokud z ustanovení § 114c odst. 2, věty první, OSŘ vyplývá, že k přípravnému jednání předvolá předseda senátu účastníky a jejich zástupce, popřípadě též další osoby, jejichž přítomnosti je třeba, je namístě přisvědčit dovolatelce, že bylo třeba, aby soud k přípravnému jednání předvolal nejen zástupce účastníků, ale i účastníky samotné. Jak však vyplývá ze skutkových zjištění, byli k přípravnému jednání předvoláni jen právní zástupci žalované a nikoliv samotní účastníci. Nebyly tedy naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 OSŘ, jestliže nenastala fikce uznání závazku ve smyslu § 114c odst. 6 OSŘ.“³⁵⁴ Tento závěr plně koresponduje s gramatickým výkladem ustanovení § 114c odst. 2, věty první, OSŘ. Domnívám se, že teleologickému výkladu vyhovuje řešení spočívající v kombinaci požadavku na důsledné doručení předvolání jak zastoupenému účastníku, tak zástupci s moderačním aspektem výslovného souhlasu zastoupeného účastníka s proběhnutím přípravného jednání bez jeho účasti, učiněného třeba i prostřednictvím jeho zástupce. Tehdy by nebylo třeba dotčeného účastníka předvolávat.³⁵⁵ Pokud by však souhlas dán nebyl a buď účastník, nebo jeho zástupce, by nebyli řádně předvoláni, nemohly by nastat sankční následky absence.³⁵⁶

Je přitom otázkou, zda by bylo možné využít konkludentní projev vůle, tedy vyzvat nezastoupeného účastníka, zda souhlasí s proběhnutím přípravného jednání bez jeho účasti a připojit klauzuli ve smyslu § 101 odst. 4 OSŘ s poučením, že nevyjádří-li se k výzvě soudu ve stanovené lhůtě, bude mít soud za to, že účastník s konáním přípravného jednání bez jeho účasti souhlasí.³⁵⁷ Dle

³⁵⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1213/2013.

³⁵⁵ Srov. DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 532.

³⁵⁶ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

³⁵⁷ Výzvu podle § 101 odst. 4 OSŘ lze např. použít, jestliže se účastník má vyjádřit k projednání věci nebo rozhodnutí o odvolání bez nařízení jednání (§ 115a, § 214 odst. 3 OSŘ).

mého názoru uvedený postup není akceptovatelný, neboť odporuje samotnému smyslu konání přípravného jednání, totiž probrat věc se (všemi) účastníky.

To, že by k přípravnému jednání měli být současně předvoláváni účastník a jeho zástupce, však neznamená, by bylo možné sankcionovat rozsudkem pro uznání neúčast účastníka, je-li přítomen jeho zástupce.³⁵⁸ Jednak je výlučně právem účastníka řízení rozhodnout se pro účast či neúčast u přípravného jednání, jednak platí, že dostavil-li se zástupce účastníka, dostavil se i účastník v tom slova smyslu, že vůči němu nelze vyvozovat procesní následky, které podle zákona stíhají účastníka, který se nedostavil k jednání soudu.³⁵⁹ Případné nedostavení se by však měl účastník dobře zvážit z toho důvodu, že samotné nedostavení se (zvláště bez omluvy) nemůže být důvodem pro poskytnutí dodatečné lhůty ve smyslu § 114c odst. 4 věty druhé OSŘ, a to s přihlédnutím k tomu, co musí být obsahem předvolání k přípravnému jednání; účastník je informován o obsahu přípravného jednání a je jeho povinností poskytnout potřebné údaje svému zástupci, který se k přípravnému jednání dostavil.

3.8.4. Poučovací povinnost podle § 118a OSŘ v přípravném jednání

Účastník, kterému se nedostane potřebného poučení, může s ohledem na svou procesní neznalost utrpět újmu na svých právech. Kontinuálně rostoucí zvýrazňování důležitosti účelné přípravy jednání je nevyhnutelně spojeno s potřebou pečlivého plnění poučovací povinnosti, což nesporně klade na soudce vyšší nároky. Při plnění poučovací povinnosti soud bude často pohybovat na pomezí toho, o čem konkrétně ještě lze účastníka poučit a o čem již nikoliv. A

³⁵⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 80; KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X; SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 400.

³⁵⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 798-807. K tomu viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. září 2010, č. j. 20Co 328/2010 - 249, v němž soud uvedl: „*Odvolací soud se současně neztotožňuje se závěrem soudu I. stupně, že je nezbytná osobní účast účastníka u takového jednání i v případě, kdy je zastoupen zástupcem s procesní plnou mocí, který za něho jedná a může činit veškeré procesní úkony, k nimž je oprávněn účastník řízení. Samotná okolnost, zda se dostaví účastník nebo jeho zástupce či oba dva, nemá žádný vliv na koncentraci řízení.*“.

nejde jen o nepřipustnost poučení o hmotném právu. Výkonem poučovací povinnosti totiž nesmí být narušen ani princip rovnosti účastníků.³⁶⁰

Účastník má v řízení dvě základní procesní povinnosti, a to povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti ve smyslu § 101 odst. 1 písm. a) OSŘ a důkazní povinnost ve smyslu § 101 odst. 1 písm. b) OSŘ. Již během písemné přípravy jednání soud může účastníky vést ke splnění zmíněných procesních povinností, ať již prostřednictvím výzvy k odstranění vad žaloby podle § 43 odst. 1 OSŘ, či prostřednictvím výzvev k vyjádření podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ a § 114b odst. 1 OSŘ. Nejúčinnějším prostředkem v rámci přípravy jednání je zákonná koncentrace řízení³⁶¹ ve spojení s poučovací povinností soudu podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ, jež zmírňuje tvrdost účinků koncentrace.³⁶²

Zákonná úprava je nastavena tak, že účastník nemůže být odsouzen k neúspěchu založenému na tom, že neunesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní, a účinky koncentrace ani nemohou nastat tam, kde nepředcházelo precizní poučení podle § 118a – to znamená tehdy, když účastníku nebyla soudem poskytnuta dodatečná šance, aby zvýšil svoji procesní aktivitu, dotvrdil rozhodné skutečnosti a navrhl důkazy.³⁶³

Pokud se v průběhu přípravného jednání (či před) ukáže, že účastníci beze zbytku nesplnili své povinnosti tvrdit či prokázat, soud postupem podle § 118a OSŘ účastníky vyzve k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Systém poučovacích povinností ve smyslu § 118a OSŘ se přenáší do přípravného jednání. Jinými slovy řečeno, to, co by jinak soudce v souladu s § 118a OSŘ plnil při jednání, musí plnit i v rámci přípravného jednání. Podle § 114c odst. 3 písm. b) OSŘ musí účastníci na základě výzvy soudu doplnit potřebná tvrzení o právně významných skutečnostech a odpovídající důkazní návrhy do protokolu. Východiskem k tomu jsou právě příslušná poučení soudu na základě výše popsaného postupu podle § 118a OSŘ.³⁶⁴

³⁶⁰ HORÁK, Pavel, HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost soudu I. stupně v nalézacím řízení sporném. *Právní rozhledy*. 2003, roč. 11, č. 10, s. 487-494.

³⁶¹ Viz dále.

³⁶² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, 2014, s. 229.

³⁶³ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

³⁶⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 804.

3.8.5. Průběh přípravného jednání

Zákon poskytuje pouze demonstrativní výčet úkonů, k nimž během přípravného jednání má zpravidla docházet, přičemž uvádí činnosti a postupy, které jsou obvykle potřebné v rámci přípravy jednání a částečně kopíruje § 114 a § 114a odst. 2 OSŘ.

Přípravné jednání není jednáním ve věci samé ve smyslu § 115 OSŘ. Z toho plyne jednak to, že přípravné jednání je neveřejné³⁶⁵, jednak to, že soud by k účastníkům měl přistupovat méně formálně. Dokonce se přípravné jednání ani nemusí konat v soudní síni. Vhodnějším prostorem může být např. soudcova kancelář a soudce v civilním oblečení. Účastníci mohou být při takovém jednání více uvolnění. Při pozdějším konání více formálního jednání ve věci si mohou vnímáním nastíněného rozdílu uvědomit vážnost projednávání věci před soudem, což může příznivě stimulovat jejich přístupnost na smírné vyřešení věci.³⁶⁶

Byť zákon předpokládá, že jednou z aktivit v rámci přípravného jednání bude zkoumání splnění podmínek řízení, dle mého názoru by si soud "pro sebe" měl vyjasnit, zda jsou splněny podmínky řízení, ještě před konáním přípravného jednání a nezatěžovat jeho průběh touto činností. Uvedené platí s výhradou jednak poskytnutí možnosti účastníkům vyjádřit se k podmínkám řízení a namítnout jejich nedostatky, jednak existence okolností, které zakládají pochybnost ohledně splnění podmínek řízení a které je žádoucí za součinnosti stran objasnit.³⁶⁷

Vlastní průběh přípravného jednání není zákonem výslovně stanoven. Je proto na každém soudci, aby v poměrech projednávané věci určil osnovu přípravného jednání. Přesto lze využít vodítka v podobě úpravy průběhu jednání ve věci samé.³⁶⁸ Po zahájení přípravného jednání, prezenci a kontrole doručení předvolání a zjištění aktuálních procesních stanovisek stran by soudce měl účastníkům vysvětlit význam přípravného jednání a poskytnout jim v úvahu připadající procesní poučení. Následně podle povahy věci přistoupí k pokusu o smírné řešení sporu. Poté soudce skutkově probere věc s účastníky a provede

³⁶⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 334.

³⁶⁶ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 225.

³⁶⁷ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

³⁶⁸ Viz § 118 OSŘ.

"inventuru skutkových zjištění", tedy vytvoří ucelený přehled sporných a nesporných skutečností, čímž vyřídí skutečnosti, ke kterým není třeba provádět dokazování. V návaznosti na inventuru skutkových zjištění soud poskytne potřebná poučení ve smyslu § 118a OSŘ, poučí účastníky o koncentraci řízení a jejich účincích, případně účastníkům poskytne lhůtu k reakci na obdržená poučení a stanoví termín jednání tak, aby účastníky již nemusel k němu zvlášť předvolávat.³⁶⁹

I když to zákon výslovně neuvádí, mělo by přípravné jednání až na výjimky, neskončí-li odmítnutím žaloby, zastavením řízení či vydáním rozsudku pro uznání, končit tím, že soud sdělí účastníkům termín jednání ve věci.³⁷⁰ Soud přitom není vázán lhůtou pro předvolání podle § 115 odst. 2 OSŘ. Z dikce zmíněného ustanovení plyne, že soud může na konci přípravného jednání nařídít jednání ve lhůtě kratší než 10 dnů. Část odborné teorie zastává názor, že soud může po skončení přípravného jednání přítomným účastníkům a jejich zástupcům oznámit, že nařizuje jednání bezprostředně navazující na přípravné jednání, když konání jednání je podmíněno tím, že může proběhnout jen s využitím výsledků přípravného jednání a není-li třeba přítomnosti jiných osob než těch, které již jsou přítomny.³⁷¹ Domnívám se, že takový postup však nebude příliš častý. Jednak nelze předem spolehlivě předvídat výsledek přípravného jednání z hlediska možného postupu podle § 114c odst. 4 OSŘ, který by takto nařízené jednání zmařil, jednak by uvedený postup vyžadoval vždy účastníka perfektně připraveného na možné alternativy řízení.³⁷²

Během přípravného jednání účastníci mohou vznést námitku podjatosti ve smyslu § 15a OSŘ. Námitka podjatosti by zásadně neměla zmařit dokončení přípravného jednání a dosažení stavu koncentrace. Jelikož přípravné jednání nemá povahu jednání, nýbrž toliko "jiného soudního roku", i přes námitku podjatosti, o níž má soud za to, že není důvodná, by v souladu s § 15b odst. 2 OSŘ přípravné

³⁶⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 226.

³⁷⁰ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

³⁷¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 806.

³⁷² KRÁLÍK, Michal, Jiří VAŠÍČEK. § 115 (Nařízení jednání a předvolání k jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 07.06.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

jednání mělo být dokončeno, nařízeno jednání ve věci a věc rozhodnuta.³⁷³ Pokud by soud při jednání nerozhodl, věc by byla předložena nadřízenému soudu k rozhodnutí o námitce podjatosti.³⁷⁴ Stejně bude soud postupovat tehdy, má-li za to, že námitka je důvodná, s tím, že přípravné jednání by musel zpravidla ukončit, aniž by nastaly účinky koncentrace.

Pokud jde o možnost odročit přípravné jednání v případě nedostavení se některého z účastníků, kteří se omluvili řádně a včas z důležitého důvodu, aniž by současně byly splněny předpoklady pro odmítnutí žaloby, zastavení řízení či nástup účinků fikce uznání, Bureš uvádí, že přípravné jednání nemůže být odročeno, neboť takový postup by odporoval samotnému smyslu přípravného jednání. Je však možné přípravné jednání ukončit a znovu nařídit.³⁷⁵ Lavický se k tomuto názoru přiklání.³⁷⁶ Jirsa možnost odročit přípravné jednání připouští a zmiňuje ji v souvislosti s akceptací omluvy některého z předvolaných.³⁷⁷ Městský soud v Praze v usnesení ze dne 2. září 2010, č. j. 20Co 328/2010 - 249, uvedl, že: „...úvahy o odročení přípravného jednání jsou nepřijatelné, neboť konání přípravného jednání nezabývá soud povinnost nařízení řádného jednání k projednání věci samé...“ Jinými slovy řečeno, v situaci, kdy by přicházelo v úvahu odročení přípravného jednání, by soud měl nařídit jednání ve věci samé. Mám za to, že nelze zcela vyloučit možnost odročení přípravného jednání s tím, že účinky přípravného jednání by nastaly až na odročeném přípravném jednání.³⁷⁸ Zpravidla však odročení jednání nebude praktické a měl by být upřednostněn postup spočívající v ukončení přípravného jednání a nařízení nového přípravného jednání včetně předvolání obsahujícího všechna potřebná poučení, resp. v upuštění od nařízení dalšího přípravného jednání a nařízení jednání ve věci,

³⁷³ Otázka podjatosti může být následně řešena při rozhodování o řádných nebo mimořádných opravných prostředcích.

³⁷⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 803.

³⁷⁵ Tamtéž, s. 806.

³⁷⁶ KRÁLÍK, Michal, Jiří VAŠÍČEK. § 115 (Nařízení jednání a předvolání k jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 07.06.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³⁷⁷ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 230.

³⁷⁸ Vzor vyrozumění o odročení přípravného jednání je obsažen v oficiálních vzorech k občanskému soudnímu řádu vydávaných Ministerstvem spravedlnosti.

popř. by soud měl využít poskytnutí dodatečné lhůty ve smyslu § 114c odst. 4 OSŘ.

V úvahu však přichází přerušení přípravného jednání z důvodu časové náročnosti, množství sporných skutkových tvrzení a nastalé potřeby poskytnout náležitá poučení³⁷⁹, popř. nařídí-li soud stranám první setkání s mediátorem. Následkem uvedeného se přípravné jednání přeruší a koncentrace řízení v této fázi nenastane.³⁸⁰ Koncentrace by neměla nastat ani tehdy, přeruší-li se řízení, neboť probíhá jiné řízení, v němž je řešena otázka, kterou mají účastníci i soud pro rozhodnutí za významnou.³⁸¹

Přípravné jednání by mělo být zakončeno tím, že předseda senátu účastníkům podá informaci o dalším průběhu řízení a sdělí jim termín jednání ve věci.³⁸² Okamžik skončení přípravného jednání je důležitý jednak proto, že limituje možnost soudu zkoumat svoji místní příslušnost, ale hlavně proto, že se k němu vztahuje nástup účinků zákonné koncentrace.³⁸³

Závěrem poukazuji na to, že úprava nástupu účinků koncentrace v rámci přípravného jednání, na rozdíl od úpravy koncentrace ve spojitosti s jednáním ve věci, předvídá možnost konání více přípravných jednání, resp. nástup účinků koncentrace na posledním z nich. Možnost nástupu koncentrace na posledním z více přípravných jednání nepřímo deklaruje i Svoboda, když uvádí, že: „*Smyslem nové koncentrační úpravy je řízení zkoncentrovat při nejbližší možné a vhodné příležitosti, nejdříve však v souvislosti se skončením prvního nebo přípravného jednání. Jestliže tato příležitost nastane s ohledem na zvláštní okolnosti případu až později, je třeba ji využít. Proto je namístě § 118b a 114c OSŘ vykládat tak, že k nastolení skutkového a důkazního “stopstavu” může dojít i při některém z následujících jednání. Zkrátka tehdy, když soud může naplnit jak*

³⁷⁹ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 231.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 227.

³⁸¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 805.

³⁸² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 229.

³⁸³ Viz dále.

svoji poučovací povinnost o formální podstatě koncentrace (§ 118b odst. 1 OSŘ), tak svoji materiální poučovací povinnost dle § 118a odst. 1-3 OSŘ.³⁸⁴

3.8.6. Nedostavení se k přípravnému jednání

Platná právní úprava spojuje s pasivitou žalobce a žalovaného, spočívající v neomluvené absenci na přípravném jednání přes řádné a včasné předvolání, závažné následky.³⁸⁵ Pro žalobce není tento nepříznivý následek natolik tíživý. Jeho absence totiž vede pouze k zastavení řízení, což je soudní rozhodnutí, jež nezakládá překážku věci rozhodnuté, žalobce tudíž může podat žalobu znovu.³⁸⁶ Nejde přitom o fikci zpětvzetí žaloby následkem nedostavení se žalobce, ale o zákonem stanovený způsob, jak ukončit řízení, neprojeví-li žalobce o účast v přípravném jednání zájem.³⁸⁷ Sankční následek pro žalobce představuje relativně nový prvek české procesní úpravy, když dosavadní sankční instituty³⁸⁸ byly namířeny toliko proti žalovanému. Zcela zásadní je naopak dopad na pasivního žalovaného, jenž se vystavuje – za splnění dalších podmínek – nástupu účinků fikce uznání žalobou uplatněného nároku. Mám za to, že rozdílná intenzita sankcí za nedostavení se k přípravnému jednání pro obě strany sporu, může být vnímána jako narušení principu rovnosti účastníků.³⁸⁹

Žalovaný je do jisté míry chráněn tím, že vydání rozsudku pro uznání musí nezbytně předcházet splnění množství podmínek. Předně předvolání mu musí být doručeno nejméně 20 dnů před konáním přípravného jednání do vlastních rukou

³⁸⁴ SVOBODA, Karel. K soudcovským debatám nad podstatou koncentrace. *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 360-362.

³⁸⁵ Byť termín sankce má své místo především v oblasti trestního, popř. správního práva, zákonodárce tyto následky v důvodové zprávě označuje termínem sankce, čímž vyjadřuje pravý účel ustanovení, a sice potrestat pasivitu účastníka v klíčové fázi řízení. Viz důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb.

³⁸⁶ Při zastavení řízení musí soud vždy rozhodnout o nákladech řízení (viz § 151 odst. 1 věta první OSŘ). Podle Valenty by se při zastavení řízení pro neomluvenou absenci žalobce mělo o nákladech řízení rozhodovat podle § 146 odst. 2 věty první OSŘ, když nečinný žalobce procesně zavínil, že řízení muselo být zastaveno. VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

³⁸⁷ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 806.

³⁸⁸ Viz § 153a a § 153b OSŘ.

³⁸⁹ Shodně viz VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

s vyloučením náhradního doručení³⁹⁰ a musí mu být řádně doručena žaloba. O fikci uznání nároku (a o podmínkách, za kterých nastoupí) musí být žalovaný v předvolání k přípravnému jednání výslovně poučen tak, aby byl předem jasně a srozumitelně informován o procesních následcích spojených s jeho neúčastí u přípravného jednání. Dále se nesmí jednat o nesporné řízení, resp. řízení podle části páté OSŘ, nesmí se jednat o věc, v níž nelze uzavřít smír, soud musí rozhodovat na základě bezvadné žaloby ve smyslu § 79 odst. 1 OSŘ, musí být splněny podmínky řízení a konečně musí být splněna podmínka, že žalovaný se k přípravnému jednání nedostavil, aniž by se řádně a včas omluvil.

Zákonem výslovně zmíněná přednost odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení před nástupem účinků fikce uznání svědčí závěru, že nelze s každým, byť formálně nepochybným, nedostavením se žalovaného k přípravnému jednání bez potřebné materiální úvahy spojovat závěr o splnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání. Nebude tak možné sankcionovat kvalifikovanou pasivitu žalovaného vyhověním žalobě postavené na právním omylu, jíž by nebylo možné ani při prokázání všech žalobních tvrzení vyhovět.³⁹¹

Může nastat situace, kdy se k přípravnému jednání nedostaví oba účastníci. Pak předseda senátu stojí před rozhodnutím, zda řízení zastavit, nebo vydat rozsudek pro uznání. V případě, že se nedostaví ani žalobce ani žalovaný, přičemž byli oba řádně a včas předvoláni, soud by měl upřednostnit sankcionování žalobce a řízení zastavit.³⁹² Žalobce je totiž tím, kdo spor inicioval, když se domáhal ochrany svého práva u soudu, je tudíž logicky tím kdo "útočí" a minimálně jehož aktivní účast na řízení je žádoucí. Vyslovený právní názor potvrzuje i poslední věta § 114c odst. 6 OSŘ, dle které nelze vydat rozsudek pro uznání tehdy, jsou-li splněny podmínky pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby. Citované

³⁹⁰ Požadavek doručení předvolání k přípravnému jednání do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení výrazně ztěžuje praktickou nepoužitelnost institutu přípravného jednání. Viz VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

³⁹¹ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 533.

³⁹² DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 806; JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 232; VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

ustanovení dle mého názoru v podstatě koncipuje speciální podmínku řízení pro vydání rozsudku pro uznání, neboť splnění podmínek pro vydání nemeritorního rozhodnutí, tedy odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení, zabraňuje vydání meritorního rozhodnutí, rozsudku pro uznání. Jinými slovy řečeno, aby mohl být vydán rozsudek pro uznání, musí, vedle naplnění všech shora zmíněných předpokladů a tradičních podmínek řízení, přistoupit i splnění podmínky řízení obsažené v poslední větě § 114c odst. 6 OSŘ. Objevil se však i názor, že v takové situaci nelze vydat ani rozsudek pro uznání ani řízení zastavit, neboť tyto následky se vzájemně vyruší.³⁹³ S takovým názorem se neztotožňuji, neboť nereflektuje rozdílné výchozí postavení žalobce a žalovaného. Jak bylo uvedeno výše, žalobce je tím, kdo využívá moment překvapení a vtahuje žalovaného do soudního řízení, měl by být tudíž tím, kdo zcela důsledně plní své procesní povinnosti, včetně účasti na přípravném jednání. Krom toho pasivita žalovaného může být rovněž formou procesní obrany, byť v tomto ohledu značně riskantní.

Žalobce i žalovaný mají možnost vyhnout se negativním následkům zmeškání přípravného jednání tím, že svoji neúčast včas omluví a zároveň omluvu podloží existencí důležitého důvodu. Posouzení důvodnosti omluvy je výlučně na soudu. Podle Bureše je třeba podmínky fikce uznání vykládat obdobně, jako je tomu v případě fikce uznání podle § 114b odst. 5 OSŘ, a také se zřetelem k tomu, na jakých předpokladech zákon konstruuje fikci nespornosti žalobních tvrzení u rozsudku pro zmeškání. To mimo jiné vede k závěru, že termín "důležitý důvod", který neúčast žalovaného omlouvá, je třeba vykládat tak, jak to činí judikatura k podmínkám pro vydání rozsudku pro zmeškání, a se zřetelem k této judikatuře je třeba posuzovat i včasnost omluvy žalovaného.³⁹⁴

Proti rozsudku pro uznání lze podat odvolání jen z důvodů uvedených v § 205b OSŘ³⁹⁵ a na rozdíl od rozsudku pro zmeškání³⁹⁶ se žalovaný nemůže domáhat zrušení rozsudku pro uznání po jeho vynesení. Pozice žalovaného, který

³⁹³ WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 6, s. 226-231.

³⁹⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 805.

³⁹⁵ Odvolacím důvodem jsou jen vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) a skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání.

³⁹⁶ Srov. § 153b odst. 4 OSŘ.

bez řádné a včasné omluvy zmeškal přípravné jednání, je v porovnání s žalovaným, které obdobně zmeškal jednání ve věci, je tak značně ztížena.

Konečně je třeba zdůraznit, že negativní následky nedostavení se v případě nerozlučného společenství nastanou pouze tehdy, když se všichni účastníci v nerozlučném společenství k přípravnému jednání nedostaví. V případě samostatného společenství se následky budou posuzovat individuálně.³⁹⁷

3.8.7. Smírné řešení věci a nařízení mediace

Zákon předpokládá využití přípravného jednání rovněž k provedení pokusu o smírné vyřešení věci.³⁹⁸ Mám za to, že značná neformálnost přípravného jednání, umožňuje využít tohoto institutu jako určité "soudní mediace". Na tomto místě upozorňuji na nepatrnou nuanci ve znění § 99 odst. 1 věta druhá OSŘ, dle něhož soud "usiluje o smír mezi účastníky", a § 114c odst. 3 písm. c) OSŘ, dle něhož se soud "pokouší se o smírné vyřešení věci".

Podle Bureše slova zákona "pokouší se" nelze vykládat tak, že předseda senátu se účastníků pouze formálně dotáže na jejich ochotu uzavřít smír. Tato fáze přípravného jednání by měla nastoupit poté, co soud za užití poučovací povinnosti podle § 118a OSŘ stanoví mezi účastníky sporný okruh právně významných skutečností, účastníkům předestře, oč je podle jeho předběžných závěrů mezi nimi spor, a seznámí je se stanovisky Nejvyššího soudu a rozhodnutími publikovanými ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, která se věci týkají.³⁹⁹ Podle Jirsy poskytnutí poučení podle § 118a OSŘ nemusí nutně předcházet pokusu o smírné vyřešení věci. Může naopak následovat i poté, co se pokus o smírné řešení neshledal u účastníků s kladnou odezvou, ale jejich aktivní součinnost během pokusu o nalezení smírného řešení přispěla k vyjasnění toho, v čem není mezi

³⁹⁷ DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 533; DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 806; JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 232.

³⁹⁸ Smírné vyřešení věci nemusí znamenat pouze uzavření smíru a jeho následné schválení, nýbrž může spočívat např. i v uznání nároku a následném vydání rozsudku pro uznání nebo v mimosoudní dohodě spojené se zpětvzetím žaloby.

³⁹⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 805.

nimi sporu a co naopak zůstalo sporné, a k avizování toho, jaké důkazy budou ke sporným skutečnostem při jednání prováděny.⁴⁰⁰

Mám za to, že úsudek o tom, v jaké fázi přípravného jednání bude přistoupeno k pokusu o smírné řešení věci, je nutné ponechat výlučně na předsedovi senátu tak, aby jej učinil ve světle aktuálních poměrů projednávané věci.

Byť smírné ukončení věci je zjevně primárním účelem pokusu o smírné řešení věci, přínos pokusu o smírné řešení je nutno vykládat širěji především s ohledem na účel přípravného jednání. Probrání věci s účastníky a upozornění na právní úpravu a na judikáty vztahující se k souzené věci jednak nepochybně posilují předvídatelnost postupu soudu tím, že účastníci získají povědomí, jakým směrem se budou v případě, že ke smíru nedojde, ubírat úvahy soudu. Účastníci tomu následně mohou přizpůsobit svoji procesní taktiku⁴⁰¹. Proces pokusu o smírné řešení věci rovněž slouží soudu k vlastní přípravě jednání.

S účinností od 1. září 2012 má předseda senátu možnost, nezhájí-li účastníci dobrovolně smírná jednání, nařídít jim první setkání s mediátorem. Kritériem při zvažování této alternativy bude především účelnost a vhodnost takového postupu, na což bude zpravidla usuzováno z okolností konkrétního případu, ze vztahů mezi účastníky, z délky a složitosti probíhajícího sporu, z postoje stran k mediaci a ke smírnému vyřešení sporu vůbec. Mediace až na výjimky není vhodná pro účastníky, kteří již mezi sebou absolvovali více sporů a vztahy mezi nimi jsou poznamenány déle trvajícím konfliktem s vysokým stupněm rozvratu osobních, obchodních či smluvních vztahů.⁴⁰²

V předešlé podkapitole jsem uvedl, že nařízení mediace povede k přerušení přípravného jednání a zamezení nástupu účinků koncentrace. Toto řešení považuji za správné z toho důvodu, že mediace by měla být ze své podstaty založena na dobrovolnosti, na upozadění autoritativní role soudu a na ujištění účastníků, že neúspěšné absolvování mediačního řízení nezhorší jejich postavení v řízení před soudem, čemuž by stálo v cestě, pokud by bylo řízení

⁴⁰⁰ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

⁴⁰¹ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

⁴⁰² JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 227.

zkoncentrováno a teprve následně provedena mediací.⁴⁰³ Naopak podle Bureše by snaha o smírné vyřízení věci ovšem neměla vést k bezdůvodným průtahům. Přípravné jednání proto předseda senátu dokončí, nastanou účinky koncentrace řízení a bude na účastnících, zda se v době přerušení řízení mimosoudně dohodnou anebo zda v řízení - v němž ovšem již nastaly účinky koncentrace - bude pokračováno nařízením jednání.⁴⁰⁴

3.8.8. Koncentrace řízení v přípravném jednání

Jedním z potencionálně nejvýznamnějších přínosů konání přípravného jednání je nástup účinků koncentrace řízení. Spolu s koncem přípravného jednání, případně s koncem dodatečně stanovené lhůty, totiž v řízení nastane významný mezník, a pokud účastník začne být aktivní až po tomto okamžiku, může to pro něj mít závažné procesní důsledky, protože již bude platit zákaz novot⁴⁰⁵. "Souhrnnou" novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. byl do přípravného jednání posunut chronologicky první v úvahu přicházející "koncentrační bod" pro nastolení "skutkového a důkazního stopstavu", který účastníkům brání, aby do řízení vnášeli další skutečnosti a důkazy.⁴⁰⁶ Zmíněná novela dala soudu možnost, jak prostřednictvím institutu přípravného jednání přimět účastníky, aby vyčerpali svá tvrzení a důkazní návrhy do skončení přípravného jednání, případně do uplynutí dodatečné lhůty.⁴⁰⁷

"Koncentračním bodem" jest okamžik skončení přípravného jednání, resp. uplynutí nejvýše třicetidenní lhůty⁴⁰⁸ po skončení přípravného jednání.⁴⁰⁹ Soud totiž, obdobně jako při prvním jednání ve věci, může oddálit nástup účinků koncentrace tím, že před skončením přípravného jednání poskytne z důležitého

⁴⁰³ Srov. tamtéž, s. 227.

⁴⁰⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 805.

⁴⁰⁵ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 198-208; SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 399.

⁴⁰⁷ JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 12, s. 427-434.

⁴⁰⁸ Zákon limituje maximální délku lhůty, na rozdíl od lhůt stanovených soudem za účelem podle § 118a, popř. § 118b odst. 1 OSŘ.

⁴⁰⁹ Viz § 114c odst. 4 OSŘ.

důvodu k návrhu⁴¹⁰ některého z účastníků dodatečnou lhůtu ke splnění povinností tvrdit a prokazovat. Odborná teorie je jednotná v tom, že o dodatečné lhůtě soud rozhoduje formou usnesení, jímž se upravuje vedení řízení.⁴¹¹ Pokud jde o účel dodatečné lhůty, Bureš dle mého soudu zcela přiléhavě označuje poskytnutí dodatečné lhůty podle § 114c odst. 4 OSŘ jako pojistku pro případ, že se až při přípravném jednání ukáže (z důvodů, na něž se účastníci nemohli předem připravit), že účastníci potřebují ke splnění povinností tvrdit a prokazovat delší lhůtu. Poskytnutí lhůty naopak nemá sanovat situace, kdy účastníci předem nevěděli, co od nich bude ze strany soudu na přípravném jednání vyžadovat.⁴¹² Prostor pro diskuzi nechává relativně neurčitý termín "důležitý důvod".

Někteří autoři spatřují důležitý důvod v poskytnutí rozsáhlého (a obsahově nového) poučení podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ, které soud účastníkům poskytl až během přípravného jednání a na něž strany nemohly ještě před skončením přípravného jednání v úplnosti reagovat.⁴¹³ Jiní autoři k vymezení dotčeného pojmu přistupují obecněji.⁴¹⁴ Podle nich důležitost důvodu musí souviset s cílem přípravného jednání, tedy s ustanovením okruhu sporných skutečností a seznamu důkazů a s případným objasněním, zda jsou splněny podmínky řízení. Nemusí se přitom jednat pouze o splnění povinností tvrdit a prokazovat v návaznosti na poskytnuté poučení podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ. Účastník může až při přípravném jednání zjistit, že do skončení přípravného jednání není schopen

⁴¹⁰ Zákonná dikce § 114c odst. 4 OSŘ hraje roli u výkladu úpravy poskytnutí lhůty podle § 118b odst. 1 OSŘ. Ačkoli tak zákon výslovně nestanoví, soud může ke stanovení lhůty přistoupit pouze k žádosti účastníka, analogicky podle § 114c odst. 4 OSŘ. Viz DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 840. Podle naznačené logiky by bylo lze analogicky využít i pravidlo, že k poskytnutí lhůty musí dojít z důležitého důvodu, což však Bureš nečiní. Dle mého názoru není v tomto ohledu žádoucí činit rozdíl mezi poskytnutím lhůty v přípravném jednání a při jednání ve věci. Otázkou *de lege ferenda* zůstává, zda by soud neměl mít možnost dodatečnou lhůtu účastníkům poskytnout v obou případech i bez jejich výslovné žádosti. Mám za to, že nikoli. Soud jednak může účastníky k podání žádosti o prodloužení lhůty navést vhodným poučením, jednak by účastníci měli nést odpovědnost za svůj úspěch v řízení, jednak se soud vyhne případným námitkám nerovného postupu vůči účastníkům v případě poskytování lhůty *ex offo*.

⁴¹¹ Tudíž proti němu není odvolání přípustné [viz § 202 odst. 1 písm. a) OSŘ].

⁴¹² DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 802.

⁴¹³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 399.

⁴¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 798-807.

dostát příslušným procesním povinností vzhledem k tomu, jak se přípravné jednání vyvíjí.⁴¹⁵ Jirsa, aniž by reflektoval důležitost důvodu k poskytnutí dodatečné lhůty, konstatuje, že soud by ji k žádosti účastníka zásadně měl poskytnout v duchu práva na spravedlivý proces.⁴¹⁶

Ve světle uvedených příkladů lze dle mého názoru učinit závěr, že výklad termínu "důležitý důvod" by měl směřovat k vyloučení nepřiměřené tvrdosti účinků koncentrace, jež by zasáhly účastníka bez jeho viny objektivně nemajícího prostor pro splnění svých povinností tvrdit a prokazovat.

V řízení může nastat situace, kdy reakce účastníka na poskytnuté poučení podle § 118a OSŘ bude znamenat podstatně změněnou skutkovou situaci, na níž by mělo být protistraně umožněno reagovat. Jirsa vidí řešení v tom, že žalobci by byla poskytnuta dodatečná lhůta kratší než žalovanému, aby žalovaný měl možnost na tvrzení a důkazní návrhy žalobce reagovat. Ze zákona totiž neplyne, že by lhůty nemohly být různě dlouhé.⁴¹⁷ S tímto názorem se neztotožňuji. Jednak ve svém důsledku vede k narušení principu rovnosti stran, především ale nereflektuje účel výzvy, jakožto adresného poučení reagujícího na zcela konkrétní již nastalou procesní situaci, když smyslem poskytnutí rozdílně dlouhých lhůt je výlučně presumovaná potřeba doplnit tvrzení a důkazní návrhy v budoucnu, aniž by bylo najisto postaveno, zda taková potřeba vůbec vyvstane a jaký by měl být obsah poučení podle § 118a OSŘ. Krom toho Nejvyšší soud uvedl, že: „*Účinky koncentrace nebrání účastníkům popírat správnost tvrzení protistrany o skutečnostech významných pro rozhodnutí o věci samé nebo se vyjadřovat k důkazům označeným druhou stranou sporu.*“⁴¹⁸

Pokud jde o vztah lhůty ve smyslu § 114c odst. 4 OSŘ ke koncentraci řízení podle § 114c odst. 5 OSŘ, domnívám se, že z povahy věci se koncentrace vztahuje, resp. "koncentrační bod" nastupuje, pouze ohledně povinnosti doplnit

⁴¹⁵ Kupříkladu může jít o situaci, kdy je třeba umožnit účastníkovi reagovat adekvátním způsobem na skutečnosti uváděné protistranou, o nichž dosud neuvažoval.

⁴¹⁶ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II.* Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 230.

⁴¹⁷ Tamtéž, s. 230.

⁴¹⁸ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

potřebná tvrzení o skutečnostech a navrhnout provedení důkazů k jejich prokázání.⁴¹⁹

Aby koncentrace v řízení mohla nastat, je třeba, aby účastníci byli o koncentraci a jejich účincích řádně poučeni. Byť § 114c odst. 5 OSŘ ukládá soudu poskytnout účastníku příslušné poučení jen před skončením přípravného jednání, mělo by se účastníkům dostat náležitého poučení již v usnesení o nařízení přípravného jednání. K tomuto názoru inklinuje odborná teorie i soudní praxe⁴²⁰. Nejvyšší soud uvedl, že: „...účinky tzv. koncentrace řízení podle ustanovení § 118b OSŘ nenastanou, jestliže účastníci nebyli o koncentraci řízení a o jejich účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení.“⁴²¹. Jinými slovy řečeno, následkem toho, že soud nepoučí účastníky o koncentraci řízení v předvolání k přípravnému jednání, tak také při samotném přípravném jednání, jehož skončením má koncentrace řízení nastat, bude nemožnost nástup účinků koncentrace řízení. Lze se však setkat i s názorem, že poučení je třeba poskytnout

⁴¹⁹ BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*. 2009, č. 17, s. 611. Autorky poukazují na možné absurdní následky úpravy vztahu lhůty podle § 114c odst. 4 OSŘ a koncentrace podle § 114c odst. 5 OSŘ plynoucí z toho, že koncentrace by se vztahovala i na plnění dalších procesních povinností podle § 114c odst. 1 písm. e) OSŘ, např. účastník by se nedostavil ke znalci a nepožádal by o poskytnutí lhůty ke splnění této procesní povinnosti.

⁴²⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009, s. 802.

⁴²¹ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010. Právní názor Nejvyššího soudu byl s odkazem na § 5 OSŘ motivován snahou o zajištění spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků a uplatnění principu právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování. Soud v odůvodnění uvedl: „Byť zákon "mlčí" o poučovací povinnosti soudu ve vztahu k předpokladům, za nichž nastává tzv. koncentrace řízení, a o jejich účincích při předvolávání účastníků k přípravnému jednání nebo k prvnímu jednání, nelze úspěšně dovozovat, že by soud byl povinen poskytnout účastníkům poučení jen v případech uvedených v ustanovení § 114c odst. 5 OSŘ nebo v § 118b odst. 2 části věty druhé za středníkem OSŘ....Nemají-li být tedy činěny zcela neodůvodněné rozdíly ve výkonu poučovací povinnosti soudu v jednotlivých případech, v nichž dochází k tzv. koncentraci řízení, musí se poučení o tzv. koncentraci řízení a o jejich účincích vždy dostat účastníkům předem (v předvolání), neboť účastníkům je třeba dát s potřebným předstihem vědět o tom, do kdy mohou v řízení splnit svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost, aby se i z tohoto hlediska mohli na jednání připravit, neboť je nezbytné, aby účastníci vždy bez pochybností věděli o tom, že řízení bude zkoncentrováno a kdy k tomu dojde, a aby tomu mohli přizpůsobit svůj další postup v řízení.“

jen před skončením přípravného jednání.⁴²² Mám za to, že shora citovaný právní názor Nejvyššího soudu považují za přílišně formalistický. Zákon explicitně nepožaduje, aby předvolání k přípravnému jednání obsahovalo poučení o koncentraci řízení. Nadto citovaný právní názor jen zbytečně zatěžuje písemnou komunikaci mezi soudem a účastníky (nezastoupenými osobou znalou práva), když písemné poučení (běžně se limitující pouze na doslovnou citaci příslušných zákonných ustanovení) o tak obtížně srozumitelném institutu bude z povahy věci vždy méně efektivní než ústní poučení dané při osobním kontaktu. K upozornění účastníků a zároveň k jejich "ochraně" před přísnými účinky koncentrace tak dle mého názoru zcela postačuje poučení poskytnuté při samotném přípravném jednání tak, jak ukládá § 114c odst. 5 OSŘ.

Procesní následky, které zákon spojuje s poskytnutím procesního poučení, nenastávají v případě, že poskytnuté poučení neodpovídá zákonným obsahovým náležitostem. Poučení, které je neúplné, je poučením nedostatečným, a poskytnutí nedostatečného poučení je z hlediska procesních důsledků třeba klást naroveň situaci, kdy poučení nebylo dáno vůbec.

Další podmínkou pro to, aby nastala koncentrace řízení, je, aby všichni účastníci, u nichž je to třeba, byli adresně poučeni podle § 118a odst. 1 a odst. 3 OSŘ. Nejvyšší soud zastává názor, že: „*Nebylo-li účastníku řízení poskytnuto poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 OSŘ dříve, než nastala koncentrace řízení (ač se tak objektivně mělo stát), nebrání ustanovení § 118b odst. 1 OSŘ tomu, aby tyto skutečnosti vylíčil, resp. aby označil důkazy potřebné k prokázání svých skutkových tvrzení i poté, kdy koncentrace nastala.*“⁴²³

Na tomto místě považují a vhodné poukázat na problematiku odstoupení od shodných tvrzení poté, co nastaly účinky koncentrace. Před nabytím účinnosti zákona č. 7/2009 Sb. bylo lze zaznamenat určitou pochybnost nad tím, zda institut přípravného jednání zamezí taktizování stran a přispěje k urychlení řízení.⁴²⁴ Jedním z důvodů těchto úvah byl zdánlivý nedostatek právní úpravy, která

⁴²² BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*. 2009, č. 17, s. 611.

⁴²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 1829/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 604/2012.

⁴²⁴ SVOBODA, Karel. Nový režim koncentrace v civilním sporu – z bláta do louže. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 3, s. 22-23.

nereflektuje to, že pro rozhodnutí důležité skutečnosti mohou být ve chvíli skončení prvního jednání ve věci předmětem shodných tvrzení účastníků, ale poté již nikoli. Jinými slovy, účastníci při přípravném jednání označí určitou skutečnost za nespornou, soud ze shodného tvrzení vychází a nečiní je předmětem dokazování. Později však může jedna ze stran od původně shodného tvrzení odstoupit. Předmět dokazování by se v takovém případě dodatečně a navzdory již navozené koncentraci řízení rozšířil o další, nyní již spornou skutečnost.⁴²⁵

Tomuto náhledu dle mého názoru nelze přisvědčit, neboť odstoupení od shodného tvrzení je v zásadě novou skutkovou situací, tedy novotu, která bude po koncentraci nepřipustná. Tento vývod nevyžaduje zvláštní právní úpravu, neboť je zcela logickým vyústěním aplikace zásady koncentrace a zároveň je v přímém rozporu s požadavkem, aby strany vyjevily všechny rozhodné skutečnosti hned v úvodu řízení a nezatěžovaly hospodárnost a efektivitu řízení procesní taktikou oportunistického plnění povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti. Účastník by se totiž mohl koncentraci vyhnout tím, že by veškerá svá tvrzení až na jedno učinil nespornými a při následujícím jednání by svá shodná tvrzení vzal zpět. Stejně tak podle Jirsy je-li poté, co se určitá skutečnost stane mezi stranami nespornou, prohlášení o nespornosti odvoláno, byť mezitím nastala koncentrace řízení, jedná se o nepřipustnou novotu.⁴²⁶ Nutno podotknout, že Svoboda v této otázce svůj názor změnil, když uvedl, že: *„Koncentrace civilní spor rozděluje na dvě od sebe poměrně ostře oddělené fáze – na fázi skutkových tvrzení a označování důkazů a na fázi provádění důkazů týkajících se skutečností, jež jsou již „na stole“.* Ke konkrétnímu vymezení břemene tvrdit a prokazovat tedy dochází k okamžiku zkoncentrování řízení. Toto břemeno nemůže být později svévolným úkonem některé ze stran sporu rozšířeno. Pokud k okamžiku koncentrace byla určitá skutečnost předmětem shodných skutkových tvrzení a soud dal stranám najevo, že z tohoto shodného tvrzení bude vycházet, nedopadá na tuto shodně tvrzenou skutečnost režim důkazních břemen. Postihuje ji výluka

⁴²⁵ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

⁴²⁶ JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 288.

*z břemene prokazování a účastník od původně shodného skutkového tvrzení poté, co nastane koncentrace řízení, odstoupit nemůže.*⁴²⁷

Lze se setkat s názorem, dle kterého by se odvolání shodných tvrzení mělo připustit. Ač je cílem koncentrace řízení pomoci rychlosti řízení, hlavním cílem civilního procesu je vydání spravedlivého rozhodnutí ve věci, které bude vycházet z náležitě zjištěného skutkového stavu.⁴²⁸ "Spravedlivost" rozhodnutí dle mého názoru není otázkou pouze striktního dodržování zásady materiální pravdy. Spravedlnost je neoddělitelně spjata nejen s úplným zjištěním skutkového stavu, nýbrž i s rychlostí, jakou je nastolena. Akceptace názoru, že koncentrace řízení se nevztahuje na odstoupení od shodných tvrzení, jednak nenalézá oporu v zákoně, když není zahrnuta jako výjimka ze zásady koncentrace, jednak by mohla výrazně nepříznivě ovlivnit délku soudního řízení, jednak by účastníci získali potencionální nástroj nežádoucích procesních obstrukcí. S tím souvisí to, že si lze jen obtížně představit, že zpětvzetí shodného tvrzení by bylo provedeno v zájmu "materiální pravdy", nikoli v rámci procesní taktiky stran. Krom toho mám za to, že režim koncentrace řízení by měl být vnímán jako objektivní institut, který nesmí být závislý na procesním konání některé ze stran sporu a účinek koncentrace se nesmí vztahovat primárně na účastníka, nýbrž na skutečnost, na jejíž zjišťování koncentrace dopadá, tedy i na skutečnost, ohledně níž soud vzal za své shodné tvrzení účastníků.⁴²⁹

Poté, co bylo řízení v přípravném jednání zkoncentrováno, soud nesmí při svém rozhodování k tvrzením a důkazním návrhům uplatněnými po koncentraci - až na výjimky⁴³⁰ - přihlídnout.

⁴²⁷ SVOBODA, Karel. K soudcovským debatám nad podstatou koncentrace. *Právní rozhledy*. 2011, č. 10, s. 360-362.

⁴²⁸ COUFALÍK, Petr, 2015. Shodná tvrzení účastníků řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2015(3) [cit. 11.07.2017]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/download/5290/4375>

⁴²⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 21 Cdo 4957/2007.

⁴³⁰ Viz § 114c odst. 5 ve spojení s § 118b odst. 1 OSŘ.

4. Principy mezinárodního civilního procesu

Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva soukromého (UNIDROIT⁴³¹) je nezávislou mezinárodní organizací se sídlem v Římě působící na poli harmonizace mezinárodního práva soukromého⁴³², jehož hlavním úkolem je studovat potřeby a metody modernizace a harmonizace soukromého práva a formulovat jednotné právní principy, nástroje a normy pro potřeby členských států. Byť se organizace zaměřuje především na oblast obchodního práva, vyvíjí aktivitu i v oblasti pozvolné harmonizace pravidel civilního procesu nejen pro potřeby aplikace v mezinárodních sporech, ale rovněž jako určité vodítko pro vnitrostátní právní řády svých členů.⁴³³

Jedním z probíhajících projektů v této oblasti a zároveň projektem nejvýznamnějším, je projekt s názvem Principy mezinárodního civilního procesu⁴³⁴ publikovaný v roce 2004, na němž organizace spolupracovala s *American Law Institute*. Principy zahrnují 31 článků s komentářem. Jejich primárním cílem je postupně narovnávat rozdíly mezi různorodými vnitrostátními úpravami civilního procesu.

Pro přípravu jednání je zásadní článek 9 zabývající se strukturou standardního civilního soudního řízení. Řízení by se obvykle mělo sestávat ze tří fází. První fáze zahrnuje iniciaci soudního řízení, v níž jednak písemně prezentují žalobce své žalobní nároky a žalovaný svoji procesní obranu, jednak oba označují stěžejní důkazy, na nichž staví svá tvrzení. Jejich tvrzení a důkazní návrhy by přitom měly mít dostatečnou relevanci ve vztahu k projednávané věci. Za určitých okolností pak není vyloučeno, aby obsahově povrchní či kverulantská podání vedla k neúspěchu strany, která je činila. Nedůvodné opomenutí strany včas reagovat na tvrzení protistrany přes předchozí upozornění může vést soud k závěru o tom, že pomínuvší strana tvrzení uznává.⁴³⁵ Následuje předběžná fáze, v níž nabývá na důležitosti úloha soudu. Ten, ukáže-li se to potřebným, může

⁴³¹ Institut international pour l'unification du droit privé.

⁴³² Organizace byla založena v roce 1926 jako pobočný orgán v rámci struktur Společnosti národů. V současné době má organizace 63 členů. České republiky je členem od roku 1993.

⁴³³ UNIDROIT. *UNIDROIT - News and events* [online]. Copyright © [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/about-unidroit/overview>

⁴³⁴ Principles of Transnational Civil Procedure.

⁴³⁵ Viz článek 11.3 a 11.4 PTCP.

strany sporu přizvat na slyšení ohledně organizace řízení⁴³⁶, stanoví plán očekávaného průběhu řízení, zabývá se otázkami své pravomoci a příslušnosti⁴³⁷, případně učiní prozatímní opatření⁴³⁸, zajistí naplnění příslušných zákonných lhůt, zajistí důkazy a stanoví pořad jejich provádění a označí sporné body mezi stranami. Ve finální fázi dochází k provádění dokazování v koncentrovaném jednání, na němž mají strany vyjevit veškeré své argumenty. Naznačená struktura by však neměla být pojmána rigidně, naopak soudce by se měl adaptovat dle povahy konkrétní věci, což nevyklučuje ani prolínání jednotlivých fází.

Dle článku 5 by žalovaný po zahájení řízení měl být vyzván ke sdělení stanoviska k žalobnímu nároku, přičemž k výzvě by měla být předložena žaloba. Žalovaný by současně měl být poučen o způsobu, jakým lze výzvě soudu vyhovět a o časové limitaci pro poskytnutí požadovaného vyjádření. Autoři přitom předpokládají, že následkem nevyjádření se k dotčené výzvě může být neúspěch ve věci.⁴³⁹ Vydání uvedeného typu rozhodnutí může po prvotním opomenutí žalovaného předcházet ještě dodatečná výzva.⁴⁴⁰ Hrozbě neúspěchu je však vystaven i pasivní žalobce.⁴⁴¹ Stranám musí být poskytnut dostatečný časový prostor ke sdělení svého stanoviska ke skutkovým a právním otázkám, k důkazům a tvrzením protistrany. Autoři přitom vycházejí z představy, že strany by měly všechny své nosné argumenty vyjevit na počátku řízení. Za poznámku stojí, že strany mohou se souhlasem soudu využít urychlující prostředky komunikace, explicitně telefonní komunikace.⁴⁴²

Odpovědnost za rychlý a efektivní průběh řízení nese zásadně soud, avšak odpovědnost nesou i samotní účastníci řízení.⁴⁴³ Plnění povinností stran přitom

⁴³⁶ Neveřejné, viz článek 20 PTCP.

⁴³⁷ Do této fáze se též zpravidla koncentrují námitky účastníků ohledně nedostatku pravomoci či příslušnosti.

⁴³⁸ V prostředí českého civilního práva např. vydá předběžné opatření

⁴³⁹ Tzv. "default judgement", obdoba rozsudku pro zmeškání, rozsudku vydaného na základě fikce uznání, zamítnutí žaloby bez jejího projednání věci či zastavení řízení. Viz 5.1 a 15.2 PTCP; Za zmínku stojí, že PTCP podmiňuje vydání "default judgement" mimo jiné tím, že žalobní nárok je dostatečně podpořen dostupnými tvrzeními a důkazy a neodporuje zákonu (viz 15.3.3 PTCP), přičemž soudce si může vyžádat doplnění dokazování, nemusí však provádět úplný meritorní přezkum věci (viz P-15D PTCP).

⁴⁴⁰ Viz P-15C PTCP.

⁴⁴¹ Tzv. "dismissal of proceeding", nevyhovění žalobě bez jejího projednání věci či zastavení řízení. Viz 15.1 PTCP.

⁴⁴² Soudní roky by se, bylo-li by to vhodné a účelné, mohly konat mimo budovu soudu např. prostřednictvím videokonference.

⁴⁴³ Viz články 7, 11.2 a 14 PTCP.

může být časově limitováno a jejich neplnění sankcionováno. Rychlé poskytnutí ochrany práva pak musí být vyváženo dostatečným časovým prostorem stran k uplatnění jim náležejících procesních práv.⁴⁴⁴

Závěrem lze uvést, že organizace dále spolupracuje s *European Law Institute* na Evropských pravidlech civilního řízení. Aktuální podoba dosud zpracované materie napovídá, že projekt velmi úzce navazuje na PTCP.⁴⁴⁵

⁴⁴⁴ UNIDROIT - Transnational Civil Procedure. *UNIDROIT - News and events* [online]. Copyright © 2006 The American Law Institute and UNIDROIT [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/instruments/transnational-civil-procedure>

⁴⁴⁵ BUX, Udo. *The European Law Institute/UNIDROIT civil procedure projects as a soft law tool to resolve conflicts of law: in-depth analysis* [online]. Luxemburk: Publications Office, 2016 [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/556972/IPOL_IDA\(2017\)556972_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/556972/IPOL_IDA(2017)556972_EN.pdf)

5. Příprava jednání podle právní úpravy Spolkové republiky

Německo

5.1. Schéma civilního soudního řízení

Německé schéma civilního soudního řízení je označováno jako model hlavního jednání (*main hearing model*).⁴⁴⁶ Soudní řízení se ve světle německé úpravy rozpadá do tří fází. V první (písemné) fázi dochází k zahájení řízení na základě podané žaloby, žalobce prezentuje své žalobní nároky, žalovaný svou obranu, strany vyjevují své nosné argumenty a označují důkazy. Jejím účelem je mimo jiné umožnit soudu hned na úvod identifikovat spory, v nichž nemá pravomoc či příslušnost jednat a rozhodnout, aniž by tyto spory musely být nadále rozvíjeny. Klíčovou fází je fáze přípravná, v níž soud zajišťuje naplnění všech podmínek tak, aby mohl ve věci rozhodnout na jediném koncentrovaném ústním jednání, třetí a finální fázi civilního soudního řízení, přičemž jednání může probíhat v rámci více dnů.⁴⁴⁷ V přípravné fázi si soud utváří obraz o podstatě sporu, o skutkovém a právním základu projednávané věci, o tom, které z navrhovaných důkazů budou provedeny a které naopak postrádají relevanci. Jinými slovy řečeno, spor by měl vykristalizovat již v přípravné fázi. Již v této fázi by soud měl stranám umožnit utvořit si představu o tom, jaká je jejich šance na úspěch, a prostřednictvím uvedeného je přimět k mimosoudnímu řešení věci. Východiskem německé právní úpravy je totiž předpoklad, že brzké vyjasnění relevantních skutkových a právních otázek jednak může vést strany sporu ke zpětvzetí žaloby, změně žaloby, uznání nároku⁴⁴⁸, či smírného řešení věci, jednak strany následně mohou upustit od množství důkazních návrhů, které ve světle onoho vyjasnění ztrácí relevanci. Vlivem důkladné a precizní přípravné fáze by mělo dojít k významné časové úspoře ve třetí fázi, na hlavním jednání. Ve třetí fázi dochází k naplnění zásad koncentrace a bezprostřednosti, neboť soud

⁴⁴⁶ ERVO, Laura, NYLUND, Anna. *Current trends in preparatory proceedings: a comparative study of Nordic and former communist countries*. Switzerland: Springer, 2016, p. 5.

⁴⁴⁷ Z uvedeného je zřejmé, že PTCP téměř bezvýjimečně přijímá německý model struktury soudního řízení.

⁴⁴⁸ Pod tíhou vyjevení vlastní důkazní nouze či naopak zřetelné důkazní převahy protistrany.

může při svém rozhodování vzít v úvahu pouze skutečnosti a důkazy uplatněné a provedené na tomto jediném jednání.⁴⁴⁹

Je zjevné, že odlišnost české a německé úpravy tkví v tom, že zatímco první fáze v německé úpravě není pojímána jako součást přípravy jednání, česká právní úprava první a druhou fází směšuje. Co však považuji za zásadní, je diametrální odlišnost přístupu zákonodárců obou zemí k důležitosti přípravné fáze na celkový obraz civilního soudního řízení, když v poměrech aplikační praxe je těžištěm českého civilního soudního řízení jednání ve věci a příprava jednání je pojímána jako spíše méně významná, formální a nekonzistentní fáze řízení, těžištěm německého soudního řízení je právě příprava jednání a jednání ve věci je pak spíše vyvrcholením precizní materiální přípravy jednání.

5.2. Nástroje přípravy jednání

Jde-li o vlastní přípravu jednání, obecnou povinností soudu je projednat a rozhodnout spor na ústním jednání, tzv. hlavním jednání (*Haupttermin*), které bylo vyčerpávajícím způsobem komplexně připraveno. Předseda senátu má dvě možnosti, jak hlavní jednání připravit. Buď nařídí první rok (*Früher erster Termin*), ústní přípravné jednání, nebo se omezí na provedení přípravy jednání výlučně v písemné podobě (*Schriftliches Vorverfahren*). Zákon přitom neposkytuje jakákoli kritéria, která by předseda senátu měl zvažovat při volbě mezi těmito dvěma způsoby přípravy jednání. Pravidlem je, že v jednodušších případech se nařizuje první rok, v případech složitějších (např. tam, kde se očekává potřeba opakovaného vyjadřování žalovaného) se provede písemná příprava jednání. Pokud se žalovaný žalobnímu nároku nebrání, první rok se nenařídí.⁴⁵⁰ Kromě toho předseda senátu může předvolat strany k jednání o smíru, což bude za normálního průběhu řízení zpravidla předcházet nařízení prvního roku.⁴⁵¹ Není přitom limitován jakoukoli lhůtou, jen obecnou směrnicí nařídít

⁴⁴⁹ ERVO, Laura, NYLUND, Anna. *Current trends in preparatory proceedings: a comparative study of Nordic and former communist countries*. Switzerland: Springer, 2016, p. 6-8.

⁴⁵⁰ PANTLE, Norbert, KREISSL, Stephan. *Die Praxis des Zivilprozesses*. Stuttgart: Kohlhammer, 2007, 72 S.

⁴⁵¹ KENYGE, Miklós, NEMESSÁNYI, Zoltán. *Electronic technology and civil procedure: new paths to justice from around the world*. Dordrecht New York: Springer, 2012. p. 19.

předběžný rok nebo jednání o smíru co nejdříve, jak umožňují okolnosti případu⁴⁵², resp. činit úkony přípravy jednání včas.⁴⁵³

Zákon poskytuje demonstrativní výčet úkonů přípravy jednání.⁴⁵⁴ Předseda senátu může stranám nařídit doplnění jejich přípravných podání, včetně doplnění jejich tvrzení, přičemž může stanovit lhůtu k doplnění. Dále si může vyžádat od orgánů veřejné moci předložení záznamů a poskytnutí oficiálních informací, předvolat strany k jednání před soudem⁴⁵⁵, předvolat svědky a znalce na jednání, vyzvat strany či třetí osoby k předložení potřebných listin a jiných věcí v jejich držení, provést místní šetření a ustanovit znalce.⁴⁵⁶

Účelem prvního roku je především zjistit aktuální stav sporu, probrat věc s účastníky po stránce skutkové a právní, zhodnotit navrhované důkazy. Spolu s předvoláním k prvnímu roku se žalovanému doručí žaloba. První rok se přitom může konat nejdříve dva týdny po doručení žaloby žalovanému.⁴⁵⁷ Zákon předjímá, že i samotnému prvnímu roku předchází jeho příprava. V rámci přípravy prvního roku může předseda senátu vyzvat žalovaného k vyjádření k žalobě, popř. k tomu, aby prostřednictvím jím zvoleného advokáta vyjevil veškerou žalobní obranu, kterou hodlá v soudním řízení uplatňovat.⁴⁵⁸ Předseda senátu může vyzvat žalobce k vyjádření se k tvrzením žalovaného.⁴⁵⁹ První rok se příliš neodlišuje od hlavního jednání. Pravidla použitelná pro hlavní jednání se použijí obdobně i pro první rok. Není vyloučeno provádět na prvním roku dokazování a v návaznosti na to věc rozhodnout.⁴⁶⁰ Není-li věc rozhodnuta na prvním roku, předseda senátu pokračuje v přípravě hlavního jednání.

Zvolí-li předseda senátu písemnou formu přípravy jednání, spolu s obesláním žalobou vyzve žalovaného jednak, aby ve lhůtě dvou týdnů sdělil, zda uznává žalobní nárok, jednak aby ve lhůtě nejméně dvou týdnů předložil písemně

⁴⁵² Viz § 272 ZPO.

⁴⁵³ Viz § 273 odst. 1 ZPO.

⁴⁵⁴ Viz § 237 odst. 2 ZPO.

⁴⁵⁵ Nemusí to být pouze zajištění účasti stran na hlavním jednání, ale obecně na jakémkoli soudním roku, kde je jejich osobní přítomnost potřeba. Viz § 141 a § 273 odst. 4 ZPO.

⁴⁵⁶ K posledním dvěma zmíněným úkonům pak předseda senátu přistoupí pouze tehdy, pokud žalovaný brojí proti žalobním nárokům.

⁴⁵⁷ Viz § 274 odst. 2 a 3 ZPO.

⁴⁵⁸ Viz § 275 odst. 1 ZPO.

⁴⁵⁹ Viz § 275 odst. 4 ZPO.

⁴⁶⁰ PANTLE, Norbert, KREISSL, Stephan. *Die Praxis des Zivilprozesses*. Stuttgart: Kohlhammer, 2007, 72 S.

vyjádření k žalobě, resp. aby tak učinil prostřednictvím advokáta. Následně může vyzvat žalobce k poskytnutí vyjádření k žalobní odpovědi.⁴⁶¹ K podáním, která jsou opožděná, soud přesto přihlédně, pokud jejich přípuštění nezpůsobí zdržení vyřízení soudního sporu nebo pokud meškající strana osvědčí dostatečný omluvitelný důvod zmeškání.⁴⁶² Pokud žalovaný na výzvu soudu včas nesdělí procesní obranu, soud může na žádost žalobce bez nařízení jednání ve věci rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. O takovém možném následku musí být žalovaný poučen.⁴⁶³

⁴⁶¹ Viz § 276 ZPO.

⁴⁶² Viz § 296a odst. 1 ZPO.

⁴⁶³ Viz § 276 odst. 2 a § 331 odst. 3 ZPO.

6. Úvahy de lege ferenda

V předešlém textu bylo názorně vysvětleno, že stávající právní úprava přípravy jednání trpí mnoha nedostatky, na které méně či více úspěšně reaguje soudní praxe dotvářením pravidel nad rámec doslovného znění zákona. V souvislosti s očekávanou rekonstrukcí civilního procesního práva jsou namísto úvahy o tom, jak přistoupit k právní úpravě přípravy jednání, zda stávající systém ponechat, či jej nahradit systémem jiným. Předtím, než zmíním výstupy pracovní skupiny⁴⁶⁴ ustanovené k rozpracování tezí věcného záměru nového civilního řádu soudního, dovoluji si nabídnout úvahy vlastní.

Stávající systém je dle mého názoru dlouhodobě neudržitelný. Mám za to, že česká právní úprava by měla důsledněji následovat směr nastavený německým systémem jednoho hlavního jednání a precizní přípravy jednání. Současná úprava přípravy jednání se jednoznačně neosvědčila. Na prvním místě je třeba podrobit diskuzi stávající koncepci civilního soudního řízení, v níž příprava jednání začíná již podáním žaloby. Tento koncept dle mého názoru neodpovídá moderní podobě přípravy jednání. Navrhuji zcela se oprostít od rozlišování formální a materiální přípravy jednání.⁴⁶⁵ Příprava jednání *per se* by nadále měla zahrnovat pouze materiální hledisko přípravy jednání *de lege lata*. Odstraňování vad žaloby, počáteční zkoumání podmínek řízení či zkoumání splnění poplatkové povinnosti by se mělo odehrávat v samostatné a relativně oddělené úvodní fázi. Podstata přípravy jednání by nadále měla spočívat pouze v tom, že si předseda senátu utvoří obraz o skutkových a právních okolnostech věci, tento obraz následně zprostředkuje stranám sporu a vede je k vyčerpání jejich povinností tvrdit a prokazovat tak, aby jej (a účastníky navzájem) na jednání již nic nepřekvapilo. Je proto obtížně obhajitelný teoretický výstup současné koncepce, dle kterého v té stejné obsahově velmi náročné fázi předseda senátu nad to zjišťuje, zda dotčené řízení vůbec může probíhat.⁴⁶⁶ Uvedený nedostatek současné koncepce, resp. nekonceptnosti, může způsobovat, a to nikoli výjimečně, v soudním řízení

⁴⁶⁴ Členy pracovní skupiny jsou doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., prof. JUDr. Alena Winterová, CSc., JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M., JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D. a JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M.

⁴⁶⁵ Viz shora.

⁴⁶⁶ Zda bylo zahájeno na základě řádné bezvadné žaloby, zda byla splněna poplatková povinnost, zda má vůbec pravomoc ve věci jednat a rozhodnout.

nepořádek.⁴⁶⁷ Je poté k diskuzi, zda by úvodní výzva k vyjádření žalovanému nebyla součástí přípravy jednání, jak je tomu v německé právní úpravě.

Jde-li o samotné instituty přípravy jednání, předně se domnívám, že není potřebné, aby měl předseda senátu na výběr z více druhů výzev žalovanému k vyjádření. Existence dualismu typů výzev, "prosté" a "kvalifikované", je na úkor přehlednosti a hospodárnosti soudního řízení, když předseda senátu je v návaznosti na volbu typu výzvy nucen činit množství úvah, které s meritem sporu nemají nic společného a které jej pouze zdržují od efektivního vedení řízení. Plně by postačoval jeden druh výzvy, kterou by soud činil automaticky ve všech případech (v nichž by považoval za účelné zjišťovat stanovisko žalovaného v písemné fázi přípravy jednání), aniž by musel zvažovat okolnosti případu, povahu věci apod. Jelikož se "kvalifikovaná výzva" ukázala jako účinný nástroj přípravy jednání, napříště by byla výzvou jedinou. Jinými slovy řečeno, pasivního žalovaného by stíhal nepříznivý následek ve všech případech, v nichž by nereagoval na výzvu k vyjádření vůbec či zcela nedostatečně. Současná koncepce je totiž podstatně benevolentnější k pasivitě žalovaného ve (jednoduchých) sporech, v nichž je vydána pouze "prostá výzva". Lhůta, jež je žalovanému k vyjádření poskytnuta by měla činit ne více než tři týdny. Současná lhůta 30 dnů je dle mého názoru zbytečně dlouhá a jejím jediným dopadem je to, že předsedovi senátu poskytuje alibi k "odložení" spisu na delší lhůtu. Jde-li o rozkazní řízení, smysl výzvy k vyjádření by byl vtělen do výzvy k podání odporu, tzn., že odpor by nadále nemohl být neodůvodněný, nýbrž by se na něj kladly stejné požadavky jako na standardní vyjádření žalovaného k žalobnímu nároku.

Byť v teoretické rovině je při splnění příslušných zákonných podmínek nařízení přípravného jednání obligatorní, je s ním nakládáno jako s institutem daným předsedovi senátu jaksi na výběr, což mimo jiné vede k jeho minimálnímu využívání.⁴⁶⁸ Bylo by namístě zavést obligatorní první rok konaný před prvním jednáním ve věci (pokud není věc vyřízena jinak), jehož nařízení by nebylo vázáno na úvahu předsedy senátu, nýbrž by se jednalo o součást automatické

⁴⁶⁷ Např. předseda senátu vyzývá protistranu k vyjádření k žalobě, aniž by měl splněnou poplatkovou povinnost (která následně není splněna, tzn., došlo ke zbytečnému úkonu žalovaného a ke vzniku jeho nákladů řízení), či vyzývá na podkladě vadné žaloby (výzvu musí opakovat po odstranění vad žaloby).

⁴⁶⁸ V průběhu několikaleté praxe v civilním odvolacím senátu jsem se setkal s jediným případem nařízení přípravného jednání.

procedury v rámci přípravy jednání.⁴⁶⁹ V odůvodněných případech by bylo lze od konání přípravného roku upustit.⁴⁷⁰ Účelem prvního roku by bylo vyjasnit si skutkový a právní rámec věci, pokusit se o smírné řešení věci, provést selekci relevantních sporných tvrzení stran a důkazů k jejich prokázání, poskytnout potřebná poučení včetně těch podle § 118a OSŘ a vytvořit a účastníkům vyjevit předpokládaný program jednání ve věci. Na tomto prvním roku by bylo lze provádět dokazování, a rovněž by na něm bylo možné věc rozhodnout. Konal-li by se první rok v řízení o jednoduché věci, nebylo by důvodné s rozhodnutím otálet na jednání ve věci. Lhůta k přípravě na první rok by byla stejná, jako lhůta k přípravě na jednání ve věci. Rovněž by nadále neplatil zákaz kolize výzvy k vyjádření a prvního roku.⁴⁷¹ Oba instituty totiž mají v řízení do značné míry odlišný účel.

Následkem pasivity žalovaného, který by se buď nevyjádřil k výzvě k vyjádření, nebo by se bez včasné a důvodné omluvy nedostavil k prvnímu roku, by nebylo vydání rozsudku pro uznání, nýbrž rozsudku pro zmeškání. Jedná se o institut pro danou procesní situaci příhodnější. Podstatnější změnou by ale byla možnost stejným rozhodnutím sankcionovat žalobce, který se na první rok bez včasné a řádné omluvy nedostavil. Současný stav, kdy pasivita žalovaného ústí v meritorní rozhodnutí zakládající překážku věci rozhodnuté, zatímco pasivita žalobce vede pouze k zastavení řízení, je ve zřejmém rozporu s principem rovnosti stran.

Fáze přípravy jednání by nutně měla být spojena s určitou formou zákonné koncentrace, tak aby se soud a účastníci na jednání ve věci dostavili s co nejúplnější představou o skutkovém obrazu projednávané věci. Lze polemizovat nad tím, zda je pro české poměry vhodný poměrně složitý systém koncentrace s množstvím výjimek, v němž, byť se teoreticky jedná o koncentraci zákonnou, v rukou soudů se jedná spíše o fakultativní koncentraci zákonnou, resp. koncentraci soudcovskou, jejíž účinky soudci většinou odsouvají vlivem cílené absence poučení pod záštitou zachování zásady materiální pravdy. Proto by se poučení o koncentraci v zásadě mělo přesunout do prvního kontaktu soudu

⁴⁶⁹ Slovenská právní úprava civilního soudního řízení standardně předpokládá nařízení předběžného projednání sporu (viz § 168 odst. 1 zákona č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok).

⁴⁷⁰ Věc umožňující vydání rozhodnutí bez jednání apod.

⁴⁷¹ *De lege lata* "kvalifikované výzvy" a přípravného jednání.

s účastníky a vnášení nových skutečností a důkazů by mohlo být později připuštěno pouze tehdy, pokud by tím nedošlo k podstatnému prodloužení řízení nebo účastník prokáže, že tak objektivně nemohl učinit, než nastaly účinky koncentrace.⁴⁷²

6.1. Civilní řád soudní

Věcný záměr civilního řádu soudního (dále jen „věcný záměr“)⁴⁷³ opouští termín "příprava jednání". Namísto toho upravuje jednotlivé instituty přípravy jednání relativně odděleně. Na úvod je třeba uvést, že věcný záměr se v bodě 138 přihlašuje k zásadě rozhodnutí věci na jediném ústním jednání shodně jako občanský soudní řád v § 114a odst. 1.

V bodě 113 věcný záměr předpokládá obeslání žalovaného s výzvou k vyjádření k podané žalobě v přiměřené lhůtě, které nemá být kratší než 30 dnů. Pokud současná právní úprava podmiňuje nevyzývání žalovaného k vyjádření neúčelností s ohledem na povahu věci, věcný záměr totéž podmiňuje jednoduchostí věci a zřejmě bezúspěšným uplatňováním práva. Věcný záměr dále opakuje již konstantní závěry soudní praxe, dle kterých by k výzvě nemělo být přistupováno, trpí-li žaloba vadami, je-li zjištěn nedostatek procesních podmínek nebo nesplnění poplatkové povinnosti. Jelikož je vyjádření k žalobě podáním ve věci samé, mělo by vyhovovat požadavkům obsaženým v bodech 36 až 39 a 41.⁴⁷⁴ Věcný záměr v bodě 114 předjímá, že soud vyjádření žalovaného doručí žalobci a přitom jej podle okolností případu vyzve k vyjádření.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy, která se zmeškáním žalobní odpovědi k výzvě podle § 114b OSŘ spojuje fikci uznání nároku, věcný záměr se navrácí k rozsudku pro zmeškání, jako nepříznivému následku stíhajícího pasivního žalovaného.⁴⁷⁵ Vydání rozsudku pro zmeškání však nebude možné tam, kde se skutková tvrzení strany, která úkon či rok nezmeškala, ukážou

⁴⁷² Viz § 296 ZPO.

⁴⁷³ Civilní řád soudní – Věcný záměr. *Civilní řád soudní – Věcný záměr* [online]. Copyright © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2017 [cit. 23.08.2018]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

⁴⁷⁴ Jednou z navrhovaných změn je, že možnost uložit pořádkový trest (peněžitou pokutu až do částky 50 000 Kč) účastníkovi, jenž učiní podání "zbytečně rozvláčné".

⁴⁷⁵ Viz bod 255 věcného záměru.

nepravdivými, neboť jsou v rozporu s obsahem spisu, například s důkazy připojenými k žalobě.

Staronovým institutem je přípravný rok upravený v bodech 125 až 128. Věcný záměr předpokládá, s výjimkou jednoduchých případů, obligatorní konání neveřejného a neformálního přípravného roku předcházejícího ústnímu jednání. Smyslem přípravného roku je vedle zkoumání splnění procesních podmínek a případného odstranění jejich nedostatku a pokusu o smírné řešení sporu, především zjištění okruhu sporných skutečností, doplnění rozhodných skutkových tvrzení a důkazních návrhů účastníků, probrání věci po skutkové a právní stránce s účastníky a stanovení dalšího průběhu řízení. Na základě uvedeného by mělo dojít k vytvoření plánu ústního jednání tak, aby soud ve sporu rozhodl na jediném jednání. Nedostaví-li se některá ze stran k přípravnému jednání, vystavuje se riziku, že k návrhu dostavivší se strany dojde k vydání rozsudku pro zmeškání.

V řízení o nepatrných věcech pak soud může po úvaze v duchu naplnění zásady procesní ekonomie upustit od výzvy žalovaného k vyjádření k žalobě, případně též od přípravného roku.⁴⁷⁶

Zásadním nedostatkem navrhované úpravy přípravy jednání je dle mého názoru její nekoncepčnost a nesystematičnost. Autoři věcného záměru ponechali bez výslovného zodpovězení základní otázku, kdy vlastně fáze přípravy jednání začíná a co má nově zahrnovat. Omezili se pouze na konstatování současného pojetí přípravy jednání. Z obsahu věcného záměru se lze pouze domnívat, že příprava jednání by jako fáze civilního soudního řízení měla dle nastíněné koncepce následovat po zahajovací fázi, jež zahrnuje odstranění vad žaloby, zkoumání podmínek řízení a řešení poplatkových otázek.

Byť autoři věcného záměru při srovnání přípravného roku a přípravného jednání podle § 114c OSŘ konstatují, že navrhovaná úprava přípravného roku klade na soud zvýšené nároky, mám za to, že došlo spíše pouze k precizaci obsahové náplně přípravného roku.⁴⁷⁷

⁴⁷⁶ Viz bod 303 věcného záměru.

⁴⁷⁷ Jinými slovy, pokud § 114c odst. 3 písm. b) OSŘ ukládá předsedovi senátu při přípravném roku jednak vyzvat účastníky k doplnění potřebných tvrzení o rozhodných skutečnostech rozhodných a důkazních návrhů, jednak jim poskytnou poučení podle § 118a OSŘ, za účelem splnění této povinnosti předseda senátu si nevyhnutelně musí učinit názor na skutkovou a právní podstatu věci a probrat ji s účastníky, jak ukládá bod 127 písm. c) věcného záměru.

Pozitivním přínosem je explicitní uložení povinnosti předsedovi senátu vyjavit účastníkům plán jednání, tedy sdělit jim, které rozhodné skutečnosti jsou mezi stranami nadále sporné, které důkazní návrhy budou k jejich zjištění provedeny, popřípadě uvede, které důkazy provede i bez návrhu stran. Současná právní úprava tuto povinnost předsedy senátu upravuje až v souvislosti s ústním jednáním.⁴⁷⁸

⁴⁷⁸ Viz § 118 odst. 2 OSŘ.

Závěr

Naplnění zásady rozhodnutí při jediném jednání je v poměrech české civilní procesní úpravy jevem nikoli běžným. Byť nelze trvat na absolutním vyhovění zmíněné zásadě ve všech případech bez ohledu na okolnosti, lze trvat na tom, že by zásada měla být ze strany soudů vnímána jako imperativ, nikoli jako norma doporučujícího charakteru. Rozdíl mezi stavem, kdy se zásada v praxi prosadí a kdy je naopak ignorována, spočívá v kvalitě přípravy jednání. Příprava jednání je většinou právní teorie a praxe citelně opomíjenou fází civilního soudního řízení, jejíž význam pro celkový průběh řízení, pro naplnění zásady hospodárnosti, zásady rozhodnutí při jediném jednání a principu předvídatelnosti, nekoresponduje zájmu, jenž je této oblasti věnován. Kvalitní příprava jednání, při níž si soudce utvoří skutkový a právní obraz věci a vede strany k tomu, aby věcným a především relevantním způsobem vyčerpaly povinnosti tvrzení a důkazní ještě před nařízením nařízení prvního jednání, je zásadním faktorem při determinaci délky soudního řízení, počtu soudních jednání potřebných pro konečné vyřízení věci a celkového dojmu účastníků řízení z proběhnuvšího řízení, včetně subjektivního názoru na poskytnutí spravedlivého řešení sporu pramenícího z předvídatelného postupu soudu a absence zdržovací strategie protistrany.

Český zákonodárce při přechodu ze zcela nedostatečné socialistické právní úpravy přípravy jednání se zjevně snaží inklinovat k německému modelu průběhu soudního řízení s důrazem na přípravu jednání, avšak soudní praxe tvrdošijně setrvává na zatlačování významu přípravy jednání do pozadí na úkor váhy hlavního jednání. Pokřivením německého modelu dochází k tomu, že pokud ideálně po dokonalé přípravě jednání následuje výlučně jedno hlavní jednání, na němž je věc rozhodnuta, v poměrech české právní úpravy po mnohdy zcela absentující materiální přípravě jednání, se soudní řízení rozpadá do množství relativně krátkých soudních jednání, nikoli výjimečně bez valného věcného přínosu. Jinými slovy, koncepce právního předpisu požaduje náležitou přípravu jednání a rozhodnutí při jediném jednání, soudy však přípravu jednání provádějí jen ve velmi omezeném rozsahu a vydání rozhodnutí při jediném jednání v nikoli zcela triviálních věcech je spíše výjimkou.

Mám za to, že na vině absentujícího důrazu na přípravu jednání je i bodový systém hodnocení výkonnosti jednotlivých soudců, který je nutí preferovat "rozjetí" většího množství spisů se značnou fragmentací jednotlivých úkonů na úkor náležité, důkladné a samozřejmě časově náročné přípravy jednání v menším počtu spisů dle jejich skutečné potřeby. Soudce tedy raději nařídí jednání ve více věcech a teprve těsně před jednáním, resp. i na samotném jednání provádí jeho faktickou přípravu.

V neposlední řadě nutno podotknout, že ani věcný záměr civilního řádu soudního v aktuální podobě nedává naději na razantní změnu. Na jedné straně lze kvitovat navrhované zavedení obligatorního přípravného roku a odstranění dualismu výzev žalovaného k vyjádření. Na straně druhé sami tvůrci věcného záměru zastávají názor, že platná právní úprava přeceňuje význam přípravy jednání, což se v poměrech účinné právní úpravy, která přípravu jednání marginalizuje omezením se na vytyčení jednotlivých v úvahu připadajících úkonů, aniž by k přípravě jednání přistupovala jako k plnohodnotné a směřodatné fázi celého soudního řízení, a která má těžiště pouze ve třech ustanoveních občanského soudního řádu, jeví jako názor přinejmenším diskutabilní. Logicky vzato, pokud je k navrhované úpravě přípravy jednání přistupováno se shora zmíněnou premisou, nelze očekávat výraznější posun od současného stavu.

Lze učinit následující závěry. Současná právní úprava přípravy jednání je nedostatečná. Ačkoli občanský soudní řád obsahuje institut "kvalifikované výzvy", který se v praxi spíše osvědčil, z mého pohledu nadbytečný dualismus výzev k vyjádření neumožňuje využití plného potenciálu tohoto institutu. Naopak přípravné jednání, ačkoli má potenciál přispět k efektivní přípravě jednání a přimět účastníky vyčerpat svá skutková tvrzení a důkazní návrhy, je institutem převážně obsolentním. Zcela pak chybí v moderních právních úpravách již standardně obligatorně konaný přípravný rok a na to navazující zkoncentrování povinností tvrzení do fáze přípravy jednání. Výrazného posunu v této oblasti nadále nelze dosáhnout, aniž by došlo jednak k důsledné adopci německého systému hlavního jednání, jednak k vytvoření komplexního systému přípravy jednání včetně etablování přípravy jednání jako svébytné fáze soudního řízení sloužící výlučně k tomu, aby mohlo být ve věci rozhodnuto při jediném jednání. Domnívám se však, že současná podoba soudnictví přechod na zcela nový systém

přípravy jednání neumožňuje s ohledem v první řadě na personální poddimenzovanost některých soudů, v řadě druhé pak na absenci precizní úpravy věcné příslušnosti odpovídající moderním trendům společnosti a soudnictví, když okresní soudy jsou zatěžovány agendou hodící se více pro senátní rozhodování (např. náhrady nemajetkových újem). Je žádoucí nekoncepčně pojatou přípravu jednání nahradit zcela novým komplexním systémem, než ji průběžně a fragmentárně modifikovat. Efektivita přípravy jednání přímo souvisí jednak se zvoleným systémem celého soudního řízení, jednak se zásadou rozhodnutí při jediném jednání. V úvahu připadající postupná modifikace právní úpravy přípravy jednání vnášením nových institutů, popř. změnou těch stávajících, nebude mít výraznější pozitivní vliv, nedojde-li k zavedení strukturovaného soudního řízení se zřetelným vymezením jeho jednotlivých fází a předpokladů, jejichž splněním je podmínováno postoupení do další fáze spolu s určením požadovaných výstupů těchto fází.

Vyhovující řešení vidím v tom, že příprava jednání by jako fáze začínala až poté, co soud bude jednak disponovat řádnou žalobou a vyjádřením žalovaného k žalobnímu nároku, jednak dospěje k závěru o splnění podmínek řízení. Teprve v tento moment je soud schopen započít přípravu jednání v materiálním smyslu, tedy konfrontovat tvrzení stran sporu, vytvořit si představu o skutkovém a právním rámci věci, vést strany k vyčerpání povinností tvrdit a prokázat, vyselektovat relevantní sporná tvrzení, zajistit důkazní prostředky a obeznámit strany s předpokládaným průběhem soudního řízení.

Seznam zkratek

CŘS	Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících do dne 31. 12. 1947
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Obč. zák.	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Obch. zák.	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
O. z.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PTCP	Principles of Transnational Civil Procedure
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů České republiky
Sp. zn.	Spisová značka
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law - Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva soukromého
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZoSP	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
ZPO	Zivilprozessordnung – německý civilní řád soudní, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*. 2009, č. 17, s. 611-615.
- BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2014, č. 1, s. 31-35.
- DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 1072 s. ISBN 978-80-7357-460-4.
- DERKA, Ladislav. Poznámka k § 114b OSŘ. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 10, s. 367-369.
- DRÁPAL, Ljubomír. Odvolání po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2001, č. 9 - mimořádná příloha, s. 1-24.
- DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 5 - mimořádná příloha, s. 1-32.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. 1579 s. ISBN 978-80-7400-107-9.
- ERVO, Laura, NYLUND, Anna. *Current trends in preparatory proceedings: a comparative study of Nordic and former communist countries*. Switzerland: Springer, 2016. 250 p. ISBN 978-3-319-29323-3.
- HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, č. 12, s. 441-446.
- HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 988 s. ISBN 978-80-7357-540-3.

HORÁK, Pavel, HROMADA, Miroslav. Poučovací povinnost soudu I. stupně v nalézacím řízení sporném. *Právní rozhledy*. 2003, roč. 11, č. 10, s. 487-494.

HORÁK, Pavel, HROMADA, Miroslav. Výzva k vyjádření podle § 114b OSŘ v soudní praxi a několik poznámek k připravované novelizaci občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2005, roč. 13, č. 3, s. 92-95.

JIRSA, Jaromír, DOLEŽAL, Marek, VANČUROVÁ, Kateřina a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář, Kniha II*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. 616 s. ISBN 978-80-7552-034-0.

JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 12, s. 427-434.

JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 21-27.

JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

KENYGEL, Miklós, NEMESSÁNYI, Zoltán. *Electronic technology and civil procedure: new paths to justice from around the world*. Dordrecht New York: Springer, 2012. 332 p. ISBN 978-94-007-4071-6.

KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114a (Konkrétní postup předsedy senátu při přípravě jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 17.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114b (Výzva k vyjádření ve věci). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18.03.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

KRÁLÍK, Michal, VAŠÍČEK, Jiří. § 114c Přípravné jednání. In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 21.12.2017]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

- KRÁLÍK, Michal, Jiří VAŠÍČEK. § 115 (Nařízení jednání a předvolání k jednání). In: LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský soudní řád: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 07.06.2018]. ASPI_ID KO99_p11963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 2, s. 28-36.
- MICHNA, Lukáš. Dosah novelizace o. s. ř. z roku 2000 pro advokacii. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 4, s. 37-57.
- MICHNA, Lukáš. Fikce nebo domněnka v případě rozsudku pro uznání?. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 11-12, s. 90-94.
- MIKULCOVÁ, Lenka. Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2003, č. 9, s. 467-471.
- MRUZEK, Karel. Problematika výkladu „může“ v ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2004, č. 4, s. 150.
- PANTLE, Norbert, KREISSL, Stephan. *Die Praxis des Zivilprozesses*. Stuttgart: Kohlhammer, 2007. 316 S. ISBN 978-3-17-019885-2.
- ROZBORA, Marián. Kvalifikovaná výzva jako součást platebního rozkazu – poznámka k soudní praxi. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 7, s. 255-259.
- STAVĚLÍK, Petr. Paradoxní důsledky současného pojetí aplikace § 114b OSŘ. *Právní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 290-293.
- SVOBODA, Karel. K soudcovským debatám nad podstatou koncentrace. *Právní rozhledy*. 2011, č. 10, s. 360-362.
- SVOBODA, Karel. Nový režim koncentrace v civilním sporu – z bláta do louže. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 3, s. 22-23.
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1627 s. ISBN 978-80-7400-673-9.

ŠKÁROVÁ, Marta, WINTEROVÁ, Alena. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2009. 1262 s. ISBN 978-80-7201-769-0.

VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 18-21.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5.

WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 4, s. 8-23.

WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*. 2009, č. 6, s. 226-231.

Seznam použitých internetových zdrojů

BUX, Udo. *The European Law Institute/UNIDROIT civil procedure projects as a soft law tool to resolve conflicts of law: in-depth analysis* [online]. Luxembourg: Publications Office, 2016 [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/556972/IPOL_IDA\(2017\)556972_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/556972/IPOL_IDA(2017)556972_EN.pdf)

Civilní řád soudní – Věcný záměr. *Civilní řád soudní – Věcný záměr* [online]. Copyright © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2017 [cit. 23.08.2018]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

COUFALÍK, Petr, 2015. Shodná tvrzení účastníků řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2015(3) [cit. 11.07.2017]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/download/5290/4375>

UNIDROIT. *UNIDROIT - News and events* [online]. Copyright © [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/about-unidroit/overview>

UNIDROIT - Transnational Civil Procedure. *UNIDROIT - News and events* [online]. Copyright © 2006 The American Law Institute and UNIDROIT [cit. 17.06.2018]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/instruments/transnational-civil-procedure>

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících do dne 31. 12. 1947.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, ve znění pozdějších předpisů.

Zivilprozessordnung z 5. prosince 2005 (civilní řád soudní Spolkové republiky Německo), ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

a) Ústavní soud České republiky

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Nález Ústavního soudu ze dne 13 listopadu 2003, sp. zn. III. ÚS 202/03

Nález Ústavního soudu ze dne 10. března 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04

Nález Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07

Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16

Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13
Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15
Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2017, sp. zn. II. ÚS 1298/17
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 27/03
Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. března 2005, sp. zn. III. ÚS 376/04
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. listopadu 2006, sp. zn. III. ÚS 91/06
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. února 2007, sp. zn. IV. ÚS 420/05
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. března 2012, sp. zn. IV. ÚS 2694/11
Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. března 2013, sp. zn. I. ÚS 1345/10

b) Nejvyšší soud České republiky (Československé republiky)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 22. září 1927, sp. zn. R I 795/27
Stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 30. května 1996, sp. zn. Pls 4/66
Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 14. listopadu 1979, sp. zn. Cpj 41/79
Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 22 Cdo 2166/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2003, sp. zn. 25 Cdo 2040/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 32 Odo 890/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. 32 Odo 180/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2165/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2520/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 23 Cdo 4558/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 21 Cdo 4957/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 1829/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012 sp. zn. 23 Cdo 4426/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 26 Cdo 1726/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 25 Cdo 4258/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 604/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1213/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 1689/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, č. j. 33 Cdo 1826/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2006, sp. zn. 33 Odo 146/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. února 2009, sp. zn. 23 Odo 1612/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. 33 Cdo 315/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 5280/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. 32 Cdo 1951/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3133/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2011, sp. zn. 26 Cdo 532/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 25 Cdo 4552/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2014, sp. zn. 33 Cdo 2979/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2014, sp. zn. 22 Cdo 1110/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2016, sp. zn. 22 Cdo 2103/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017

c) Městský soud v Praze

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. září 2010, sp. zn. 20Co 328/2010

d) Vrchní soud v Praze

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. prosince 1998, 5 Cmo 809/98

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. 3 Cmo 266/2012

e) Evropský soud pro lidská práva

Rozhodnutí ESLP ve věci Dombo Beheer B.V. proti Nizozemí ze dne 27. října 1993

Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákon

Odlišná stanoviska soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Jaroslava Fenyka k nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15. [cit. 15.04.2018]. Dostupné z:

[https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalez
y/2016/Pl._US_13_15_vcetne_disentu.pdf](https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalez
y/2016/Pl._US_13_15_vcetne_disentu.pdf)

Nástroje přípravy jednání v civilním soudním řízení sporném

Abstrakt

Příprava jednání je jednou z fází civilního soudního řízení. Zahrnuje soubor činností poskytujících předsedovi senátu příležitost jednak objasnit právní a skutkovou podstatu sporu, jednak obeznámit strany s předpokládaným průběhem řízení a dále zajistit efektivní a hospodárný průběh řízení.

Jedním z příznačných negativ českého civilního soudnictví je převážně rozvláčný a zdouhavý způsob, kterým soudy přistupují k vedení řízení. Příprava jednání hraje klíčovou roli při určení celkové délky a samotného průběhu civilního soudního řízení. Odlišně od moderních právních systémů, česká právní úprava, právní teorie a praxe nepřiznává této fázi řízení potřebnou důležitost. Tato skutečnost je nepochybně spjata s tím, že v českém systému civilního soudnictví nadále přetrvává postupný model soudního řízení, v němž po zjištění stanovisek stran následuje několik kratších soudních jednání, do nichž se soustřeďuje dokazování a kompletace argumentů stran. Odlišně od toho v zemích, které zohledňují důležitost přípravy jednání, má své místo model jediného hlavního jednání.

Mezi cíle práce patří zhodnotit jednotlivé nástroje, které české civilní procesní právo poskytuje soudu v rámci přípravy jednání, označit nedokonalosti stávajícího systému, zjistit příčiny opomíjení důležitosti přípravy jednání a navrhnout alternativní právní úpravu.

V úvodních kapitolách jsou představeny koncepty a východiska přípravy jednání v civilním soudním řízení a historický vývoj příslušných právních úprav sahající až do doby Rakouska-Uherska. Obsahem následujících kapitol jsou jednotlivé nástroje přípravy jednání se zaměřením na druhy výzev žalovaného k vyjádření a přípravné jednání. Součástí práce je dále kapitola, v níž je komparována relevantní právní úprava Spolkové republiky Německo s úpravou českou, a kapitola věnovaná Principům mezinárodního civilního procesu vyhotoveným organizací UNIDROIT. Závěrečné kapitoly jsou věnovány jednak věcnému záměru připravovaného civilního řádu soudního, jednak autorovým vlastním úvahám *de lege ferenda*.

Na základě východisek této práce bylo stanoveno, že ačkoli stávající právní úpravu přípravy jednání lze stěží označit za dostatečnou a komplexní, významnou překážkou bránící dosažení efektivního a hospodárného řízení je neochota a neschopnost soudů přistupovat k přípravě jednání s náležitým úsilím. Jakýkoli další znatelný pokrok ve zrychlování civilního soudního řízení nemůže být dosažen bez toho, aniž by byla přijata nová právní úprava systému soudního řízení nebo alespoň podstatně změněna právní úprava stávající.

Klíčová slova: příprava jednání, přípravné jednání, kvalifikovaná výzva

Instruments of preparatory stage of civil proceeding

Abstract

Preparatory proceeding is one of the stages of civil procedure and involves complex of procedures granting the presiding judge an opportunity to clarify the fundamentals of dispute, both legal and factual, to acquaint parties to the suit with anticipated course of legal proceeding and to secure efficient proceeding.

One of the most distinctive features of the Czech civil proceeding is predominantly discursive and lengthy manner in which judges approach the case management. The preparatory stage plays critical role in determining the actual length and overall course of civil proceeding. Contrary to majority of other modern legal systems Czech law, legal doctrine and practise of the courts still somehow neglect the above mentioned importance of this stage. Moreover, this fact is admittedly linked to Czech system of civil proceeding still mainly embracing so called piecemeal type of civil proceedings where the pleading stage is followed by several short hearings where evidence and arguments are collected, instead of main hearing model widely accepted by countries taking significance of preparatory stage into account.

The goals of this essay were to evaluate different instruments that Czech civil procedure law provides the judges during preparatory stage, to point out the deficiencies of current system, to find out a reason behind marginalization of this stage, and to propose alternative system.

The introductory chapters introduce the concepts and assumptions behind preparatory stage of civil proceedings as well as evolution of the relevant legal regulations going back to legal system of Austria-Hungary. Following chapters deal with individual instruments of actual preparatory stage with focus on different calls for defendant's statement and preparatory hearing. Further, chapters introducing comparison of relevant German legal regulations and Principles of Transnational Civil Procedure elaborated by UNIDROIT are included. Concluding chapter offer author's views on suggested form of new civil procedure code and on how to modify current system of preparatory proceeding.

Based on outcomes of the essay it is established that although current legal regulations of preparatory proceeding are far from being sufficient and

comprehensive, major obstacles preventing effective and efficient civil proceeding are inability and reluctance of courts to approach preparatory phase of civil proceeding with adequate endeavour. Nonetheless, no further noticeable advance in the matter of acceleration of civil proceeding can be achieved without adopting new system of civil procedure or at least significantly enhancing the existing one.

Key words: preparatory proceeding, preparatory hearing, qualified call for statement